

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Cansu DURSUN

EDEBİYAT SOSYOLOJİSİ BAĞLAMINDA POPÜLER ROMANLARA BAKIŞ
“KAHRAMAN TAZEYOĞLU ESERLERİ ÖRNEĞİ”

Sosyoloji Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2016

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Cansu DURSUN

EDEBİYAT SOSYOLOJİSİ BAĞLAMINDA POPÜLER ROMANLARA BAKIŞ
“KAHRAMAN TAZEYOĞLU ESERLERİ ÖRNEĞİ”

Danışman

Prof. Dr. Sevinç GÜÇLÜ

Sosyoloji Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2016

T.C.
Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Cansu DURSUN'un bu çalışması, jürimiz tarafından Sosyoloji Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Türkan ERDOĞAN (İmza)

Üye (Danışmanı) : Prof. Dr. Sevinç GÜÇLÜ (İmza)

Üye : Prof. Dr. Esmâ DURUGÖNÜL (İmza)

Tez Başlığı: "Edebiyat Sosyolojisi Bağlamında Popüler Romanlara Bakış Kahraman Tazeoğlu Eserleri Örneği"

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 24/06/2016

Mezuniyet Tarihi : 14/07/2016

(İmza)

Prof. Dr. Zekeriya KARADAVUT

Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum "Edebiyat Sosyolojisi Bağlamında Popüler Romanlara Bakış Kahraman Tazeoğlu Eserleri Örneği" adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımca yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

Cansu DURSUN

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
SUMMARY	iv
ÖNSÖZ	v
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1 Edebiyat ve Toplum İlişkisi Bağlamında Edebiyat Sosyolojisi	3
1.2 Edebiyat Sosyolojisinde Teori Kavramı	14
1.2.1 Yansıtmacılık	15
1.2.2 Alımlamacılık	16
1.2.3 Yapısalcılık	17
1.2.4 Duygusal Etkicilik	19
1.3 Roman, Tarihçesi ve Gelişimi	19
1.3.1 Roman ve Tarihçesi	19
1.3.2 Popüler Romanın Gelişimi ve Türleri	33
1.4 Popüler Roman ve İşlevleri	51
1.5 Popüler Roman ve Sosyoloji	54

İKİNCİ BÖLÜM

POPÜLER ROMANIN TOPLUMA YANSIMASI

2.1 Türkiye’de Popüler Romanlar	56
2.2 Popüler Roman ve Estetik Roman	57

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EDEBİYAT SOSYOLOJİSİ BAĞLAMINDA KAHRAMAN TAZE OĞLU ESERLERİ:

ALAN ARAŞTIRMASI

3.1 Araştırmanın Konusu, Kapsamı ve Önemi	60
3.2 Araştırmanın Varsayımları	63
3.3 Araştırmanın Yöntemi	63

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KAHRAMAN TAZE OĞLU YAŞAMI, ESERLERİ VE ESERLERİNİN ANALİZİ

4.1 Kahraman Tazeoğlu'nun Yaşamı	65
4.2 Kahraman Tazeoğlu'nun Eserleri ve Roman Anlayışı	66
4.2.1 Susacak Var	67
4.2.2 Bukre	76
4.2.3 Vazgeçtim	81
4.2.4 Aşkla Kal	86
4.3 Yazar Açısından Eserlerinin Değerlendirilmesi (Röportaj)	92
4.4 Okuyucu Açısından Eserlerin Değerlendirilmesi (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu)	94
SONUÇ	96
KAYNAKÇA.....	100
EK 1- Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	111
EK 2- Röportaj Formu Örneği.....	112
EK-3- 18.10.2015 Tarihli İmza Gününden Bir Görüntü	113
EK 4- Yazar ile Çekilen Görüntüler	114
ÖZGEÇMİŞ	117

ÖZET

Edebiyat hemen hemen her dönemde hayatımıza farklı şekillerde etki etmiştir. Edebiyat denildiği zaman hepimizin zihninde farklı anlamları çağrıştırabilir. Okuyup sevdiğimiz bir roman, okunulan-dinlenen şiirler, izlediğimiz sinema filmleri, sahnelenentiyatro eserleri gibi zihnimizde farklı kalıplaşmış yargılar oluşur. Edebiyatın toplumsal yapı ile ilişkisi çok fazladır. Edebiyata konu olan olaylar aslında gerçek hayatın bir yansımasıdır. Bu çalışmada yansıtmacılık kuramından izlere rastlanılacaktır. Edebiyat sosyolojisi sadece metinlerin sosyolojik olarak okunması olarak anlaşılmamalıdır. Ardından sosyolojinin edebiyatta olan yeri ve önemine değinip, ikisi arasında kurulan bağlantılara değinilecektir. Popüler roman ve gelişimi çerçevesinde, popüler roman türleri hakkında kısa bir bilgi verip, türlerinden biri olan; aşk romanlarının analizine ağırlık verilecektir. Popüler roman türlerinin hepsi ayrı ayrı birer tez konusu olacak uzunluktadır. Bu çalışmadaki amaç popüler romanların edebi değerini tartışmak değil, büyük kitleler tarafından takip edilip okunan romanın toplumsal izdüşümlerini saptamaktır. Biz popüler romanı toplumsal bir olgu olarak ele alıp, toplumdaki yerini araştırmayı hedefliyoruz. Tez Kahraman Tazeoğlu eserleri ile sınırlandırılmıştır. Tazeoğlu'nun eserlerini analiz edip toplum ile arasında bağ kurmaya çalışılacaktır. Son bölümde ise yazar ile olan röportaja ve Kitap Fuarında yapılan saha çalışmasına yer verilecektir. Bu incelemeyi yapmamdaki asıl amaç; toplumun nabzını ölçmek, tükettiği eserler vasıtası ile toplumsal ilişkilerini edebiyat ilişkileri ışığında gözlemlemeye çalışmaktır.

Anahtar Kelimeler: Edebiyat Sosyolojisi/ Popüler Romanlar/ Türkiye'de Roman/ Estetik Roman/ Kahraman Tazeoğlu.

SUMMARY

POPULAR NOVEL PERSPECTIVE IN THE CONTEXT OF THE SOCIOLOGY OF THE LITERATURE "SAMPLE WORKS OF KAHRAMAN TAZEÖĞLU"

Literature has always affected our lives in different forms everytime. It has sometimes been a means of conveying thoughts and emotions and sometimes of political issues. When we hear the word "literature", it might evoke different meanings in our minds. In our minds different stereotyped thoughts are formed through our favourite novel, poems that we recite or listen, movies or theatres that we watch. Literature has a strong relation with the social structure. The topics that are handled in literature are actually the reflection of the real life. The traces of the Reflectionism theory will be seen in this study. Educational sociology should not be regarded as reading the texts sociologically. Literature Sociology should not only be regarded as analysis texts sociologically. Afterwards, the importance of sociology on literature and the relationship between those two will be explained. In the frame of the development of popular novel, types of popular novel will be briefly explained and then the main focus will be text analysis of romance novels, which is one of the novel types. All types of the romance novels are long enough to be subjects of these. The aim of this thesis is not to discuss the literary value of the romance novels but to find out the sociological reflections of the author whose novels are read by large amount of people. We are aiming to search the place of the romance novels by regarding it as a social phenomenon. This thesis has been limited with works of Kahraman Tazeoglu. His works will be analysed and then the connection between his works and society will be tried to be made. In the last section of the thesis includes the interview with Kahraman Tazeoglu and the field study which is completed in the Book Fair. My main objective in this study is to understand why the members of the society act or feel the way they act or feel and to observe the social interactions and relationships among the society members in the light of literary texts.

Keywords: Literature Sociology/ Popular Novels/ Novel Tradition in Turkey/ Esthetic Novel/ Kahraman Tazeoğlu.

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tezimin konu seçiminden bu yana geçen süreçte, tezi yazmamda farklı şekillerde katkıda bulunan, bana her daim destek olan ve yardımlarını esirgemeyen pek çok insan var. Her biri benim için ayrı ayrı değerli olduğu ve çalışmamın herhangi bir kısmına maddi, manevi destek oldukları için her birine ayrı ayrı teşekkür etmek istiyorum.

Lisans eğitimimden bu yana hocam olan ve bitirme çalışmam sırasında da danışmanlığımı yapan hocam Prof. Dr. Sevinç GÜÇLÜ' ye her daim yanımda olduğu, yeni bir alan olan edebiyat sosyolojisinde çalışmam için her zaman beni desteklediği, fikirlerini esirgemediği, düşünceleri ile beni şekillendirip konulara farklı açılardan bakmama yardımcı olduğu için kendisine çok teşekkür ediyorum. Aynı zamanda bir anne şefkati ile her daim yanımda olduğu için ne kadar teşekkür etsem azdır.

Lisans eğitimimden bu yana Edebiyat Sosyolojisi alanında bilgilerini benimle paylaşan Doç. Dr. Türkan ERDOĞAN'a yanımda olduğu için minnettarım.

Başta bölüm başkanımız Prof. Dr. Esmâ DURUGÖNÜL'e gülen yüzünü ve şefkatini esirgmeden değerli görüşlerini benimle paylaştığı için en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Yüksek lisans eğitimimin ders aşamasında danışmanlığımı sürdüren Yrd. Doç. Dr. Özge ZEYBEKOĞLU'na 1 yıl boyunca kahrımı çekip, yardımcı olup sevgisini, dostluğunu, sevecen ahlalığını hiçbir zaman esirgemediği ve beni manevi olarak her zaman rahatlattığı için çok teşekkür ederim. Ayrıca gerek tez, gerek ders aşamasında desteğini ve bilgisini esirmeyen tüm bölüm hocalarıma minnettarım.

Tez döneminde kısmi zamanlı olarak çalıştığım Akdeniz Üniversitesi kütüphanesinde beraber çalıştığım mesai arkadaşlarıma ve tezi yazmamda tüm imkanları sağlayan kütüphane personeline içtenliği, yardımseverliği ve gülen yüzleri için ayrıca teşekkürü borç bilirim.

Her türlü sorunuma çözüm arayan, bilgisini benden esirgemeyen İpek AGCADAĞ'a sorularıma bıkmadan cevap verdiği ve her düştüğümde elimden tutup kaldırdığı için minnettarım.

Bu süreç içinde ele aldığım eserlerin yazarı Kahraman Tazeoğlu'na sorularımı sabırla yanıtlayıp, röportaj yapmama imkan tanıdığı, kitap fuarında araştırmama destek olduğu ve bu süreç içinde eserlerini tez konuma dahil etmemi içtenlik ve mutluluk ile karşıladığı için teşekkür ediyorum. Ayrıca asistanı Zeynep DEMİRKIRAN'a Kahraman

TAZEOĞLU ile çoğu zaman aramda bilgi alışverişi yapmama yardımcı olduğu için, saat kaç olursa olsun telefonlarıma döndüğü için ayrıca teşekkür ederim.

Kütüphanesini ve bilgisini hiçbir zaman benden esirgemeyen, istediğim kitabı bulup bana atan Erdoğan DURSUN'a sonsuz saygılarımı iletiyorum. Her türlü teknik sorunda imdadıma yetişen Erkan DURSUN'a da ayrıca teşekkürü borç bilirim.

Bu zorlu süreçte maddi ve manevi yanımda olup fedakarlıklarını esirgemeyen çok kıymetli annem ve babama, kardeş eksikliğini hissettirmeyen başta Sümeyye BEKTAŞ olmak üzere pek çok arkadaşşıma, ilkokul öğretmenim Türkan KAYA'ya, çeviri konusunda yardımları için Burcu DURSUN EROĞLU'na en çıkmaza düştüğüm zamanlarda desteklerini esirgemedikleri için çok teşekkür ediyorum. Ayrıca hayatını kaybeden babaanneme verdiğim sözü tutmamda emeği olan, bana inanıp beni destekleyerek tezimi vaktinde bitirmeme yardımcı olan iyi dilek ve dualarını esirmeyen herkese sonsuz teşekkürler.

Cansu DURSUN
Antalya, 2016.

GİRİŞ

Edebiyat hayatımızda asırlardır var olarak bizlere farklı kapılar açmaktadır. Özellikle romanlar bu konuda birer öncüdür. Romanlar pek çok alt türe ayrılmıştır. Popüler romanlar günümüzde insanları etkisi altına alan ve en çok okunan romanlar arasındadır. Bu tarz romanlar sürükleyici olmanın yanı sıra hayatımızdan da kesitler sunarlar. Türkiye’de romanlar sosyo-ekonomik durumun yansıtıcısıdır. Romanlar toplumsal yapıya, aile yaşantısına, evlilik türleri gibi eserde geçen pek çok toplumsal konuya farklı açılardan bakmamıza yardımcı olurlar. Tez çalışmamızda Kahraman Tazeoğlu’nun eserlerinde aşkın anlatımına değinilecek ve temalar çerçevesinde sosyolojik açıdan değerlendirmeler yapılacaktır.

Yazar romanlarında kadın- erkek ayrımcılığı yapmadan, aşka bakışı ve bunu ruhi bir şekilde soyut anlamlar ile okuyucuya sunmuştur. Eserlerin içeriği bakımından aşk temasına öncelik verilecektir. Bu bağlamda da eş seçimi, toplum yapısı, kentlere yüklenen anlamlar, din olgusunun insan hayatını etkileyip değiştirmesi kitaplardaki karakterler yardımıyla açıklanmaya çalışılacaktır.

Birinci kısmın amacı; edebiyat ve toplum ilişkisi bakımından okuyucuyu edebiyat sosyolojisine alıştırmak ve bu amaç ekseninde toplumun yaşadığı olayları sosyoloji ışığında daha net görmeyi amaçlamaktır. Yansıtmacılığın asıl amacı topluma ayna tutmaktır. Edebiyat sosyolojisi de bu misyonu üstlenmektedir. Romanın gelişimini anlamak ve analiz etmek; yaşadığımız çağı anlamamızda bize yardımcı olacaktır. Günümüze kadar varlığını sürdüren eserlerin ne gibi aşamalardan geçtiğini anlamak ve bunu yorumlamak toplumu anlamak açısından önem arz etmektedir. Bu yüzden Türkiye’de roman ve tarihçesiyle birlikte, Tanzimat döneminden günümüze kadar olan süreçte yayınlanan eserler ele alınacaktır.

Ardından günümüzde piyasaya sürülen ve okuyucunun tercih ettiği kitap türlerinin başında gelen popüler romanların gelişimi ve türlerine değinilecektir. Aşk, polisiye-dedektif, tarihi, acıklı, hidayet, fantastik, heyecan-macera-gerilim gibi pek çok türü bulunan popüler romanlar örnekler verilerek analiz edilecektir. Bu bölüm başlı başına tez konusu olacak kadar uzun ve kapsamlı olduğu için roman türleri en genel hatları ile açıklanılmaya çalışılacaktır. İlerleyen kısımlarda ise bu roman türleri içerisinde bulunan aşk romanları bize en yardımcı olacak tür olarak karşımıza çıkacaktır. Çünkü tez çalışmamızda yer verdiğimiz Kahraman Tazeoğlu’nun eserleri aşk romanları kategorisinde yer almaktadır.

Roman türlerine değindikten sonra popüler romanların işlevlerine değinilecektir. Bu roman türü bazı kesimler tarafından üstünkörü kaleme alınan ve sadece ticari kaygı güden eserler olarak nitelendirilse de aslında varlığını koruyan bir toplumsal gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Çok fazla tüketiliyor olma sebebi bile başlı başına bir konudur. Tezin de temel savı neden bu kadar çok okunduğu, eserlerin topluma yansıyış şekli ve o eserlerin birer kültürel üretim olduğu sonucunu çıkarmaya çalışmak hedeflenmiştir.

Popüler romanın sosyoloji ile olan arasındaki bağ son derece kuvvetlidir. Bu eserler toplumdaki kaçmak için tüketilebilecek sabun köpüğü olarak nitelenecek eserler arasındadır ve genellikle pembe dizi havasında yazılmaktadır. “Peki neden insanlar buna ihtiyaç duyuyor?” sorusunun cevabına bu bölümde yer verilecektir.

İkinci bölümde; popüler romanların topluma yansıması daha geniş bir biçimde ele alınacaktır. Türkiye’de popüler romanlara örnekler verilerek o dönemde okunan eserler hakkında çıkarımlar yapılacaktır. Ayrıca popüler ve estetik romanlar arasındaki ayırım belirlenecek, olumlu ve olumsuz özelliklerine değinilecektir.

Üçüncü bölümde; araştırmamızın yöntem kısmıdır. Edebi eserler edebiyat sosyolojisi bağlamında sosyolojik olarak analiz edilip incelenmeye çalışılacaktır. Eser incelemesinde öncelikle yazar araştırılmalı, ardından eser-okuyucu-yayıncı- yazar ekseninde incelenmelidir. Biz de çalışmamızı bu şekilde analiz etmeye çalışacağız. Kahraman Tazeoğlu’nun eserlerinin içeriğinin incelenmesi ve okuyucu üzerine yapılan araştırma olmak üzere 2 başlık altında eser incelenecektir. Eser incelenmesinde betimsel analizden yararlanılacaktır. Yöntem anlayışında Robert Escarpit rotamızı belirlememize yardımcı olacaktır. Betimsel analiz sayesinde eser incelemesi, verilerin işlenip bulguların tamamlanarak yorumlanması sağlanacaktır.

Dördüncü bölümde; yazarın yaşamı, eserleri ve roman anlayışına değinilecektir. Susacak Var, Vazgeçtim, Bukre ve Aşkla Kal adlı romanları sosyolojik olarak analiz edilip, bu kitapların nesnel ve edebi haritaları çıkarılacaktır. Kitapların ortak teması aşktır. Aşkın perde arkasında verilen değerler toplumsal yapı çerçevesinde incelenilecektir. Yazar ile yapılan röportaj teze eklenecektir. 18.10.2015 tarihinde Antalya Kitap Fuarında yapılan yarı yapılandırılmış görüşme sorularına ve cevaplar doğrultusunda yapılan çıkarımlara yer verilmiştir.

Sonuç ve bu bağlamda bir değerlendirme yazılıp, tez noktalanacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1 Edebiyat ve Toplum İlişkisi Bağlamında Edebiyat Sosyolojisi

Edebiyat, sanat gayesi güdülerek meydana getirilen sözlü ve yazılı eserlere; söz ve yazı sanatının kurallarını öğreten ilme denir. Kelime “davet” anlamını taşıyan Arapça “edb” den gelir (Edebiyat Ansiklopedisi, 1991: 95).

Edebiyat kavramı 18.yüzyılın sonlarının tarihini taşır. Başlangıçta edebiyat yapılmazdı, edebiyata sahip olunurdu. Bir kültür aristokrasisi vardır ve bu durumun sosyallik derecesinin azlığı edebiyat ve cemiyetin münasebet meselelerini ortaya çıkartmamıştır. Fakat 16. yüzyılda bir evrim başlamış ve 18. yüzyıldan sonra hızlanmıştır. Bilgiler özelleşince ilmi ve teknik çalışmalar edebiyattan ayrılmaya, edebiyatın çemberi daralmaya başlamış, edebiyat yalnız zevk ve vakit geçirme aracı olmaya yönelmiştir. Fayda ve tesiri azalan edebiyat, bundan sonra kendisiyle cemiyet arasında yeni organik münasebetler kurmaya çalışmıştır. Edebiyatın fayda ve tesirini, karşılıksızlığını çoğaltan aynı kültürel ve teknik ilerlemeler tüketici cemiyette edebiyat ihtiyacını ve değişik tokuş araçlarını artırmıştır. Baskı makinesinin bulunması, kitap endüstrisinin gelişmesi, okuryazarlığın yayılması ve daha sonra işit-gör tekniklerinin uygulanması, okumuşlar aristokrasisinin eski belirtici imtiyazını dışarıya şöyle böyle açık seçkin burjuvaların kültürel meşguliyeti haline getirmiştir, bize yakın zamanlarda ise edebiyatı kitlelerin kültürel ilerleme aracı yapmıştır. Bu özelleşme bir yana, öte yandan bu yaygınlaşma 1800 yıllarında hassas noktalarına eriştiler. Edebiyatın sosyal boyutunun farkına varışı o yıllara rastlar. Bu tarihte yayınlanan MmeStaél 'in “Sosyal Kurumlarla Münasebetleri Bakımından Edebiyat” adlı eseri hiç şüphesiz sistematik bir çerçeve içinde edebiyat ve cemiyet kavramlarını birleştiren Fransa'da ki ilk teşebbüstür. (Escarpit, 1963: 7-8).

Edebiyatın modern bilimlerin bir dalı olarak kabul görmesi yenidir. Eskiden bu sahanın adı fenn-i belagat, fenn-i şiir gibi terimler ile ifade edilir ve edebiyat ürünleri de belagat kuralları çerçevesinde değerlendirilirdi. Edebiyat bilimi genel olarak edebi eserleri birbirlerine göre değerlendirir. Eserin çağı, nesli ve türü içindeki yeri inceler. Edebiyatın konusunu, amacını işlevini, özünü, yöntemini araştırır; verileri inceler, geneller, özelleştirir ve bir nesne olarak kabul ettiği eseri anlatmaya yönelir (Macit ve Soldan, 2015: 27).

Geniş bir anlamda “edebiyat” kelimesini hikayeler anlatan kompozisyonlar, durumların dramatize edilmesi, duyguları ifade etmek ve fikirleri desteklemek anlamlarıyla

kullanırız. Ebeveynler hikayeler ve şiirler ile çocuklarını mutlu ederler. Şairler ve söz yazarları canlı dinleyicilerden önce kendi çalışmalarını (eserlerini) okurlar. Oyunlar ve senaryolar, film ve televizyon ekranlarına çıkmadan önce, bu geniş kitlenin yararı için canlandırılır. Edebiyatı nasıl asimile ettiğimiz önemli değildir. Çünkü ondan hala pek çok şey biriktiriyoruz. Esasen okuyucular neden okumaktan zevk aldıklarını, amaçlarını, fikirlerini kolaylıkla ifade edememekte, açıklayamamaktadır. Bunların aksine sistematik ve kapsamlı okumanın değerine genel bir kabul ediş vardır. Edebiyat hem kişilik hem de entelektüel olarak gelişmemize yardım eder. Bizim için kapılar açar. Fikirlerimizi esnetir. Hayal gücümüzü geliştirir, kavrayışımızı artırır ve sempati gücümüzü genişletir. Bir parçası olduğumuz kültürel, felsefi ve dini dünyayla bir bağlantı kurar. Farklı zamanlardaki ve mekanlardaki insanların hayallerinin ve mücadelelerin farkına varmamıza olanak tanır. Tüm yaşam için duyarlılık ve şefkat olgunluğuna erişmemize yardım eder. İnsanların gayelerindeki uğraşları görebilmeye olanak tanır. Duygularımızın, ilgilerimizin, düşüncelerimizin, sempatiimizin, gerginliğimizin, heyecanımızın, korkularımızın, kahkahalarımızın ve umutlarımızın çalışmasını sağlar. Kabul görmeye ve desteğe ihtiyaç duyan yaratıcı ve yetenekli insanlara destek vermek için bizleri cesaretlendirir. Biriken okuma deneyimlerimizle edebiyat bizim hedeflerimizi ve değerlerimizi, kendi kimliklerimizi aydınlığa kavuşturabilmemizi şekillendirir. Edebiyat bizi insan yapar (Roberts ve Jacobs, 2005: 2).

Türk Edebiyatı dünyanın en eski ve en yeni edebiyatları arasındadır. Birçok alimin tartışılabilir iddialarına göre Türk Edebiyatı'nın yaratıcı geleneği İsa'dan önceye dayanır. Ancak herkes tarafından kabul edilen gerçek, yazılı eserlerin 12. yüzyıla kadar dayandığıdır. Türk Edebiyatı'nın ana dönemleri tarihin belli başlı dönemleriyle paralellik gösterir. Ancak alimler Türk Edebiyatı'nın gelişim sürecinin dönemlere ayrılmasında birçok farklı yaklaşımı benimserler (Halman, 2009: 19).

Hayatımızın hemen hemen her alanını kapsamış olan edebiyat; ezelden beri yaşamımıza hükmeden bir misyona sahiptir. Dönemler değişse de yaşamlarını sürdüren insanlar, bu değişimden etkilenir ve her dönem bir şeyler üretilip farklı biçimlerde tüketmeye devam ederler. Bu süreç dahilinde değişimden etkilenen olumlu türler olduğu gibi olumsuz türlerde vardır. Kimileri değişimden kaynaklı büyüyüp serpilir, kimisi de kuruyup yok olur.

Yazıcı Meriç'e dayandırarak; " Edebiyat toplum bilimi, sanat toplum biliminin ilk koludur. Toplumun kendi iç dünyası hakkındaki bilincidir" der. Edebiyat toplum biliminin tarihi çok yenidir. Özellikle İkinci Dünya Savaşından sonra gelişmeye başlamıştır. Gerçi daha XIX. yüzyılda da edebiyatın çeşitli türleriyle toplumsal hayat arasında ilişkiye dokunan yazarlara rastlarız. Mme Stael (1766-1817), H.Taine(1828-1891) , Marx (1818-1883), Engels

(1820-1895), Belinski (1848-1892), SaltikovŞchedrin (1826-1889), Çerniçevski (1818-1889), Dobriliabov (1836-1861), PisarePlehanov (1856-1918), Lukacs (1885-1971), Lenin (1870-1924), Vladimir Zhdanov (...) başlıcaları olarak sayılabilir. Ama bunları edebiyat toplum biliminin kurucuları değil de habercileri saymak daha doğrudur. Çünkü hiçbiri edebiyat toplum bilimi konusunu sistemli olarak ele almış değildir. Edebiyat toplum biliminin ilk müjdecisi MmeStael 'dir. "Sosyal Kurumlarla Münasebetleri Bakımından Edebiyat (1800)" adlı eseri hiç şüphesiz, sistemli bir inceleme çerçevesi içinde edebiyat ve toplum kavramlarını birleştiren ilk girişimdir. Dinin, törelerin ve kanunların edebiyat üzerindeki etkisiyle edebiyatın dine, törelere ve kanunlara yaptığı etkiyi inceler.Frankfurt Okulu kurucuları Lukacs ve Goldmann değişik açılardan kurgusal eser ile toplumsal grup arasındaki zorunlu ilişkileri belirler. Lukacs, edebiyat eseri ile onun ortamı arasında kendiliğinden bir ilişki öngörür. Goldmann ise eserde bulunan biçimlerin yapısıyla toplumun en önemli yanları arasındaki yapısal benzeşmeye önem verir.Edebiyat olayına toplumsallık özelliği kazandıran yazar, eser, basım-yayım-dağıtım ve okuyucudan oluşan dört boyutlu ilişkiler ağının önemini ise ilk defa Robert Escarpit ortaya koyar.GuyMichaud 1950'de İstanbul'da basılan Bir Edebiyat Sosyolojisine Giriş kitabında bir edebiyat toplum bilimi fikrini bugün kabul ettiğimiz şekliyle ortaya attı. Yazar kuşakların birbirini izlemesinde dairevi şekiller çizerek açılan eğrimsi bir düzen aralıklarla tekrarın geçerli olduğu görüşünü belirtti.Edebiyat toplum biliminin ülkemizdeki durumu ise çok zayıftır. Edebiyat toplum biliminin çözümüne yöneldiği temel meseleler şunlardır:

- Yazarlar hangi değerleri kullanmıştır?
- Aynileşme ölçüsü olarak yazarlara yardımcı olan değerler nelerdir?
- Edebiyat eserleri hangi beğenilere, hangi toplumsal gruplara yönelmiştir?
- Edebiyat, önceden var olan hangi değerleri destekledi, hangi değerleri yıktı ve hangi değerleri öne sürdü?
- İcatta, rol yapılan ve kurumlaşmış davranış kalıplarının yoğunluğu nedir?
- Edebiyat tarafından edebiyat yolu ile özel bir –edebi- davranış gerçekleştirildi mi gerçekleştirilemedi mi?
- Edebiyat toplum biliminin konusu olan davranışlar nasıl yapılaştı, toplumsal alanla ilişkilerinde hangi değişim ve etkilerle karşılaştı? (Yazıcı, 2009: 44 - 46).

Edebiyatın kendine özgün yasaları, yapıları ve aygıtları vardı. Edebiyat eserine ne bir fikir iletme vasıtası ve toplumsal gerçekliğin bir yansıması ne de aşkın bir hakikatin tecellisiydi: İşleyişi bir makineyi incelercesine analiz edilebilecek maddi bir olguydu. Eser nesnelere veya duygulardan değil, kelimelerden oluşmuştu; onu yazarın zihninin dışavurumu

olarak görmek yanlıştı. John M. Ellis “edebiyat” teriminin “ot” kelimesi gibi iş gördüğünü iddia etmiştir: Otlar belirli türde bitkiler değil, bir bahçıvanın şu ya da bu nedenle etrafta görmek istemediği bitkilerdir. Belki de edebiyat bunun tam tersi anlamına gelir: Şu ya da bu nedenle birilerinin çok değer verdiği her türlü yazı. Felsefecilerin diyeceği gibi , “edebiyat” ve “ot” ontolojik değil *işlevsel* terimlerdir. Şeylerin sabit varlıklarını değil, bizim ne yaptığımızı anlatırlar (Eagleton, 2014:17,23).

Eserleri yorumlamaya çalışırken Felski’nin “Yorumlamak için neden bu eser seçilmiştir? Eser şimdi benimle nasıl konuşmaktadır? Şimdiki değeri nedir?” (Felski, 2016: 20) gibi sorularına yanıt aramak ve objektif bakabilmemiz önemlidir.

Edebiyat estetik yani sanatsal bir doyum sağlamak amacıyla güden; düşünce ve duyguları güzel ve etkili bir biçimde ifade eden dilin konuşma ve düzyazı dilinden farklı yanlarını ortaya koyan ve dili de araç değil, amaç olarak kullanan kurmaca bir anlatım biçimidir (Batum Menteşe, 2008: 50).

Harfler piyanodaki notalara benzer. Bastıkça ard arda gelen notalar nasıl ruhu okşuyorsa, ortaya çıkan kelimeler dizisi de insanı o şekilde büyüler. Lakin bunun içinde yazar o harflere hükmedebilmeli, onları eğip bükebilmelidir. Bu sayede okuyucuya duyguyu daha net bir biçimde geçirecektir. Bunu yapamazsa harfler sadece alfabedeki mevcudiyetlerinden başka bir işe yaramayacaktır.

Edebiyatın siyasal, sosyolojik, felsefi ve dinsel gibi birden fazla alanda tanımlaması mevcuttur. Fakat en genel olarak edebiyatı ‘insan faaliyetlerinin bir biçimi’ olarak tanımlayabiliriz (Palabıyık, 2009: 126).

Sartre’a göre; “Hiçbir konu, önceden edebiyat sanatının dışında sayılamaz.Bütün mesele, insanın neyi yazacağını bilmesinde. İyi yazarlarda hiçbir zaman konu üsluptan önce gelmez” (Karaalioglu, 1980: 26).

Edebiyatın toplumsal işlevinin büyük sorumluluklar üstlendiği bilinmektedir. İnsanı çevresiyle birlikte değiştirip bilinçlendirmede en etkili öğelerden biri de edebiyatın mucizevî gücüdür. Edebiyatın yöneldiği ortam, insan ve onun doğası olduğuna göre, işlevini gerçekleştireceği ortam da burası olacaktır. İnsana yönelik bir sunudur edebiyat. Bu davete yönelmediği zaman insan, yazının verimliliği ortadan kalkabilir ve belleğini yitirebilir. Her dönemde yaratıcı ve yönlendirici gücüne tanık olduğumuz edebiyat/yazın, gücünü yenilemesi için, yitirdiği belleğe geri dönmelidir. Bu zorlu burgacı, ancak okurla buluşacağı yaratı noktasında aşabilecektir. Edebiyat, bazen bir başkaldırıdır, bazen de bir sorgulama. İnsanların bilincinde döllen bir tanrısal itkidir. Bir iletişim yatağıdır. Bir yönlendirme, bir yaşam biçimidir. Çağdaş dünyamızın sorunsal, sendromlu ağına düşmüş insanımızın, iletişimsizlik,

yalnızlık, patolojik belirtiler, isteksizlik, karamsarlık, yaşama ümitsizce bakış gibi yaşamsal bozuk belirtilerle iç içe olması tek bir nedenle olmasa bile, en önemli nedenlerden olan, sanat yoksunluğu ve bundan duyulması gereken zevkin yaşanmaması ile açıklanabilir (Bülbül, Türkoğlu ve Tüzeci, 2014:2 - 3).

Eagleton'ın eleştirel bakış açısına göre; 18. yüzyılın başlarında haddinden fazla genellemeleri riske atmak için eleştirinin konusu kültürel politikaydı; 19. yüzyılda ise ana konu toplum ahlakıydı; yaşadığımız asırda ise eleştiri bir edebiyat meselesi halini aldı. Robert Weimann'ın da eleştirdiği üzere “*akademi alanındaki eleştirmenler eleştirinin medenileşen fonksiyonunu göz ardı ediyorlar*” (Eagleton, 1984: 107).

Edebiyatın bize hissettirdiği her zaman mutluluk olmayabilir. Bazen sözcükler üzerimize bir toprak da atabilir. Okuduğumuz satırlardaki acılar bizi o olayın içerisine çekip, acıyı hissetmemizi sağlayabilir. Bu şekilde üzerimizde bir toprak parçası kalır. Yine de bu toprağa biraz su eklenmesi edebiyatın filiz açmasını sağlar. Dökülen kireçli bir su da bu filizi kurutup yok eder. Sözcük seçimi ve duyguyu doğru şekilde geçirebilmek bu yüzden önemlidir. Her sözcük, her yazı, her şiir, her roman doğru duyguları aşılacak diye bir şey yoktur. Toplum hangi duyguya ihtiyaç duyuyorsa okuduğu romandan o duyguyu hayatına yansıtır.

Edebiyat anlatılan olayların tamamıdır. Bu anlatılar yaşantıyı oluşturur yani bir anlamda hepimizin güncesidir. Edebiyat bilimci Jürgen Landwehr “Kurmaca ve Kurmaca dışı” başlıklı yazısında kurmacalık, kurmaca dışı oluş tartışmalarını 4 ana başlıkta topluyor.

1. Platon'un edebiyatı yalanla bir tutmasıdır. Edebiyat uydurmacanın ta kendisidir, gerçek hayatın asla yerini tutmaz.
2. Kurmacaya itibar etmediğini belirten Landwehr, bu tezin savunucularına göre edebiyat gerçeği tıpatıp kopyalamalıdır, ama öyle bir şekilde ki gerçek, arzulandığı biçimde ortaya çıkmalıdır. Bu da dogmatik ve totaliter sistemlere uygun düşmektedir, çünkü o sistemlerde kurmacayla oynamak tehlikeli sayılır.
3. İkinci görüşe yakın sayılabilir, çünkü “fayda” ve “kullanışlılık”, edebiyatın belirleyicisi olarak görülür.
4. Kurmacayı Aristoteles'in *Poetika*'sından beri edebiyatın ana unsuru olarak görür.

Edebiyatı insanın çevresiyle hesaplaşmasının bir türü olarak nitelerken Landwehr şöyle diyor:

“Edebiyat, dil aracıyla estetik bir aktivitedir. Böylece de aynı zamanda iletişimin özel bir aracıdır ve özel, yani estetik bilginin bir aracıdır. Bunun sonucu olarak da edebiyat toplumsal uygulamanın söz konusu tarihi dönemindeki ögesidir”(Aytaç, 2003: 39).

Edebiyat, duyguları açığa çıkaran, ortaya koyan, onları irdeleyen, insan duygularını derinden betimleyen bir etkinlik olarak insan varoluşunu aydınlayabilecek önemli ipuçları verir. Bir bakıma insanların birbirlerini daha yakından tanıma fırsatı verir.

Murdoch'a göre; Edebiyat, sözcükleri kullanan bir sanat biçimidir. Murdoch edebiyatın edebiyat olabilmesi için kişiyi duygusal olarak harekete geçirmesi gerektiğini düşünür. Ona göre “edebiyat, belli duyguları uyandırmak için başvurulmuş disiplinli bir teknik olarak nitelendirilebilir... Edebiyat ya da herhangi bir türden sanat yapmak güdüsünün dünyanın biçimsizliğini yenme ve aksi hâlde anlamsız bir moloz yığını gibi görünecek malzemedeki biçimler çıkararak insanın kendisini neşelenme isteği” olduğunu ifade eder (Koç, 2015: 11, 113).

Edebiyat üzerine düşünmenin önemli bir boyutu insan üzerine düşünmekse, edebiyat çalışmalarını psikolojiden tamamen bağımsız düşünmek mümkün değildir. Edebiyat var olduğundan beri, hep insan üzerine kafa yormuş, dil dediğimiz olgunun zengin ifade potansiyelini en iyi şekilde kullanarak insan duygu, düşünce ve davranışlarını anlatmaya, anlatırken de her zaman daha iyi anlamaya gayret etmiştir. İnsan üzerine yürütülen düşüncelerde edebiyat eserlerine hep gönderme yapılmış, insana özgü bazı temel duygu, durum ve davranışlar, neredeyse tüm dünyaya mal olmuş edebiyat karakterleriyle özdeşleşmiştir. Bu sebeptendir ki, aşk deyince hemen akla Shakespeare'in Romeo ve Juliet'i veya kıskançlık deyince Othello'su gelir. İnsan duygularını, davranışlarını ve zihinsel süreçlerini bilimsel bir çerçevede açıklamaya çalışan psikolojinin doğuşunda da, özellikle Sigmund Freud'un düşünceye kuramlarını geliştirmesinde, edebiyatın önemli bir esin kaynağı olduğu bilinir.

Abrams'a göre edebiyatın 4 temel ögesi vardır:

- Eserin kendisi
- Eserin evreni, yani eserde yaratılan gerçeklikle yakın veya uzak ilişkisi olduğu düşünülen dünya
- Yazar
- Okur

Bu dört öge hiçbir zaman birbirinden tamamen bağımsız düşünülemez ve aralarında önemli örtüşme ve etkileşimler vardır (Korkut - Nayk, 2012: 9).

Dilthey, edebiyatı ve sanatı “varoluşu anlamamanın organonu” olarak görür. Heidegger'de de, şiir, biyografi ve tarih gibi yazı biçimleri, insanın davranış biçimlerini, kapasitelerini, gizilgüçlerini, olanaklarını, becerilerini, kısaca tinsel yapısını anlamamanın biçimleridir. Dilthey'a göre, edebiyat ürünleri, tarihsel toplumsal dünyada ortaya çıkan

değişimi yansıtırlar, bu değişimin tanıklığını yaparlar. Bu tanıklık yalnız toplumsal yaşamda olup bitenlerle sınırlı kalmaz, içsel yaşamı da içine alır. Edebiyatın başlıca malzemesi, sözcüklerdir. Edebiyat, sözcüklerle varlık kazanır. “Güzelleştirilmiş dil” olan edebiyat, dildeki güzelliği arayan bir sanattır (Taşdelen, 2006: 43, 45).

Edebiyatın pek çok tanımı ve işlevi bulunmaktadır. Her bilimde olduğu gibi edebiyat da toplum ile iç içe olmak durumundadır. Aslında edebiyatı var eden toplumdur. Peki toplum bilimi nedir?

Toplumbilim, insanların toplum yaşamının koşullarını nesnel olarak ve toplumsal bütün içinde inceleyen bilimdir. Amacı, insanların davranışlarını belirleyen toplumsal çevrenin oluşumunda, işleyişinde ve gelişimindeki düzenliliklerini açıklamaktır. Toplum, başta kendi kendini korumak ve sürdürmek olmak üzere birçok temel çıkarlarını gerçekleştirmek için işbirliği yapan (bir ölçüde çatışmakla birlikte) insanlardan oluşan, göreceli bir sürekliliği olan, genellikle belli bir coğrafyasal yeri ve ortak ekini(kültürü) bulunan, çok ya da az ölçüde kurumlaşmış bir karmaşık ilişkiler bütünüdür (Ozankaya, 1994: 11).

Sosyoloji içinde yaşadığımız dünyayı anlamaya çalışan, son derece heyecan verici bir bilim dalıdır. Bazı yazarlara göre sosyal bilimler içinde en ihtirastır ve alanı son derece genişdir. Göç, toplumsal değişme, sanayileşme, romantik aşk, din, savaş, hukuk, suç, gençlik sorunları ve küreselleşme vb. sosyolojinin ilgilendiği konulardan sadece bir kısmını oluşturuyor. Berger’in ifadesiyle, sosyoloji “özeldeki geneli” ya da “benzerlik içinde farklılığı” gören bilim dalıdır. Sosyolojinin en önemli bilgeliği şeyler görüldüğü gibi değildir. Sosyal gerçeklik, çok sayıda anlam katmanına sahiptir. Her yeni katmanın keşfi bütünü algılanışını değiştirir. Berger’a göre “Sosyoloji bir uygulama değil,anlama çabasıdır.” Sosyoloji birçok sosyal bilim dalında olduğu gibi, genç bir bilim olarak değerlendirilir. İsim babası Auguste Comte’dur. Latince eş, arkadaş, birliktelik (companion) anlamına gelen “socius” ile Yunanca inceleme (study) anlamına gelen “logos” sözcüklerinin bir araya getirilmesinden oluşmuştur. Kelime anlamı itibariyle, “Toplumsal üyeliğin temellerinin incelenmesi” olarak tanımlanabilir (Bozkurt,2009: 2-3)

Her bilimin nihai amacı açıklamak, yani nesnesini nesne ve o nesne yapan belirleyicilikleri ortaya çıkarmaktır. Sosyoloji toplumsalın bilimi olduğuna göre, sosyolog da toplumsal gerçekliğin belirleyicilerini ortaya koyacaktır. Bu gerçeklik ise doğal değil, insanın var ettiği gerçekliktir (Cangızbay, 1996: 7).

Toplumbilim tanımlamaları çeşitlidir. Örneğin;

- Comte’a göre; toplumbilim toplumun ansiklopedik bilimi, diğer sosyal bilimlerin özümsemesidir.

- Spencer'e göre; sosyal bilimlerin genellikle birleştiren bir bilimdir.
- Simmel'e göre toplumdaki insan davranışlarının şekilleriyle ilgili bir bilimdir.
- Lazarsfeld'e göre sosyal bilimlerin metodolojisidir.

Çeşitli tanımlamalardan ortaya çıkan düşünceye göre toplumbilim toplumun temelini ya da toplumdaki ilişkilerini inceleyen bir bilimdir şeklinde belirtilir. Toplumbilim; pozitif bir bilim olarak, toplumdaki gözlenebilir ve nesnel olguları konu edinen ve bu olgular arasındaki nedensel ilişkileri genellikle biçiminde formüle ederek geleceğe ilişkin çıkarsamalar bulunma olanağı sağlayan, toplumdaki tüm ilişkileri inceleyen bir bilim dalıdır. Bilindiği gibi bir toplum doğaüstüdedir ve doğayla karşılıklı ve sürekli bir ilişki halindedir. Toplumbilim toplumun tümünü dolayısıyla toplumdaki ilişkileri inceler (Kocacık, 1997:11-12).

Sosyoloji modern toplumlarda insan topluluklarının ve sosyal yaşamın sistematik çalışmasıdır. Sosyoloji sosyal kurumlarla ilgilidir. Bunlar bütün toplumlarda bulunan organize edilmiş çeşitli sosyal düzenlemelerdir. Örneğin aile evlilik için yapılan düzenlemelerle ilgilenen bir kurumdur. İnsanların hangi yaşlarda evlenebileceği kiminle eş olabileceği ve kaç çocuk yetiştirmeleri gerektiği gibi. Eğitim sistemi davranışlar, bilgi ve becerilerin nesilden nesile aktarılmasının yollarının temelini oluşturur. Çalışma ve ekonomik sistem, üretimi gerçekleştirecek malların ve doğaüstü insan ilişkileri ile ilgilenen dinsel kurumların yollarını organize eder. Bu sosyal kurumlar toplumların sosyal yapılarını, toplumun sosyal bloklarının inşasını meydana getirir. Sosyoloji bu çeşitli sosyal kurumların nasıl işlediğini ve birbirleriyle nasıl bir ilişki içinde olduklarını, çocukların eğitim düzeylerinin nasıl bu kadar iyi işlediğine dair ailenin etkisi gibi...

Sosyologların bulgularının tamamı sağduyuyu zayıflatmakta kalmaz, toplumun üyelerinin sağduyuyu anlayabilmelerine de katkı sağlarlar. Sosyoloji iki önemli yönden sağduyudan ayrılır: Sosyologlar sosyal bir imgelem kullanırlar. Bu demektir ki günlük hayatın bilinen rutinleri üzerinde çalışırken, sosyologlar farklı bir açıdan ve alışılmamış yollardan bunlara bakarlar. Sosyologlar şeylerin geçmişte nasıl değiştikleri, toplumlar arasında nasıl ayırt edildiği ve gelecekte nasıl değişebilecekleri üzerinde çalışarak düşünceleri yeniden incelerler. Sosyologlar karar vermeden önce kanıtlara bakarlar. Sosyologların açıklamalar ve sonuçları; konulu araştırma prosedürlerinin kullanılmasıyla itinalı bir şekilde toplanan kesin kanıtlara dayanır (Browne, 2005: 1 - 2).

Sosyolog, salt bir meslek erbabı değil, aynı zamanda bir entelektüel tavrına da sahip olması gereken bir kimsedir (Cangızbay, 1996: 8).

İnsanın sosyal ilişkileri üzerinde deney yapmak mümkün olmamakla birlikte gözlem yapılabilir ve başka yöntemlerle objektif bilgiler toplanabilir, onun için sosyoloji bir bilimdir.

Sosyolojinin ilk dönemlerindeki uzmanlaşması, büyük ölçüde sosyolojinin gözlemlenmesi ve anlaşılması kolay olan örneğin toplumun siyasal, ekonomik, ailesel ve dinsel kurumları arasındaki farklar gibi taraflarına, özelliklerine göre ortaya çıkmıştır. Sosyoloji toplumların bugüne kadar uymak zorunda oldukları evrensel ilişkileri ve en iyi toplumun hangi toplum olduğunu araştırmaz. Çünkü en iyi, felsefi bir kavram olduğu gibi ayrıca kişiden kişiye toplumdaki konumunuzla yakından ilişkilidir. Eğer sokakta yaşayan bir insan ya da şirketin tepe yöneticisi olsaydık hayatımız çok farklı olurdu.

İnsanlar sosyal varlıklardır. Aşk ilişkilerinden savaşa kadar, yaptığımız her şey başkalarıyla. Bizler sürekli gruplar inşa ederiz. Bizim umutlarımız, korkularımız, fırsatlarımız, kimliğimiz ve davranışlarımızın hepsi, sosyal anlayışları ifade eder. Kim olduğumuz, toplumdaki konumunuzla yakından ilişkilidir. Eğer sokakta yaşayan bir insan ya da şirketin tepe yöneticisi olsaydık hayatımız çok farklı olurdu.

Smelser'in de belirttiği şekilde, bugün adeta güneşin altında hemen her şeyin sosyolojisi vardır. Bazı yazarlara göre sosyoloji, son derece parçalanmış bir biçimde uzmanlaşmıştır ve ilgili literatürü ortak bir temele oturtmak son derece güçtür. Bu yazarlar, sosyolojinin alanının son derece güçtür. Bu yazarlar, sosyolojinin alanının son derece dağınık ve ortak bir kimlikten yoksun olduğunu iddia etmektedirler. Ancak Smelser'in de haklı olarak belirttiği bu yorumlar abartılıdır. Bu olağan üstü geniş ilgi alanına rağmen, eklektik bir yaklaşımla sosyolojiyi” toplumu, grupları, toplumsal ilişkileri ve kurumları sistematik olarak inceleyen bilim dalı” şeklinde tanımlayabiliriz (Bozkurt, 2009: 3-4).

Bourdieu'ya göre sosyolojinin görevi, toplumsal evreni oluşturan çeşitli toplumsal dünyaların en derine gömülü yapıların yeniden üretimini ya da dönüşümünü sağlama eğilimi gösteren mekanizmaları da gün ışığına çıkarmaktır. Bu evrenin özelliği, onu oluşturan yapıların deyim yerindeyse ikili bir yaşamı olmasıdır. Bu yapılar iki kez var olur. İlk olarak *maddi* kaynakların ve toplumsal olarak kıt değer ve malları edinme araçlarının dağılımı tarafından oluşturulan bir “ilk düzey nesnellik” içinde; ikinci olarak da, toplumsal eyleyicilerin pratik etkinliklerinin, davranışlarının, düşüncelerinin, duygularının ve yargılarının *simgesel* matrisi olarak işlev gören zihinsel ve bedensel şemalar biçiminde, “ikinci düzeyde nesnellik” içinde var olurlar (Bourdieu ve Wacquant, 2012: 17).

Günümüzün sosyolojisi, artık değer yargılarına dayanan, toplumsal problemleri akıl yürütme yoluyla çözümlenmek isteyen, tarihsel karakter gösteren ve genel toplumsal kanunlara varmaya çalışan 19. yüzyılın Avrupa sosyolojisini geride bırakmak istemekte, Amerikan sosyolojisi gibi mevcut toplumsal problemlere çare bulmaya gayret etmektedir (Arslanoğlu, 2012: 7).

Değer yargılarımız yetiştiğimiz çevrenin etkisi ile şekillenir. Romanlara yansıyan aile yaşantısı, ilişkiler, iş yaşantısı aslında toplumun romana yansımasıdır. Edebiyat ve sosyoloji bu durumda iç içe geçmiştir. Edebiyat sosyolojisi denildiğinde akla ilk hangi alanın baskın çıktığı sorusu gelebilir. Edebiyat mı topluma şekil verir, toplum mu edebiyata? Öncelikle edebiyat sosyolojisini bir bütün olarak ele alalım.

Edebiyat sosyolojisi, edebiyat biliminin bir disiplini olarak ilk defa 1900'lü yılların başında Doğu bloğu ülkelerinde ve Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaya çıkmıştır. Daha sonra 70'li yıllarda Federal Almanya'da metodolojik çalışma alanı oluşmuştur. Edebiyat sosyolojisi çalışmalarının Batı'da Mme de Stael ile başladığı kabul edilir. Türkiye'de ise edebiyat sosyolojisini terim olarak ilk defa Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu kullanmıştır. Nurettin Şazi Kösemihal ise edebiyat sosyolojisini bilimsel bir etüt niteliğinde Türkiye'de başlatan ilk kişidir. 1965-1966 öğretim yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde ilk defa ders olarak okutulmaya başlanmıştır. Bu dönemde önemli çalışmalar yapılarak edebiyat sosyolojisinin Türkiye'deki alt yapısı oluşturulmuştur. Cemil Meriç bu dönemde edebiyat sosyolojisiyle ilgili çalışmalar yapmıştır. Edebiyat ve sosyolojinin kesişme noktaları üzerinde duran Meriç yeni bir disiplinin oluşmasına yoğunlaşmıştır (Cuma, 2009: 84).

Edebiyat biliminin başka kültür bilimlerinden herhangi biri yardımıyla yürütülmesinde öncelik, sosyolojide olmuştur. Edebiyat sosyolojisi terimiyle anılan bu branşlararası çalışma, edebiyat üretiminde ve alımlanmasında özellikle toplumsal koşulları ve sosyokültürel temelleri araştırmayı amaçlar. Edebiyatın toplumla ilişkisini fark etmiş olmak çok eskilere, 18.yüzyıl yazarlarına kadar gitse de edebiyat sosyolojisinin başlı başına bir araştırma alanı, bir bilim dalı oluşu nispeten yenidir. Edebiyat sosyolojisinin bir branş olma başarısı 1960'ların ve 70'lerin filoloji alanlarındaki toplum eleştirisi ve toplum kuramı yönündeki değişimiyle olur. Fransız sosyologlarından Goldman ve Bourdieu, edebi eseri ilgi odağı yaparlar. Her ikisi de farklı kuramsal araçlarla olsa da toplumsal hayatın ilişkilerini, yasallıklarını ve etkileşimlerini edebi metnin kendisini inceleyerek, yani edebi kurguları ve mevcut kurmaca dünyalarını inceleyerek ortaya çıkarmaya çalışmışlardır. Goldman edebiyatla toplumsal-ekonomik durum arasında bir uyum olduğu sonucuna varır. Marksist altyapı-üstyapı modelini edebiyata ve kültüre göre bağımsızlık tanıdığı ölçüde benimser. Bourdieu'nun edebiyat konusunda çok sayıda çalışması vardır. Bu araştırmalarında “edebi alanlar” kavramını esas alır. Temel eseri “Sanatın Kuralları Edebiyat Alanlarının Doğası ve Yapısı” (1992) de yayınlanır (Aytaç, 2005: 79-81).

Edebiyat; bilgi, gözlem ve deneyişlere dayalı duygular, düşünceler, hayaller yardımıyla güzel söz ve yazı eserleri meydana getirme bilgi ve sanattır. Toplumun gerçek

kimliğini ve kişiliğini güzel söz ve yazıyla ortaya çıkartmaktır. Gerçek yaşantılara ışık tutar. Edebiyatın bilimle hiçbir şekilde alakası yoktur. Ancak bilimden de çıkardığı bilgileri kendine göre süsleyerek, hayal ederek bizleri de içine alarak yansıtır (Doğan vd., 2009: 148).

Edebiyat bilimin değil, duyguların ağır bastığı bir alan olarak görülse de, sosyoloji ile alaka kurulduğu zaman edebiyat da bir bilim haline dönüşmektedir. Sosyoloji nasıl toplumdaki farklı kesimlerde yaşanan toplumsal olayları inceliyorsa, bunların kitaplara yansıyış şekli de edebiyat sayesinde olur. Edebiyat sosyolojisi de edebiyat sayesinde toplumsal hayatı incelemeye fırsat bulur.

Edebiyat sosyolojisi ülkemizde daha çok sosyologların ilgi gösterdiği bir alandır. Tural'a göre; Edebiyat incelemelerinde sosyoloji yöntemini, edebiyat biliminde kullanılan diğer yöntemlerle birlikte düşünmek gerekir. Edebiyat araştırmacısı edebiyat sosyolojisinin ölçütlerini öne çıkaran metotlardan daha çok faydalanmalı ama edebiyat biliminin içinde beliren temel kuramları da dikkate alarak karşılaştığı sorunların çözümüne uygun yöntemleri değerlendirmelidir (Macit ve Soldan, 2015: 30).

Edebiyat sosyolojisi, geleneksel değerlerin korunması ve gelecek nesillere aktarılmasında güçlü bir araç olan edebiyatın, yazar açısından ele alınışını, yazarın birey oluşundan hareketle psikolojik tabanının varsayımı ve okuyucu noktasındaki işlevini göz önünde bulundurur. Zevk kavramının çerçevelediği düşüncelerden hareketle, edebiyatın okuyucuda meydana getirdiği güdüler ise, toplum ve toplumsal hayatın dinamiklerini etkiler (Aydın, 2009: 361).

Edebiyat sosyolojisinin temel savlarından biri, edebiyatın ve edebi metinlerin, toplumla ve kültürel bağlamı içerisinde değerlendirilmesi gerektiğidir. Edebiyat ve toplum arasındaki ilişkinin karşılığı mutlaka vurgulanmalıdır. Edebiyatın ve edebi metinlerin analizinde toplumsal olan kullanılabilceği gibi toplumsal olanın açıklanmasında edebiyatın ve edebi metinlerin kullanılması da yeni imkanlar sağlayacaktır(Kırtıl, 2012: 292).

Edebiyat sosyolojisi, edebiyat ile toplumsal alan (toplumsal olgular/olaylar) arasındaki ilişkileri inceleyerek, edebiyat-toplum ilişkisinin değişik yönlerini, yansımalarını ortaya koymaya çalışmaktadır. Edebiyat sosyolojisi, temelde edebi eserlerin içerikleriyle (konu, muhteva, metin) kendisini sınırlandırarak salt metin merkezli bir araştırma gerçekleştirilmemektedir. Bunun ötesinde edebiyat sosyolojisi, edebiyat ilişkilerini kendisine merkezi tema olarak seçmektedirler. Buna göre edebi metin dolayımında oluşan ilişkiler, kümeler, gruplar, aktörler ve ilişki ağları, yazar, metin, okur kitlesi, yazar kuşakları, yayıncılık, okuma sorunu ve okuma nedenler/sonuçları gibi meseleler edebiyat mecrasını belirlemektedir. Sözü edilen olguların her birinin karşılıklarını, açılımlarını kendi

yöntemleriyle ayrıntılı bir şekilde ele alan edebiyat sosyolojisi, yalnızca edebi eserler ile bu eserlerin içinde doğdukları toplumsal kesimlerin ortak bilinçleri arasında bağlantı kurmakla kendini alanını sınırlandırmamaktadır. Bunun ötesinde disiplinin amacı, eser-toplum ilişkisinin tüm boyutlarını içerecek analizlere ulaşmaktır. R. Escarpit'in edebiyat sosyolojisinin dört unsur bağlamında oluştuğunu belirtmesi, disipline bir açılım kazandırmıştır. Bu yaklaşıma göre edebiyat sosyolojisi ürün/eser, yazar, okur, basım/yayım unsurlarını ayrı ayrı incelemektedir (Alver, 2006: 185)

Fusun Akatlı bir söyleşide edebiyatın Türkiye'deki durumunu şöyle betimler: "Kitabın okunmadığı, edebiyatın gereği gibi yerini bulmadığı bir toplumda, edebiyatın eleştirilmesi, tartışılması boşunadır. Moran edebiyat yapıtının eleştirel analizinde iki temel ölçütün ortaya çıktığını belirtir ve bu iki ölçütü felsefi temelleri itibariyle değerlendirir:

- Gerçekliğin yansıtılmasındaki başarı
- Okur ya da toplum üzerindeki etkinin niteliği (Yener, 2006: 19 - 20).

Edebiyat bazen bugünün gerçeğinden çok yarının gerçeğini ifade eder. Daha çok istenen fakat olmayacak olan bir yarının ifadesidir. Çünkü geleceğe biçim veren yalnız düşünce değildir. Konuşmak, yapmaktan daha kolay ve daha çabuktur. Bunun için edebiyat, çok defa ruhun gizli hayatının ilk ve biricik gerçek yoludur. Genel olarak eserlerimizde görülen budur (Doğan vd., 2009: 150).

Edebiyat geleceği gösteren bir kahin olmasa da, gelecek için bir dilek ağacıdır. İnsanlar olmasını hayal ettikleri durumları kitaplarda arayıp bulurlar ve gerçek olmasını dilerler. İstekleri birkaç dakika da olsa o sayfalar arasında kayboldukları zaman gerçekleşir. Geçmişte yaşanan olayların kitaplara daha sık konu olduğu görülmektedir. Gelecekte yaşanmak istenenler ise ütopyik görüldüğü için eserlere çok fazla konu olmamış, son dönem popüler romanlarda bu durum tercih edilir olmuştur.

1.2 Edebiyat Sosyolojisinde Teori Kavramı

Teori, 'Bilgi edinme sürecinin herhangi bir aşamasında ortaya atılan, geçerlilik ve güvenilirliği bilimsel yöntemle saptanmış bir genel bilgi ve açıklama düzenidir. Modern bilimsel ve felsefi bakış açısına göre, deneyle karşıtlık içinde, düşünce ile kazanılmış bilgi; belli olayların ilkelerden kalkarak bilimsel olarak açıklanması ve tek tek bilgilerin genel yasalar altında toplanması; kendilerinden her türlü yasallığın ve tek tek olayların çıkarılabileceği ilkelere göre düzenlenmesi şeklinde tanımlanabilir. Teorilerin bilimsel çalışmalarındaki temel ve önemli işlevi, onların birer hazırlık aşaması ve bilimsel çalışmada ilk adım evrelerini teşkil ediyor olmalarıdır. Bu yönüyle teoriler, gözlem ve deneyler ile ulaşılan

sonuçlardan hareketle, yeni gözlem ve deney sonuçlarına kılavuzluk eden ve böylece bilimsel çalışmaların kopukluğunu da önleyen birer sistemdirler. Yazar Çelebi'ye dayanarak der ki; teori kavramı bünyesinde oldukça değişik ve çeşitli görüşleri ve anlamları barındıran geniş bir tarihsel arka plana sahiptir. Genelde teoriler, belirli bir araştırma alanındaki olgunun sistematik araştırılması ve açıklanmasını kolaylaştıran ayrıntılı, düzenli ve tutarlı kategori dizileri olarak tanımlanabilir (Çalışkan, 2010: 7).

Modern edebiyat araştırmalarında temel hareket noktası, edebiyat metnlerinin kendisidir. Ancak edebiyat metninin yalnızca kendisiyle açıklanması her zaman mümkün olmamakta, bazı durumlarda bir noktanın açıklanabilmesi için başka kaynakların verilerinden yararlanılma gereği ortaya çıkar. Edebiyat yöntemleri topluca dikkate alındıklarında, her birinin genellikle edebiyatın temel unsurlarına göre biçimlendikleri sonucuna varmak mümkündür. Eserin kendisini, sanatçıyı veya eserin meydana geldiği toplumsal şartları öne çıkarma eğilimleri, edebî eseri inceleme yöntemlerinin temel farklılıklarını oluşturmuştur (Elbir,2006:2012).

Edebiyatta yenilik süreklidir, hatta bazen de tramvatic: “cüretkar” şair ve yazarlar ilk çıktıklarında “anlaşılmaz” ya da “saçma” diye reddedilen eserler, meselenin bu ikinci veçhesinin en bariz göstergesidir. Bir metnin geleceği şekillenmesine ve yerleşmesine katkıda bulunacağı uzlaşım ve dünya görüşleri de o metnin tarihinin ve tarihe katkısının parçasıdır (Moretti, 2005: 16 - 17).

Edebiyata katkı sağlayan 4 teoriden bahsetmemiz gerekir. Bunların hemen hemen hepsinin katkısı olmasına rağmen, ikisi daha ağırlıklı olacaktır. Bir başka bölümde bunun sebeplerine değineceğiz.

1.2.1 Yansıtmacılık

Yansıtma kuramına göre, sanat eserinde gördüğümüz doğadır; insandır, hayattır. Sanatçı da eserinde bunu yansıtır. Bir ayna tutar dünyaya sanki. Platon'un *Devlet* diyalogunda Sokrates, Glaukon'a ressamın yaptığı işi anlatmaya çalışırken “*İstersen bir ayna al eline, dört bir yana tut. Bir anda yaptın gitti güneşi, yıldızları, dünyayı, kendini, evin bütün eşyasını, bitkileri, bütün canlı varlıkları*” diyerek ressamın yaptığı işin dünyaya bir ayna tutmak olduğunu söyler ve daha sonra şairin de ressamdan farklı olmadığını belirtir: “Tragedya şairinin de yaptığı bu değil mi? Benzetme değil mi onun yaptığı da ?” (Macit ve Soldan,2015: 31).

Stendhal'in romana ilişkin öne sürdüğü “ayna metaforu”, yansıtma kuramını açıklamak için sıklıkla kullanılan retoriklerin başında gelir. Berna Moran, Edebiyat Kuramları ve Eleştirisi başlıklı çalışmasına, hem Stendhal'in “ayna metaforu”nu, hem de Plehanov'un

“edebiyat ve sanat hayatın aynasıdır” sözünü anarak baslar. Sanatı bir yansıtma olarak görmenin Aristoteles’ten günümüze kadar gelen bir yaklaşım olduğuna dikkat çeken Moran, bu konuda temel olarak üç farklı görüşün ileri sürüldüğünü belirtir. Moran’a göre, Platon’un temsil ettiği ilk görüş, sanatın dünyayıolduğu gibi yansıtması gerektiğine inanarak, “yüzeysel bir gerçekliği” kopyalamaya çalışır ve sanatı bir “mimesis” olarak tanımlar.

Moran, yansıtma kuramına ilişkin olarak öne sürülen bu görüşleri, temelde iki döneme ayırmanın doğru olacağını söyler ve on sekizinci yüzyılın ortalarına kadar ileri sürülen düşüncelerin genelde Aristoteles’in yaklaşımları doğrultusunda şekillendiğini belirterek, 19 ve 20. yüzyıllardaki yansıtma kuramını Marksist estetik üzerinden açıklamaya çalışır (Tanrıbuyurdu, 2010: 62).

1.2.2 Alımlamacılık

Alımlama kuramı 1960’lerde ortaya çıkmış, daha çok estetik ile bağdaştırılabilecek bir kuram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ekiz’e göre; Alımlama kavramı Latince “recipiere”den gelmekte ve “karşılama, alma, bir eserin etkisi” anlamlarında kullanılmaktadır. Edebiyat biliminde ise, edebiyatın okuyucu ya da dinleyici olarak, her türlü iletişimsel edinim biçimi anlamında kullanılmaktadır (Ekiz, 2007: 120).

Edebi metnin iki ucu vardır; yazarın yarattığı metin ve okurun yaptığı somutlama. Bunlardan birincisine artistik, ikincisine estetik uç denir. Bu iki uç olmadan eser meydana gelmiş sayılmaz (Macit ve Soldan, 2015: 32).

Alımlama, yazarın metninde bıraktığı boşlukları okuyucunun kendi yaşam tecrübesinden ve metinden yararlanarak doldurmasıdır, bu boşlukları yorumlamasıdır. Alımlama kavramı, Einstein’ın İzafiyet Teorisini çağrıştırmaktadır. Einstein, bu teoriye göre zaman kavramının herkes tarafından farklı farklı algılandığını ifade etmektedir (Türkyılmaz vd., 2010: 156).

Alımlama estetiği kuramı bilindiği üzere, roman dilleri ve edebiyatları bilimcisi Hans Robert Jauß’un (1921-1997) 1967 yılında Konstanz Üniversitesi’ndeki “Literaturgeschichteals Provokation der Literaturwissenschaft” (Edebiyat biliminin provokasyonu olarak edebiyat tarihi) başlıklı deneme dersinde ortaya konmuştur. Kuramın çıkış noktasıKonstanz Üniversitesi olduğundan, Üniversite bu alanda uluslararası bir üne kavuşur ve kuramdan bahsedilirken Konstanz Okulu olarak da anılır. Jauß’un, bu ilk dersindeki eleştirisinde çok sayıda kuramcılardan, araştırmacılardan (Roman Jakobson, Walter Benjamain, René Wellek, Roland Barthes) esinlendiğini görmekteyiz. Jauß, edebiyatı

estetik ve tarihsel bir bütün olarak ele alır ve edebiyat tarihini, yazarın yaşamını ve eserini kronolojik olarak ortaya koyan anlayış olarak görmeyi kesinkes reddeder. (Ekiz, 2007: 120 - 121).

Modern yöntemlerin en önemlisi sayılan biçimcilerin ve alımlamacıların edebî eseri çözümlenmeleri her ne kadar “madde-form” ikiliğine dayanmasa da bir bağımsız ve yekpare fenomen olarak iç içe geçmiş bir daireyi andırmaktadır. Bu bakımdan bu daireyi iki düzlem olarak tasarlamak ve bunu bir yapıya oturtmak mümkündür. Esasen yazar-eser-okur üçgeninde eserin yüzeysel yapısını yani dil ve ses unsurlarını Biçimci yöntemlerle (Dilbilim, Yapısalcılık, Göstergibilim) incelemek doğru ve gerekli iken aynı eserin derin yapısına ait anlam boyutunu ise anlambilim (semantik) ve yorumbilim (Hermeneutique)yöntemleri ve özellikle Alımlama Estetiğinin nazariyeleriyle anlamlandırmak doğru ve gereklidir (Genç, 2009: 176).

Okurun kendi çabasıyla anlamı bütünlemesi ve keşfetmesi bir çeşit estetik zevk sağlar ona. Onun için eğer yazar okura her şeyi hazır verirse okura yapacak bir şey kalmaz ve okur böyle bir metin karşısında sıkılır. Metne bir anlam vermek imkansızlaşırsa okur mutsuzluğa kapılır ve metni elinden bırakır (Macit ve Soldan, 2015: 34).

Edebiyat eserlerinin amacı, özellikle okuru başka dünyalara götürüp yazılanların zihinde anlam bulmasını ve hayal edilmesine aracı olan eserlerin sıkıcı bir anlatım ile okuyucunun zihnini bulandırması onu okunulan ve ders alınan eser olmaktan çıkarıp; okuyucuyu sıkan ve bir kenara atacağı bir eser olarak damgalanmasına sebep olur. Hiçbir yazar eserinin olumsuz anlamlar kazanmasını istemeyeceği için edebiyatçılar açısından anlamlandırma değer kazanmaktadır.

1.2.3Yapısalcılık

Vardar'ın açıklamasına göre; Yapısalcı kuramın oluşmasında İsviçreli dilbilimci Ferdinand de Saussure (1857-1913)"ün önderlik ettiği yapısal dilbilim modeli, insan bilimiyle uğraşanlara, ele aldıkları konular farklı olmakla beraber dikkat çekici bir örnek olmuştur. Bunlar, üzerine eğildikleri gerçekleri birer “dil” gibi ele almaya başlamışlar, toplumsal göstergeler, akrabalık ilişkileri, mitoslar, trafik işaretleri vb. değişik konular aynı türden bir yaklaşımla kavranmaya çalışılmış, benzer kurallar aracılığı ile dilbilim ve diğer insan bilimleri arasında sağlam bir köprü kurulmuştur. Böylece her türlü oluşun, sürecin altında yatan yapıyı açıklamak, olay ve olguların altındaki temel gerçeğe ulaşmak bir amaç olarak benimsenmiştir. Berke Vardar, bütün bu nedenlerden ötürü 20. yüzyılın yapısalcılık çağı

sayıldığını, bu yüzyılı tanımlayan en kesin bilimsel yöntem ve akımın yapısalcılık olduğunu vurgular (Morkoç Erdet, 2010: 12).

Genel olarak söylenebilir ki, dilbilimdeki yapısalcılıktan temel verilerini alan ve kendisinden evvelki art-süremli ve târihselci yaklaşımların aksine eş-süremli ve dilbilimsel bir yaklaşımı önceleyen yapısalcı edebiyat eleştirisi, edebiyat eleştirisi alanında oldukça verimli bir yaklaşım olarak benimsenmiş ve pek çok eleştiriden kullanılmıştır (Güngör, 2015: 33).

Edebiyat bir iletişim aracı olduğuna göre onun da kendine özgü sistemi, dolayısıyla öğeleri arasındaki bağlantıları düzenleyen birtakım kuralları ve yasaları olması gerekir. Nasıl ki dilbilimde somut ve bireysel olan sözün arkasında onu belirleyen soyut ve toplumsal bir dil varsa, edebiyatta da söze karşılık gelen somut ve bireysel eserlerin arkasında , soyut ve toplumsal bir edebiyat eseri vardır (Macit ve Soldan, 2015: 35).

Yapısalcılık nesnenin yani edebî eserin yapılarını ortaya koymaya çalışırken göstergebilimden ister istemez faydalanır, çünkü edebî eser (nesne) kelimelerden yani, göstergelerden oluşur. Dili bir göstergeler sistemi olarak gören ve dilin kendi iç kurallarına göre işleyişini kabul eden yapısalcılık kuramı; metni oluşturan parçaları kendi anlam dizgesi içinde kabul eder ve onun dışında kalanları (yani, kelimenin tarihsel, dilsel, sosyolojik ve psikolojik göndermelerini) hesaba katmaz (Furtana, 2014: 41).

Metnin yapısal anlamda çözümlenmesi dil ve dilbilimi ile ilişkilidir. Dil ve dilbiliminin çözümlenmesi, yapı kavramının belirlenmesine bağlıdır. Yapının belirlenmesinde ise bütün ve bütünsellik ilkelerine başvurulur. Yapı, öğelerin toplamından daha fazla olan bir bütünselliktir. Dolayısıyla bütünselliğin hiçbir şekilde öğelerin yığına indirgenmesi mümkün değildir. Ayrıca, yapı, toplumsal olduğu için tek tek bireylerin uzlaşmasına bağlı bir özellik de gösterir (Tüfekçi Can, 2014: 13).

Erdem'in düşüncesine göre; yapısalcılıkta eleştirici yansız olarak metne bakar. Ne yazar ne de diğer etkenleri dikkate alarak metne bakmaz. Metne tarafsız olarak karşıdan bakar ve kendi kurduğu modellerle karşılaştırarak onu incelemeye çalışır. Yapısalcılık metni incelerken belirgin bir yol takip eder. İlk olarak eleştirmen metni birim parçalara böler. Bu parçalar anlambilimi, sözdizimi, söyleniş biçimi olarak üçe ayrılır. Bu inceleme sonucunda eleştirmen metni kendine has yönlerini bulup yorumlar (Özuygun ve Baysan, 2014: 324).

Yapısalcılık kuramına göre, dizgeye boyun eğerek o sistemin içinde var olabileme savaşı veren bireyin, dile zorunlu katılımı ile gerçekleşen; toplumsallık ilkesini benimseyen; eşzamanlı göstergeler sisteminin bir ürünü olarak değerlendirilmesi gereken; kendini oluşturan kültürel sistemin içinde anlamlı göndermeler sunabilen; sosyal ve kültürel kodlar

kadar söz dizimsel yapının da anlamın oluşmasında önemli birer unsur olarak karşımıza çıkan dil toplumdaki ideolojik yapılanmanın bir sonucudur (Tüfekçi Can, 2014: 22).

1.2.4 Duygusal Etkicilik

20. yüzyılda İ. A. Richards tarafından ortaya atılmıştır. Richards'a göre güzellik, estetik, değer ve hoş giden nitelikler hep psikolojik şeylerdir. Dış dünyada yokturlar ama biz konuşurken sanki dış dünyada varmışlar gibi ifadeler kullanılırız. Richards sanatın bir duygu işi olduğunu savunurken, yansıtma kuramının tam tersine , edebiyatın dış dünya ve bilgi ile ilişkisini koparıyor. Edebiyatın bize felsefe, politika, ahlak gibi konularda bilgi vermesi, gerçekliği yansıtması beklenemez (Macit ve Soldan, 2015: 36, 37).

1.3 Roman, Tarihçesi ve Gelişimi

1.3.1 Roman ve Tarihçesi

Roman kavramı geçmişten günümüze çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Öncelikle tarihsel süreç ve gelişimine değinmeden, romanın ne anlamı geldiğinin tanımını yapmamız gerekmektedir.

Roman kavramı Latince “lingua romana” ve Fransızca “romanz” dayanır ve başlangıçta Latince dışında “halkın dilinde yazılmış metinler” anlaşılırdı. Anlam daralmasıyla 17. ve 18. yüzyılda şimdiki bildiğimiz anlamda kullanılmaya başladı (Tepebaşı, 2012: 17).

Roman sosyal hayatta çeşitli olaylarla birbirine bağlanmış olan insanların macerasını, bütün ayrıntılarıyla yer ve zaman göstererek anlatan bir edebiyat ürünüdür (Karakaş ve Kirişçioğlu, 1999: 9).

Roman en basit anlamıyla, bir olayı; kişi, çevre, zaman göstererek anlatma sanatıdır. Romancı, sanatını gerçekleştirirken gerçek dünyaya öykünür ve okuyucusuna küçük bir dünya sunmaya çalışır. Asıl amaç anlattıklarına gerçeksi, deyim yerindeyse , “sahih” bir atmosfer kazandırmak ve okuyucuyu böyle bir atmosferin içine çekebilmektir (Tekin, 2002: 198).

Batıda ilk roman olarak Miguel Cervantes Don Quijote’sinin (1605) İspanyol toplumunun maceraperest, fakirleşmiş bir asilzade ağzı ile tenkidinden ibaret olduğunu iddia edenler vardır. Başkaları ise Daniel Defoe’nin Robinson Crusoe (1719) kitabını ilk roman olarak gösterirler. Fakat bu son kitabın bir benzerini çok evvel İbn Tufeyl’in, Hay İbn-i Yakzan (12. yüzyıl İspanya’ında yaşamıştır) başlığı altında yazdığını söylemekten çekinirler (Karpaz, 2011: 33).

Roman sözlü olarak aktarılan geleneksel türlerden, yani masal, destan ve halk hikayelerinden birçok bakımdan farklıdır. Roman bir bakıma reşit olmaya, kişisel sorumluluk taşımaya hazırlanan ya da çabalayan bireyin anlatısıdır (Erkman - Akerson, 2013: 14 - 15).

Pek çok edebiyat bilimcisi romanın destandan türediğini söyler. Mit/mitos başta yer almasına rağmen kaynağın destana adreslenmesi bu türün biliniyor ve daha bir edebi mahiyete sahip olması ile alakalıdır. Bakıldığı zaman görülecektir ki destan sadece romana değil diğer pek çok edebî türe de kaynak olarak gösterilmektedir. Destanın bir ana tür olarak görülmesinin bir başka sebebi de sözlü geleneğin en güçlü temsil aracı olmasıdır (Karaburgu, 2009:42).

Roman türünün ilk örneklerine eski Çin ve Japon kültüründe rastlamak olasıdır. “*Kırmızı Pavyonda Düş*” eski Çin kültürünün bilinen ilk romanıdır. Eski Japon kültüründe de “romansal gizli günlüklere” rastlanıyor. Latin kültürünün ünlü yapıtı Petronius’un *Satiricon*’uda dünyanın en eski romanları arasındadır. Arap Ortaçağ’ında, 10. yüzyılında Bağdat’ında roman sayacağımız yapıtlar vardır. *Binbir Gece Masalları*, İtalya’da birkaç yüzyıl sonra yazılan *Decameron*’a yer yer benzerlikler- erotizm açısından- gösterir gibidir ama bu masallar daha çok fantastik öğelerle doludur (Özlü, 2012: 5)

HippolyteTaine’nin dediği gibi ; “roman öyle bir aynadır ki, hayat ve tabiatın bütün yüzleri ondan yansır”. Roman insanı yakalayabilmek, onu en iyi, en ustaca yakalayabilmek sanattır. Somerset Maugham ise şöyle der; “Roman denilen eser hareket halinde bazı kişileri canlandırmak ve okuru ilgilendirmek amacı ile düzenlenmiş bir olaylar zinciridir. Yaşandığı şekilde bir hayatın kopyası değildir. Nitekim konuşmalarda romanda tıpkı hayatta geçtiği şekilde yer almaz. Onlarında ancak en özlü parçaları verilecek şekilde ve gerçek hayatta eş görülmeleyen bir açıklık ve kesinlik özetlenmesi gerekir ve olaylar yazarın planına uyacak ve okurun dikkatini çekecek şekilde bir takım değişikliklere uğratılır” (Sağlık, 2010: 19).

Hawthorn’a göre; Romanın ortaya çıkışına katkıda bulunan önemli geleneklerden birisi de romanıdır. XII. yüzyıl Fransa’sında gelişen ve efsanevî kahramanlar yerine, hayli stilize ve idealize edilmiş saray hayatını anlatan şövalye romanı, katı ama incelmış davranış kuralları üzerinde yükselir. Şövalye romanı da yerini aldığı destan gibi, çoklukla tabiat unsurları içerir. Bu özellik onu genel olarak modern romandan ayırır. Romanın ortaya çıkışı ile ilgili hemen hemen genel kabul gören birkaç önemli etken vardır. Bunları, matbaanın icadı, okuma yazma oranının artması, pazar ekonomisinin hakim olması ve bireyciliğin yükselmesi olarak sayabiliriz (Karaburgu, 2009: 42).

Roman sanatı, esas karakteri itibariyle anlatılacak bir “hikaye” ile bu hikayeyi sunacak bir “anlatıcı” ya dayanır. Aslında insan insanın hikaye anlatıcısıdır (Tekin, 2002:17).

Romancı olaylar karşısında tarafsız değildir. O iyilerden ve iyiliklerden yanadır; kötülere ve kötülüğe karşıdır. Kötülüğü sergilerken, bundan bir ibret dersi alınmasını istemektedir (Yılmaz, 2002, 39).

Romanın çeşitlere ayrılması pragmatik açıdan bizim için önemlidir. Tarihi bir romanı okurken bize sadece o romandaki kurguyu göstermez. O döneme ayna tutar. Toplum yapısını, ekonomik ve siyasal özellikler ışığında insanın yerini daha net analiz etmemize yardımcı olur. Bir aşk romanı bize o dönemde ki aşkın yaşanış biçiminin ve yine topluma ayna tutarak anlatacaktır. Romanın işlevi direk eğitim olmasa da dolaylı yollardan her türlü roman çeşidi bizi bir ışık gibi bilgiye götürecektir.

Romancı hayat ile yazılanlar arasında aracıdır. Yansıtmak istediklerini okuyucu kendisine ve geçmişteki alt yapısına göre harmanlar. Yazılan konu ile ilgili olumlu deneyimi var ise; ona göre bir düşünce kalıba ile romanı okuyacak ve nitelendirecektir. Bu durumda da romancının iyiliğin mi kötülüğün mü savunucu olmasının bir önemi kalmayacaktır.

Kundera'nın 1989'daki "Romanı yolu Modern Çağın tarihine koşut gibidir" biçimindeki tezinin ışığından bakıldığında, Aydınlanma ile başlayan modern dönemin en tipik edebi türü olan roman, Avrupa kültüründe sonradan gelişmiştir. Bu yüzden de Kundera'nın "Roman Avrupa'nın eseridir; değişik dillerde gerçekleşmesine karşın buluşları bütünüyle Avrupa'nındır" tezi değişmez bir gerçektir (Tepebaşı, 2012: 17).

Watt'a göre roman, spesifik insanların spesifik zaman ve mekânda özel deneyimlerini anlatan ve böylece "gerçekçiliği" sağlayabilen yeni bir edebî türdür. Bu gerçekçiliği sağlarken romanın ilk amacı anlatılan insanların kişisel deneyimlerine inandırıcılık katmaktır (Ramiç, 2002: 27).

Roman sanatının doruğa yükseldiği 19. yüzyılda, değerli edebiyat eserleri büyük halk kitleleri tarafından bugünün televizyon dizileri gibi izlenirdi. Charles Dickens'ın fasiküller halinde yayımlanan romanları merakla, heyecanla beklenir, çıktığı anda kapışılırdı. Sevilen bir roman kahramanının ölümü halinde yüz binlerce kişinin gözyaşlarına boğulduğu anlatılır (Livaneli, 2012: 10). Stevick'ten şu pasajı hatırlatmakta fayda var:

"Roman canlı bir organizmadır; pek çok unsurun oluşturduğu yaşayan bir bütündür. Romanın birbiriyle orantılı her parçasında öteki parçalara benzeyen bir şey vardır."(Tekin, 2002: 15).

Roman bir anlatımdır: Yazar, romanın bir anlatım olduğunu söylerken bu türün dramda olduğu gibi "gösterme" değil, "söyleme" tekniğine sahip olduğunuvurgular. Bu teknik sayesinde okuyucu tasvir edilen şey neyse onu görebilecektir. Buşekildeki görmenin, doğrudan olmasa da bir anlatıcı, bir anlatma sesi veya bir anlatmakaynağı tarafından

gerçekleştirileceğini söyler. Yazar, bunun başarılı eserlerde görülebilecek bir özellik olduğunu da vurgular. Anlatıcı okuyucunun neyi görmesini isterse okuyucuyu o tarafa yönlendirir.

Roman belli bir uzunluğa sahiptir: Yazar, romanın şiir ve hikâye türünden farklı olarak belli bir uzunluğa sahip olması gerektiği fikrini savunur. Yirmi-otuz sayfalık eserlerin “insanlığın anlamına dair bir meselenin soruşturmasını içermeyeceği” düşüncesiyle roman olarak kabul görmeyeceğini belirtir. Bunlarla ilgili “kısa hikâye” ve “kısa roman” gibi tabirler kullanır (Dağlar, 2007: 11-12).

Roman toplumun fertlerine içinde yaşadıkları şartların, geleneksel olanın sağladığı ortamın dışında alternatif ve ideal yaşam biçimleri ve şartları sunabilmekte, okuyucuya, kanatlanılacak “yeni” ufuklar gösterebilmektedir. Okuyucuların büyük çoğunluğu kendini roman kahramanının yerine koymakta ve farkında olmadan romanı yaşamaktadır (Doğan vd., 2009: 152).

Okuyucu kendini roman kahramanının yerine koymakla kalmaz, o romanın hayatını ve kendisini de bir o kadar merak eder. Hatta bazen o kitabın kendisi için yazıldığını bile düşünebilir. Bu da kitabın yazarı ile tanışmak dürtüsüne engel olamaz. Kitaplarını imzalatmak ve onunla konuşabilmek ister. Ancak bu şekilde gerçek olduğuna inanacağını sanır.

James’in roman anlayışı birbirine yakından bağlı iki temel ilkeye dayanır. Roman yaşamı gerçekçi bir biçimde yansıtmalı ve kendi içinde bütünlük gösteren, tutarlı bir yapıya sahip bulunmalı. İşte bu ilkelerin sağlanması büyük ölçüde seçilecek bakış açısına bağlıdır. James’e göre romanda gerçeklik izlenimini bozan şeylerin başında bakış açısının dikkatsizce kullanılması, yazarın dışarıdan kendi düşünce ve yargılarını belirlemek için okuyucuya seslenmesi gelir. Çağdaş romancının görevi, yeni anlatım yöntemleri deneyerek kişilerin iç dünyasına yönelmektir, çünkü insan yaşamının gerçekleri kişilerin içinde saklıdır (Forster, 1982: 20-21).

Romanda ben’in aranması hep paradoksal bir doyumsuzlukla bitmiştir ve her zaman böyle olacaktır. Çünkü roman kendi olanaklarının sınırlarını aşamaz ve bu sınırların açığa çıkarılması bile büyük bir keşif, dev bir bilimsel araştırmadır. Bununla birlikte “ben” in iç yaşamının ayrıntılı araştırmasının içerdiği öze dokunduktan sonra büyük romancılar bilinçli ya da bilinçsizce yeni bir yönelim aramaya başladılar. Sık sık modern romanın kutsal üçlüsünden söz edilir: Proust, Joyce, Kafka. Roman tarihinde yeni yönelim yolunu açan Kafka’dır (Kundera, 1989: 33 - 34).

Proust gibi Broch’un romanları da “geçmişin gerçekliğini aramak” olarak tanımlanmaya çalışıldı. İdealizmin karmaşık diyalektiğini bulan, büyük filozof Hegel, romanı “Yüreğin şiiriyle toplumsal ilişkilerin biçiminin çatışmasını açıklayan, modern burjuva

destanı” diye tanımlanmıştı. Sartre roman sanatı için “Roman varoluşu tarihselleştirmek zorundadır” der. Levi-Strauss’un tanımını anlayabilmek için yapısalcılığın karmaşık terminolojisi içine girmek gerekir: “Roman yapının (structure) yorucu araştırmasının birimidir (işaret/signe)” der, o da (Özlü, 2012: 5)

Her roman farklı gözlerde görülen hayatın, farklı kalemlerde yeniden yorumlanması demektir. Her romancı, kaçınılmaz olarak kendi idrak edebildiği, farkına varabildiği ve kuşatabildiği hayatı eserine taşıyabilir. Hayatın bu şekilde hayatlara dönüşmesi, okuyucunun hayatında okuyarak edinilen hayatların zenginliğinin, birikiminin ve deneyimlerinin mevcut hale gelmesi manasını taşır (Andı, 2013: 8).

Romancının yaşama ağırlık vermesi gerekir. Biçim uğruna yaşamın sınırlarını daraltması doğru değildir (Forster, 1982: 33).

Romanın kurmaca dünyasında yer alan anlatıcının görevi, okuyucu ve eser arasında alışverişi sağlamak, olaylar ve kişilere tanıklık etmek, olan biteni anlatmak veya nakletmek, nihayet açıklama ve yorum yapmaktır. Dumesnil’in anlatımına istinaden; Romancı, Flaubert’in deyişiyle hayata “hekim gözüyle” bakmalı, kalemi adeta bir neşter gibi kullanmalıdır. Sanat “ilmi” ve gayrişahsi olmalıdır. Nasıl ki yaratan yarattığı eserde kendini göstermemiştir, sanatçı da eserinde görünmemelidir (Tekin, 2002: 23 - 24).

Sartre’in sorgulamaları aslında çok yerindedir. Yaptığı tahlillerde usta olan Sartre’a göre; hiç kimse kendi kendine Yazın nedir sorusunu sormamış gibi gözüküyor sonucuna varmıştır. İngiliz edebiyatı denildiği zaman akan sular durur. Hele ki aşk romanlarında Jane Austen bir öncüdür. Eagleton’a göre; “İngiliz Edebiyatı”, birçok farklı alanların ortak noktada birleştiği bir etiket olma özelliğinde. Bu ortak noktalar: semiotics, psikoanaliz, film çalışmaları, kültürel teori, cinsiyetlerin temsili, popüler yazı ve tabiki alışla geldiği üzere değerli, eski yazılardır. Bu ilgi alanlarının sosyal hayatın sembolik süreçlerinin ve öznellik çeşitlerinin sosyal üretimi dışında açık olarak bir bütünlükleri yoktur (Eagleton, 1984: 123 - 124).

Bu açıklamalar ışında şu sonuca varabiliriz: Roman hayatımıza ışık tutan, karanlık zamanlarımızı aydınlatan romantik bir araçtır. Aynı zamanda tarihimizi öğrenmemize, sosyal çevre hakkında bilinçlenmemize, kendimizi geliştirmemize ve bunun akabinde anlatıcının aslında bizi yönlendirmek istediği noktalara yönelmemize yardımcı olan bir görev üstlenmektedir. Anlatıcının gözünden olayı görsek dahi, roman bizim yorum yapmamıza da olanak sunar. Roman bir anlatıdır ve biz bu anlatımlardan farklı sonuçlar çıkarabiliriz.

1.3.1.1 Tanzimat Döneminde Roman (1860-1895)

19.yüzyıl, Türk yaşamında sadece Tanzimat Fermanı ile gelen yenilikleri değil, edebi değişimleri de taşıyan bir yüzyıldır. Sözlü kültürün yazılı kültüre dönüşümünün bir habercisi olan edebi değişim, aslında 18.yüzyılın sonunda ilk işaretini vermeye başlar. Böylece Türk romanı, 1872'de yayınlanan Ta'aşuk-ı Tal'at ve Fitnat'tan (Şemsettin Sami) çok önce bir oluşum içine girer. Bu oluşumun ilk beş örneği, Osmanlı Dönemi Türk yaşamının ilginç ve renkli kültürel-sosyal yapısının bir göstergesi niteliğindedir. Muhayyelat-ı Ledünn-i İlahi, Akabi Hikayesi, Hayalat-ı Dil, Müsameretname, Temaşa-i Dünya ve Cefakar ü Cefakeş, Türk yazılı anlatısının Batılı anlamda roman örneğine doğru ilerlerken yarattığı ilk metinlerdir. Bunlar Divan ve halk edebiyatıyla modern edebiyat arasında, klasik ve sözlü kültürle yazılı kültür arasında bir geçiş evresinin eserleridir (Gökalp, 1999: 186).

19. yüzyılın ikinci yarısı kültür, sanat ve medeniyette Türk toplumunun Batı çizgisinde köklü bir değişim ve dönüşüme uğradığı dönem olarak karşımıza çıkar. Tanzimat dönemi, bu asra ait toplumsal değişimin sebep ve sonuçlarını ortaya koyan şiir, roman ve tiyatro gibi yazılı mahsullerle tarihe ayna tutacak şekilde belgelenecek kayıtlara geçmiştir. Türk toplumunun Batılılaşma sürecinin ilk yıllarına ait yaşantısını, Doğu-Batı medeniyeti bağlamında eski-yeni arasındaki davranışlarını şiir ve makale gibi çeşitli düşünce yazılarıyla yansıtan Tanzimat'ın birinci kuşak yazarları, eserleriyle tarihsel bir döneme ışık tutmuşlardır. Tanzimat edebiyatında bu dönemi en ileri düzeyde aktaran edebî türler roman ve hikâye olmuştur. Türk edebiyatında tarihî dönemlere ve olaylara ayna tutması bağlamında hikâye ve roman yazarı olarak tanınanların başında Ahmet Mithat Efendi (1844-1912) gelmektedir. Namık Kemal (1840-1888) ile aynı devirde yaşayan Ahmet Mithat Efendi için roman türü, konu edindiği tarihî vakalar üzerinden toplumun sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yapısını, bu alanlardaki temel sorunlarını yansıtmaya ve halkı bilgilendirme vasıtasıdır (Erol, 2012: 62).

Türk okurunun bugünkü anlamda romanla ilk kez karşılaşmasının 1859 yılına rastladığı belirtilmiştir. İlk çeviri yoluyla hayatımıza giren roman, on yıllık bir arayıştan sonra yerini yerli eserlere bırakmıştır. Ancak, Türkçe henüz, yaşanılan hayatını-insanın her türlü görünüşünü ve ruhsal durumunu ifade edebilecek bir kıvama ulaşmamıştır. Bu yüzden Tanzimat romancıları dil, anlatım, konu seçimi, olay örgüsü, kurgu ve nihayet geniş roman kültürü birikiminden yoksun olmanın sıkıntısını ve acemiliklerini yaşamışlardır. Bu itibarla eserlerin oluşumu; devrin kültürü, zevki, ihtiyaçları olduğu kadar roman yazarının mizacı, yetişme tarzı, dünya görüşü, insana bakışı ile de ilgilidir.

Dönem sanatçıları geleneksel kültür mirası içinde yetiştiklerinden geleneksel öyküleme formlarının ikliminden kopamazlar. Söz gelişi, romanı eğitim aracı olarak gören

Ahmed Mithat Efendi, romandan ne anladığını “*seyahat-ı fikriyye yapturmak; İstanbul'da köşelerde bucaklarda dolaştırmak; alaturka âlemlerde gezdirmek; alafranga âlemlerde eğlendirmek; beşeriyetin hiçbir yerde ve hiçbir zaman yakasını kurtaramadığı felâketleri gösterip, rikkat-i kalbiyyeyi davet etmek; yine beşeriyetin hiçbir zaman ve hiçbir yerde kendisini kurtaramadığı türlü garipliklerini gösterip kahkahalarla güldürmek*” cümleleriyle açıklamaktadır. Ahmed Mithat'ın bu görüşleri, dönemin öteki romancılarının da ortak yargısını oluşturur (Gündüz, 2009: 771 - 772).

Türk edebiyatında konusunu tarihten alan ilk itibarî (kurmaca) metin, Tanzimat dönemine aittir. Ahmet Mithat Efendi'nin *Letaif-i Rivayât* serisinde yer alan *Yeniçeriler* (1875) adlı uzun hikâyeye bunun ilk örneğidir. Edebiyatımızda ilk tarihî roman olarak kabul edilen *Yeniçeriler*, belli bir dönemde yaşanmış tarihî bir vaka üzerinden tarih eğitimi öğreticilik rolünü oynayan bir eserdir (Erol, 2012: 63).

Edebiyatın Tanzimat yıllarında özellikle batıdan giren tefrika usulü aracılığıyla halkı ve edebiyat severleri kendisine gazeteler yoluyla bağladığı söylenebilir. Tanzimat'tan sonra edebiyatın hitap ettiği okuyucu kitlesinde büyük bir artış olmuştur. Çünkü batıdan gelen iki yeni yayın türünden biri olan gazete çok satılan ve geniş okuyucu kitlesine ulaşabilme imkânına sahip bir araçtı. Şinasi'nin *Tercüman-ı Ahval*'in “Mukaddime”sinde dediği gibi; “*Umum halkın kolaylıkla anlayabileceği mertebede işbu gazeteyi kaleme almak mültazem olduğu dahi makam münasebeti ile şimdiden ihtar olunur*” diyerek başlattığı sade ve halkın anlayabileceği dil hareketi aracılığıyla giderek daha geniş kesimlere hitap etmeye başlayan gazete bütün edebî türlere, tefrika usulünü de kullanarak yer vermiştir. Borovaya göre; Bizde *Tercüman-ı Ahval*'le başlayan tefrika usulü ilk kez Fransa'da gazete okurunu artırmak için başvurulan bir yöntem olarak ihdas edilmiştir. Söz gelişi “Tefrika roman, 1830'lar Fransa'sında ortaya çıkmış ve kısa zamanda, çoğunlukla Fransızca olan metinlerden çeviri ya da uyarlamalarla diğer ülkelerde de popülerleşmiştir”. İskit'in düşüncesi çerçevesinde bakacak olur isek; Fransa'da ilk zamanlar okurları çekmek için gazetenin “zemin kat” adı verilen bölünmüş aşağı taraflarına edebî bahisler konmuş, XIX. yüzyılın ilk yarısında da bu bölümlere merak uyandırıcı bir roman parça parça yerleştirilerek yayınlanmıştır. İlk tefrika roman Frederick Soulier'in “Şeytanın Yedigârları” adlı romanı olmuş ve bu yöntem okuyucu sayısını hemen artırmıştır (Çıkla, 2009: 37 - 38).

Edebiyatımızda görülen roman biçimindeki ilk eser, Yusuf Kamil Paşa'nın Fenelon'dan çevirdiği *Telemak*'tır. Victor Hugo'dan özetlenerek çevrilen ve *Ruzname-i Ceride-i Havadis* gazetesinde tefrika edilen *Mağdurin Hikayesi*, Batı edebiyatından Türkçeye geçen ikinci eserdir. Yirmi bir yıl sonra Şemsettin Sami tarafından *Sefiller* adıyla çevrilen ve

artık o adla anılagelen eserin bu ilk çevirisi, Yusuf Kamil Paşa'nın *Terceme-i Telemak*'taki tutumunun tam tersine, sade bir dil ve yapmacıksız bir anlatımla- yani o zamanın gazete diliyle- kaleme alınmıştır. Victor Hugo'dan daha sonraları *Notre Dame de Paris* , *Bir Mahkumun Son Günü* vb. çevrilmiştir. Ünlü İngiliz romancı Daniel Defoe'nin *Robinson* adlı eserin Vak'a-nüvis Ahmet Lütfi Efendi (1816-1907) , *Hikaye-i Robinson* (1864, 1866, 1874, 1877) adıyla, Arapça çevirisinden Türkçeye çevrilmiştir. Bu dönemlerde çevirmenlerin belli başlı sorunlarından biri, “dil” konusudur. Alışlagelen eski “inşa” tarzı, Batı romanına uygun düşmüyordu. Bu dönemde ikinci önemli sorunda romanların “ahlak düzeltmeye” yardımcı olduğu sorundur (Kudret, 2004: 12 - 13, 15).

Tanzimat devri romancıları, kadın konusuna büyük önem verirler. Tanzimat Devrinde ortaya çıkan Türk romanı, Türk kadınının sosyal hayatındaki değişme ve gelişmelerde önemli rol oynar. Tanzimat yazarları, kadının çocukların terbiyesindeki önemini sık sık ele alırlar. Kadının hem kendisini yetiştirerek iyi bir ev hanımı olması hem de çocuklarına terbiye vermesi gerektiği romanlarda dile getirilir. Namık Kemal, 1862'de Tasvir-i Efkâr'da yayımlanan, “*Terbiye-i Nisvan Hakkında Birkaç Layiha*” isimli makalesinde kadın eğitiminin önemini vurgular. Ahmet Mithat Efendi, feminizmden yana olmamakla beraber, kadına toplumda gereken değerin verilmesini ister. Ona göre, kadın ne kadar bilinçli ve eğitilmiş olursa, o kadar sağlam aileler oluşacaktır. Tanzimat dönemi romanlarında Osmanlının Avrupa ülkelerine göre kadına daha çok değer verdiği görülür (Karabulut, 2013: 50).

Yenilenme bakımından Tanzimat edebiyatında Şinasi'nin adının ayrı bir önemi vardır. Bu yüzden Şinasi'yi tanımak bu dönemi tanımakta izlenecek yoldur. Çünkü ona gelinceye kadar ağır aksak yürütülen, kıyıda köşede kalmış kimi bireysel çalışmalar olmuş, ancak onunla Batılılaşma savaşımı belli bir anlam ve ivme kazanmıştır. Şinasi, Batı'dan gelen sosyal kavramlara geniş yer veren, şiiri ve sanatı halkın örgütlenmesi ve bilinçlenmesi yolunda kullanan yeni bir anlayışı başlatmıştır (Aydın, 2000: 106).

Bizde roman meselesi bizi ister istemez Türk nesrinin mazisine götürür. Vakıa bir Evliya Çelebi, bir Naima, bir Peçevi Türkçede yetişmiştir. Bunlar herhangi bir dilde büyük kudretler gibi tanınabilecek muharrirlerdir. Bazen bu kudret, Baki'nin *Levayik-i hamidiyye* ve Nedim'in *Sahâif-ülâhbar* tercümelerindeki vazih ve bol imkanlı olgunluğa bile erişmiştir (Tanpınar, 1995: 58).

Has-Er'in anlatımından alıntı yapacak olursak; Tanzimat dönemi romanlarında Türk kadınına Avrupai kadın tipinin örnekleri de tanıtılır. Bu hususta sadece Türk kadınları Batılı hemcinslerini örnek almazlar, aynı zamanda Batılı düşünen paşalar, babalar, damatlar da kızlarının, eşlerinin Avrupaî tarzda yetişmesini ister. “*Bu yüzden, belli bir zümreye mensup*

ailelerin genç kızları yahut evli genç kadınları, o devrin Batılı kadınında görülen ve beğenilen birtakım vasıflar kazandırılmak gayesiyle, Avrupalı kıstaslar içinde terbiye edilmeğe başlamıştır. Fransızca öğrenmek, piyano dersi almak, o devrin kadını için Batılılaşmanın ilk adımını teşkil etmiştir". Türk kadınının Batılı hayat ile temasında yukarıda saydıklarımızın dışında birçok unsur vardır. Bunlara konaklara mürebbiyelerin alınması, Avrupa'da yayımlanan moda dergilerinin, romanların genç kızlar, kadınlar tarafından okunması ve eğitimin yaygınlaşmasını da eklemek gerekir. Tanzimat dönemi romanındaki Türk kadınların bir kısmı kılık-kıyafet, ev dekorasyonu, sofraya düzeni, vb. yaşayışın hemen her safhasında Batılı hayat ve medeniyeti taklit eder (Karabulut, 2013: 50 - 51).

Tanpınar'ın dikte ettiği düşüncelerine göre; Türk romanının başlangıcındaki imkansızlıklara kadın ve erkeğin beraber yaşamaması, hayatın kapalı ve tek taraflı olmasını da ilave etmelidir. Kadınsız bir cemiyetin hayat tecrübesi tabiatıyla tam olamazdı (Tanpınar, 1995: 60).

Tanzimat edebiyatı hikaye ve romanında vakalar çoğunlukla günlük hayattan ya da tarihten alınmıştır. İlk hikayelerde (Ahmet Mithat, *Letafit-i Rivayat*; Emin Nihat *Müsameretname*) topluluk önünde anlatılan meddah hikayelerinin etkisi ve tekniği görülür. Daha ilk eserlerden başlayarak, Tanzimat edebiyatı hikaye ve romancılarının bir bölümü halka (Ahmet Mithat, Emin Nihat, Şemsettin Sami, Nabi-zade Nazım) , bir bölümü aydın kişilere (Namık Kemal, Sami Paşa-zade Sezai, Recai-zade Mahmut Ekrem) seslenmeyi meslek edinmişlerdir. Genel olarak duygusal acıklı konular üzerine kurulmuştur (Kudret, 2004: 25).

Esas olarak edebiyat, kaybeden ve kazanan olmak üzere iki tür kahramanı anlatır. Kaybeden; kendisi ve toplumun değerleriyle maddi ve manevi anlamda çelişen, kendi küçük dünyasına mahkum olan, kaybolup yalnızlaşan, hayattan kopan, başarısızlığa uğrayan ve tüm bunların sonucunda "yabancılaşan" bireydir. Kazanan ise kendisiyle, yaşamla ve toplumla barışık, onun değer yargılarıyla çatışmayan, başarılı, hayallerini ve hedeflerini gerçekleştiren, başkalarınca örnek alınan bir kişiliktir. Romancılar tarih boyunca eserlerinde, bu karakteristik özelliklere sahip kişilere bazen birlikte, bazen de ayrı ayrı yer vermiştir. Romanlarda görülen yukarıda adı geçen bu ilk grup insan tiplmesi, özellikle Tanzimat dönemi Türk romanlarında sıkça karşımıza çıkmaktadır (Alver, 2015: 28).

Tanzimat döneminin birinci neslinin önemli simalarının romantik akıma bağlı olması, ikinci neslinin de realist düşünceyi benimsemiş olması, kişilik, mizaç, bireysel seçim gibi faktörlerin yanında dönemin özellikle sosyal koşullarının bir sonucu olarak değerlendirmek de olasıdır (Aydın, 2000: 109).

Tanzimat edebiyatının ilk dönemi toplum için sanata gayesi güderek, vatan, millet, hak hürriyet gibi konulara ağırlık verilmiş, Batılı düşünürlerin etkisinde kalınmıştır. İkinci

döneminde ise sanat için sanat anlayışı benimsenerek realizm, naturalizm ve biraz geri planda kalan romantizmin etkisine rastlanmaktadır. Her iki dönemde de romantik aşklara yer veren, toplumun yapısına ve yaşadığı sosyal olaylara göre değişip şekillenen aşk hikayelerini barındırabilir.

1.3.1.2 Servet-i Fünun Döneminde Roman (1896-1901)

Türk edebiyatında bir edebi topluluğun oluşmasına zemin hazırlayan ve topluluğa adını veren ilk dergi olan Servet-i Fünûn 27 Mart 1891-26 Mayıs 1944 tarihleri arasında yayınlanan fen, magazin, sanat ve edebiyat dergisidir. Tanzimat Döneminden sonra Recaizâde Mahmud Ekrem'in, Servet-iFünûn dergisinin sahibi Ahmet İhsan Tokgöz ve Tefvik Fikret'i tanıştırmaları ile "Servet-i Fünûn Edebî Topluluğu"nun temelleri atılır (Soğukkömeroğulları, 2011: 1727 - 1728).

Tefvik Fikret'e aradığı yolun gerçek amacını gösteren, Galatasaray'dan edebiyat öğretmeni olan Recaizade Mahmut Ekrem oldu. Kendisini kolundan tutup birden Servet-i Fünun dergisinin başyazarlığına getirirken, okulda iken öğrettiği batılı ürünlerin benzerlerini yazmasını da salık verdi. Böylelikle Mehmet Tefvik'ten kısa bir süre içinde Tefvik Fikret doğmuş oldu (Kutlu, 1981: 13).

Ömüroğlu'ndan aktarıldığı kadarıyla; derginin edebiyat dünyasına katılmasında Tefvik Fikret'in bu derginin yazı kuruluna katılması ve "Musâhabe-i Edebiye" başlıklı edebiyat içerikli yazılar kaleme almasıyla olur. Batı edebiyatını örnek alan ve eski-yeni tartışmalarında yenilik taraftarı olan sanatçılar Servet-i Fünûn dergisi etrafında toplanırlar. Hedefleri Batı medeniyeti etkisinde, Fransız edebiyatını örnek alan, sanat için sanat temayülünde olan ve üst zümreye mahsus bir edebiyat meydana getirmektir(Soğukkömeroğulları, 2011: 1786).

Hepsi de genç ve tahsilli olan Servet-i Fünuncular, tam anlamı ile modern bir Türk edebiyatı yaratmak düşüncesi ile bir araya geldiler. Ve bu amaçlarını, devrin ağır şartlarına rağmen büyük bir başarı ile gerçekleştirdikleri görülür. Hüseyin Cahit'in Fransızcadan çevirdiği "Edebiyat ve Hukuk" adlı yazısının yayınlanması üzerine derginin kapatılmasına (Ekim 1901, Sayı 553) kadar geçen kısa süre içinde, başta roman ve hikaye olmak üzere bütün edebi türlerden modern örnekler verilmiştir. Serveti FünuncularınII.Meşrutiyet'ten sonra yeniden yayın hayatına çıktıkları ve H. Ziya ve M. Rauf gibi bazılarının Cumhuriyet'ten sonra da eser verdikleri görülür (Kavcar, 1985: 26).

Tanzimat'ta ilk örnekleri verilmeye çalışılan romanın, bu dönemde Batılı tekniğe uygun Avrupaî örnekleri başarıyla sergilenir. Türk edebiyatında, "romancılığın babası" olarak

kabul edilen Halid Ziya'nın bu başarıda büyük bir payı vardır. Servet-i Fünûn nesrinin üzerinde geliştiği esasları o belirler ve bunların nasıl uygulanacağını eserleriyle o gösterir. Halid Ziya'yı başta Mehmed Rauf olmak üzere Hüseyin Cahit, Ahmet Hikmet, Saffet Nezih gibi isimlerin eserleri destekler. Servet-i Fünûn edebiyatı, Tanzimat edebiyatı gibi yüzünü Batıya döner (Baş, 2010: 315, 317).

Edebiyatımızda köklü bir modernleşme hareketini gerçekleştirmek üzere bir araya gelen Servet-i Fünuncular işin teorisini yapmakla kalmayarak, görüşleri ve estetik zevkleri doğrultusunda çağdaş eserler verdiler (Kavcar, 1980: 387).

Bu dönem romancıların genel ruh hali içlerine kapalıdır. Siyasi olaylardan uzak duran yazarlar, roman türüne çok ağırlık vermemiş Servet-i Fünun dergisi çerçevesinde karamsarlık, melankolik ve umutsuzluk temalarına değinilmiştir.

1.3.1.3 Fecr-i Ati Döneminde Roman (1909-1912)

1900'lere gelindiğinde, Osmanlıcılığın dışında, birbirinden kesin çizgilerle ayrılan 3 düşünce akımı vardı: Batıcılık, İslamcılık, Türkçülük. İslamcılık; kavimcilik ve ulusçuluk düşüncesine karşı çıkan, İslam dinini temel alıp, bütün İslam kavimlerinden oluşan bir İslam birliği kurmayı amaçlayan, dahası bir İslam devleti kurmayı tasarlayan bir düşünceydi. Türkçülükse, Osmanlıcılık ve İslamcılık düşüncelerinin olanaksızlığı karşısında, bir tür zorunluluk olarak ortaya çıkmıştır. II. Meşrutiyet dönemi aydınların halka yönelmesine yol açmıştır. Bu yönelime de o dönem de *Türkçülük* adı verilmiştir. Türkçülük geniş anlamda halkla bütünleşme, halka ulaşma amacını içerse de, tam bir açıklık kazanamamıştır. Siyasal alanda su yüzüne çıkan tartışmalar doğal olarak bir süre sonra da edebiyata yansdı. Sonunda halka gitme düşüncesi edebiyatta bir ilke olarak benimsendi. Bunun içinde ulusal değerlere dönülecek, halkın sanat kaynaklarına inilecekti. Şiirde aruz ölçüsü bırakılıp, hece ölçüsüne geçilecek, ayrıca halk edebiyatı şiir, biçim ve türlerinden yararlanılacak, konularda halkın öz kaynaklarından seçilecekti. Türk edebiyatı yeni bir akışın içine girmiş, bir ulusal edebiyat yaratma sürecini başlatmış oluyordu. Ancak bu tartışmaların çok fazla içinde olmayan ve Servet-i Fünuncuların izinden giden kimi sanatçılar da kendi aralarında kümelenmişler ve *Fecr-i Ati* (Geleceğin Güneşi) adında bir edebiyat topluluğu kurmuşlardı (Kıbrıs, 2004: 11 - 12).

Banarlı'dan aktarıldığı üzere; Fecr-i Ati hareketi hemen hemen devrin genç edipleri tarafından yapılan birkaç hevesli toplantıdan ibaret kalmıştı. O kadar ki eğer Fecr-i Ati teşekkülüne katılan bu gençler gitgide Türkiye'nin edebi hayatında hakiki birer değer payesine ermemiş olsaydılar, edebiyat tarihimiz belki de bu toplantılardan bahsetmek için fazla çekici bir sebep bulamayacaktı. Fakat Servet-i Fünuncuların dağılıştından 1908

inkılabına kadar geçen birkaç yıllık sükut devresinin hazırlayıp yetiştirdiği bu gençler, önce tıpkı Servet-i Fünuncular gibi, hatta gene Servet-, Fünun mecmuasında, toplu bir hareket yapmak için heveslenmişler; sonra, türlü sebepler yüzünden bunda muvaffakolamayınca; ayrı ayrı mecmualarda yazarak ve ayrı ayrı yollardan yürüyerek; yirminci asır Türk Edebiyatının en tanınmış simaları arasında yer almışlardır (Bozdoğan, 2014: 46).

1.3.1.4 Milli Edebiyat Döneminde Roman (1911-1923)

Milli edebiyat asıl Genç Kalemler hareketi ile başlatılır (Yetiş, 1999, 270). Genç kalemlerin ilk sayısında yer alan ve Ömer Seyfettin tarafından kaleme alınan Yeni Lisan başlıklı yazı bu akımın bildirgesi niteliğindedir (Kıbrıs, 2004: 14).

Türk kültür tarihinde “Millî Edebiyat” ibaresini ilk defa “Âtî-i Edebîmiz” başlığıyla Genç Kalemler dergisinde Ali Canip (Yöntem) kullanmıştır.

“Bizim bir edebiyât-ı milliyemiz yoktur; bu bir ihtiyaçtır ki mazhar olmazsak çok yazık olur”. Gökalp, “Millî Edebiyat” döneminin ana prensiplerini şiir kalıbına dökmüştür. Ziya Gökalp’in daha çok soyut ilham dünyasından sonra, Yahya Kemal’in yazısı dışındaki diğer iki edebî metin, bizi somut ve yaşanan hayatın gerçeğine çeker. Ahmet Hikmet’te Anadolu insanı prototip hâline getirilmiş; Faruk Nafiz’de ise tıpkı Gökalp’in şiirinde olduğu gibi anlatım tekniği bakımından ben-sen ayırımına gidilerek yerli ve millî değerler yine Anadolu coğrafyası üzerinden müşahhas ilham kaynağı hâlinde kurgulanmıştır. Yahya Kemal’in “Ezansız Semtler” adlı yazısı ise bu bağlamda farklı bir orijinaliteye sahiptir. Yazar, mekânlar arasındaki kopuştan insanlar arasındaki ayrışmaya, halk-aydın yabancılaşmasına geçmiştir (Dayanç, 2012: 92, 94).

Genç kalemler dergisinde Yeni Lisan Hareketi diye başlatılan bu girişim; İstanbul Türkçe’sinin kullanıldığı, ulusal kaynaklardan yola çıkılarak edebi ürünlerin oluşturulduğu Milli Edebiyat akımının başlangıcı olmuştur. Dergi; Ali Canip, Ömer Seyfettin ve Ziya Gökalp tarafından çıkarılır. Roman ve öyküde memleket edebiyatı çığırının açılması ve ilk başarılı örneklerin verilmesi bu dönemde olmuştur. Daha önceki dönemlerde roman ve öykülerin konuları İstanbul’dan ve yakın çevresinden seçilirken, bu dönemde roman ve öykülerde ki coğrafya genişlemiş, ülkenin her köşesi roman ve öykülere konu olmuştur. Anadolu’ya ve köye açılmanın ilk örneklerinden biri Ebubekir Hazım’ın *Küçük Paşası*’dır. 1908’de yayımlanan bu romanda, Anadolu’da bir sütninenin oğlu olan Küçük Paşa’nın, İstanbul’da bir paşa konağında büyültüldükten sonra yeniden köyüne dönmek zorunda kalışı ve üveylilik ortamında çektiği güçlükler anlatılır. Roman hem ele aldığı konuyla, hem de Anadolu yaşamını ve görüntülerini gözlemci bir gerçeklikle dile getirişiyle öncü

niteliğindedir. Ömer Seyfettin öykülerini konularını günlük yaşamdan, gözleme dayalı çocukluk, gençlik ve askerlik anlarından seçmiş, folklardan, tarihten ve halk edebiyatı kaynaklarından geniş ölçüde yararlanmıştı (Kıbrıs, 2004: 14, 15).

Ziya Gökalp Türkleşmek-İslamlaşmak ve Muasırlaşmak kavramları ekseninde yazılarını yazmıştır. Bu dönemde konuşma dili esas alınarak toplum için sanat gayesi güdülmüştür.

1.3.1.5 Cumhuriyet Döneminde Roman (1923-...)

Siyasal, sosyal ve kültürel ortamı ele alırken söylediğimiz gibi, bu döneme İkinci Dünya Savaşı damgasını vurur. Savaşta Türkiye'nin tarafsız kalmasıyla birlikte, dünya görüşü sol olan yazar ve aydınlara, kısmen de olsa özellikle savaşın ilk yıllarında hoşgörülü olunmuştur. Bu yıllar Köy Enstitülerinin ve Tercüme Bürosu'nun açıldığı yıllardır. Bu kurumlar edebiyatımızın gelişmesinde önemli rol oynamışlardır. Özellikle Köy Enstitüleri, edebiyatımızda << Köy edebiyatı>> kavramını getiren yazarları yetiştiren kurumlardır (Özçelebi ve Hüseyin, 2003: 5).

Cumhuriyetin kuruluşu ve 1925-1928 devrimleri, Türkiye'nin kültürel gelişmesiyle edebiyatında yeni bir çığır açtı. Devlet, kültürel hayatı kendi yenilikçi görüşlerine göre yönetmek için araya girdi. 1931'de kurulan Halkevleri, sanat, edebiyat, tiyatro ve diğer yaratıcı çalışmalar ile büyük topluluklara çağdaş bir kültür anlamı aşılama gayret ettiler. Halkevleri 1911'de kurulup Türk Milliyetçiliğini geliştirmeye çalışmış olan Türk Ocaklarının yerini aldı; Cumhuriyet'in ana ilkelerinden biri olan Halkçılık'ı yerleştirmek için kullanıldı. Halkçılığın siyasi, toplumsal ve kültürel alanlarda anlamı vardı. Siyasi olarak halkın egemenliği demektir. Edebiyatın ana sorumluluğu toplumun devrimci ve artistik bir biçimde eğitilmesiydi (Karpaz, 1962: 29 - 30).

1940 kuşağının genç yazarları da gelişen Türk romanı karşısında iyimser görüşlere sahiptiler. Ömer Faruk Toprak "Cumhuriyet Devrinde On Türk Romanı" başlıklı yazısında *Yeşil Gece*, *Çıkrıklar Durunca*, *Kuyucaklı Yusuf*, *Sinekli Bakkal*, *Yaban vb.* yapıtları değerlendirirken şu genel tanımlar yapmıştır:

Cumhuriyet devrinde neşredilen romanların belli başlı bir karakteri var: realist olmak. Cemiyetin örflerine sadık kalarak, hayatın tahliline ehemmiyet verilmekte ve yaşadığımız zamanın bin bir safhası değişik görüşler ile tespit edilmektedir. Ankara, İstanbul gibi büyük şehirlerimizden sonra en ücra köy ve kasabanın hikaye ve romana girdiği görülüyor. Bu ise memleketin edebiyata yaşarlık hali gösteren bütün varlıkları ile kazandırılması demektir(Kurdakul, 1994: 20).

Cumhuriyetin ilk yıllarında şöhret kazanmış olan hececi şairlerden birçoğu İstanbul'un tabii manzaralarıyla tarihi semtlerini tasvir ettikleri gibi, dış dünyayı garip tasavvurlarla hayali bir şekle sokmaktan hoşlanan Yedi Meşaleciler de İstanbul levhaları çizmişlerdir. İkinci Dünya Savaşı sıralarında Türk Edebiyatına yeni bir hassasiyet ve ifade tarzı getiren yeni nesle mensup şair ve hikayecilerin bir kısmı da, büyük şehirleri, bilhassa İstanbul'u konu alarak ele almışlardır (Kaplan, 1994: 58).

Edebiyata "Toplumsal" ı sokmak düşüncesi düzenli olarak önce, hükümetin desteğiyle 1932-1934 yılları arasında yayımlanan ideolojik *Kadro* dergisinde belirdi. Başlıca amaç, ülkenin gerçeklerine göre, Cumhuriyet için toplumsal –siyasi bir felsefi kurmaktır. Yayımcılardan biri olan Yakup Kadri Karaosmanoğlu köyün yoksul hayatını anlatan güçlü *Yaban* romanının yazarı- edebiyatı toplumsal, milliyetçi anlamına gelen devrimci bir amaca doğru götürmek istiyordu. *Kadro* solcu eğilimleri olduğu için kapatıldı; ama bu hususta kesin delil bulunamamıştı. Sağda 1940 yıllarına gelinceye kadar edebiyat eserlerinin büyük bir bölümünü milliyetçi edebiyat kaplıyordu. Kendini devrime adanmış, ruh bakımından oldukça eski bir geçmişe dayanan edebiyatı, *Hececiler* diye bilinen şairler sürüklüyordu; içlerinde Yusuf Ziya Ortaç, Orhan Seyfi Orhon, Faruk Nafiz Çamlıbel, Behçet Kemal Çağlar ve denemeci Peyami Safa gibi kişiler vardı (Karpat, 1962: 33 - 34).

Genellikle her toplumda, her çağ ve dönem için, şair ve yazarları kaba çizgilerle 3 ayrı bölümde toplama olanağı vardır; bunlardan birincisi *içe dönük gelenekçi* olanlar...

Kendi özlerine ya da insanın iç dünyasına bakarak ruhsal durumları ve özel istemleri dile getirmeye, çözümleyip açıklamaya çalışırlar.

İkincisi *dışadönük- yenilikçi- insançı* olanlar...

Bakışlarını kendi özlerinden çok dış dünyada yaşayanlara çevirip, onlarla ilgilenen, onları yorumlayanlardır. Kendi toplumlarında ve tüm insanlar için özlemleri duyumsayan; duyarlılıklarını dış dünyalara, kendi dışındaki insanlara, yaşayanlara ya da doğaya çevirenlerdir. Nazım Hikmet Ran, Sabahattin Ali, Memduh Şevket Esendal (...) verilebilir.

Üçüncüsü *ülkeci- uluscu- güdümcü* olanlar...

Bunlarda ülkenin esenliği ve kalkınması için kendilerince bir düşünce güden; somut yol göstericilikten çok, yerine göre gerçekçi ya da duyusal ve coşkulu tablolar çizerek etkilemeye çalışırlardır. Bu dönemin örnekleri; Reşat Nuri Güntekin, Kemalettin Kamu, Mithat Cemal Kuntay, Behçet Kemal Çağlar, Arif Nihat Asya... (Ünlü ve Özcan, 1998: 31, 32).

Eleştiri bu dönem edebiyatında önemli bir yer tutar. Edebiyatçılarımızın çoğu bu türde ürünler vermişlerdir.; ancak eleştiriye bir disiplin olarak ele alan yazarımız çok azdır. Eleştiri

deyince ilk akla gelen Nurullah Ataç'tır. Ataç eleştiriyi iş olarak görmez, bir yaşam biçimidir onun için (Özçelebi, 2003: 5).

Cumhuriyet döneminde verilen eserler türü ne olursa olsun toplumu aslında direk olarak yansıtmıştır. İnsanlar bu dönemde yazılan romanlardan esinlenmişlerdir. Çünkü kaleme alınan aslında kendileridir. Batılılaşma etkisi ile de hızlı geçişlere gebe olan edebiyat insanların sesinin duyurabilmesinin en güçlü ve önemli silahıdır.

Romanın batıda doğup gelişen bir tür olduğu hemen herkesin kabullendiği bir görüştür. Batıda doğduğuna göre, burada romanın ortaya çıkış nedenlerine de değinmek gerekiyor. Ali Gevgili'nin söylemine göre; batılı bireyci insanı telkin edilen şeyin "Yeryüzü senindir git ve onu keşfet" düsturu olduğunu söyler. Romanı başlangıcından itibaren bir "ifşa" olarak gören Cemil Meriç, "günah çıkarma" geleneğinin Hz. İsa'dan beri var olduğunu söyledikten sonra romanın, günahını ifşa eden batılı insanın bir müdafaa silahı olarak doğduğunu söyler. Cemil Meriç batı dışında doğuda da romana kaynak arar. Yazara göre dünyanın en büyük romancısı Japon Maruzaki'dir. Maruzaki, Genci'nin serüvenleri isimli romanı onuncu asırda yazmıştır. Bunun dışında, Cemil Meriç romanın dört bin sene evvel Mısır'da papirüs yapraklarına yazıldığını söyler. Roman, yani hikaye Asya kökenlidir. Esas hızını 18. Asırda Binbir Gece masallarının tercümesiyle almıştır. Açık göz *Cemil Meriç ile Sohbetler*'de hikaye ile roman arasında hiçbir fark olmadığını söyledikten sonra, Fransızcada "roman", İngilizcede "novel" adıyla anılan Osmanlılarda Hamzaname olarak geçtiğini de belirtir ve Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ni de roman olarak nitelendirir (Sağlık, 2010: 22 - 23).

Roman farklı ülkelerde farklı tanımlarla nitelendirilse de aslında anlatmaya çalıştığı var olan yaşantıdır. Çünkü hayatı yansıtan bir aynadır. Bize yaşamımızda kılavuzluk eder. Bu kılavuz bizi hayatta bağlar.

1.3.2 Popüler Romanın Gelişimi ve Türleri

Günümüzde de geniş bir okur kitlesi bulan bu türde değişen tek şey, gelişen teknolojinin etkisiyle konular ve eğer varsa, romanda kullanılan araç gereçlerdir. Okurlara beyaz ve pembe dünyalar sunduğu içindir ki onları hayal dünyasına sokan popüler romanlar, bu yönleriyle bir "kaçış edebiyatı" olarak da nitelendirilmişlerdir (Sağlık, 2010: 115).

Kaçış edebiyatı diye adlandırılan bu roman türleri anlık etki uyandırarak insanları pembe dünyalara götürür. Aynı zamanda da ticari kaygı ile yazılarak okunması ve okutulması dışında satışının ve kar oranının daha önde tutulduğu daha önemli olduğunun ifade edildiği roman türlerindedir.

Yazarların, romanlarını belli bir sanat anlayışı doğrultusunda yazmaları kadar doğal bir şey olamaz. Her sanat anlayışının eserleri, kendi yandaşlarınca başarılı, gerçekçi ve tarafsız bulunmakta, karşı görüşte olanlar ise bu eserleri çeşitli yönlerden eleştirmektedir. Ancak hangi akıma göre yazılmış olursa olsun bir romanın gerçekçiliğinden ve tarafsızlığından söz edebilmek için, öncelikle bu eserin çoğunlukça, evrensel değerler göz önüne alınarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Zira her metnin bir okur kitlesi vardır. Romantik, realist, ideolojik, popüler, estetik, tarihî, aşk vb. romanların okuyucuları tercihlerine, ilgi alanlarına ve ruh hâllerine göre farklı özellikteki romanların okur kitlesi olabilirler (Çıkla, 2002: 123).

Yazarlar artık binlerce okuyucunun artan ve çeşitlenen taleplerine cevap vermeye çalışmaktadırlar. 1980 sonrasında, yazarlar ve yayınevleri yeni nesillerin beklentilerini karşılamak ve eskiye oranla çok daha iyi para kazandıran sektörden mümkün olan en büyük kazancı sağlayabilmek için yazılan eserlerin içeriklerini de değiştirmiştir (Uğur, 2013: 53)

Aslında bu sebeplerin hemen hemen hepsi popüler edebiyatın yolunu açan birer patika görevi görmektedir. Talep artması sonucu ticari kaygı ile yazan yazarların aslında, banka hesaplarının artması için fırsatlarda önlerine serilmiş olur. Tüketmek için tüketilen eserler vardır. Kitap sayfalarının belirlediği ilk 10'da bulunan eserler, eskisi kadar olmasa da metrolarda ya da otobüslerde başkalarının ellerinde görülen kitaplar, boş zamanlarda oturlan entel kafelerde rastlanan cool tipli insanların okudukları eserler gibi... Bu eserler popüler edebiyat çerçevesine yerleştirilebilir. Kısacası en çok tüketilen ve sabun köpüğüne benzeten pembe dizi havası katan ve bir çırpıda okunan eserlerin bir araya gelip oluşturduğu kaçamak bir edebiyattır.

Popüler roman, gelişmiş ülkelerde sanayileşme ile ortaya çıkan popüler kültürün edebiyata yansıması sonucu ortaya çıkmıştır. Makine sanayinin gelişmesi ile birlikte toplumda yüksek kültürlü bir sınıf oluşmuştur. Bu yüksek kültürün yanı sıra, geleneksel değerlerini koruyan, kendi üretimini kendi yapan bir de alt kültür bulunmaktadır. Bu durum, iki kültür arasında sıkışıp kalan ve yeni gelen kültürle, geleneği aynı zamanda yaşamak zorunda kalan kitlelerin oluşmasına yol açmıştır. Özellikle yüksek kültür metalarına ulaşmak isteyen insan topluluklarının artması, popüler kültürün oluşumunu hızlandırmıştır. Makineleşme sonrası sermaye gücünü elinde tutan güçler, insanların ulaşmak istedikleri metaları, çeşitli araçlar vasıtasıyla üretmişlerdir. Bu metalar topluma sunulurken kullanılan araçlardan biri de roman olmuştur (Gültekin, 2014: 410).

Kitle iletişim araçları aracılığıyla, toplumun ortak beğenisi olarak ifade edilen popüler kültür şekillenmekte ve meydana gelmektedir. Popüler kültürün, çoğunluğun beğenisi

gözetilerek üretilmesi ve üretim aşamasında toplumsal bir etki yaratma amacı güdülmesi, her toplumsal kesime ulaşmasını kolaylaştırmaktadır (Baydar, 2013: 153).

Popüler edebiyat içerisinde ilerleyen film endüstrisi, bu romanlar için akıcı bir kaynak oluşturur. Romanlar filmler için birer malzemedir. Roman okuyucusu aynı zamanda bir film seyircisini de oluşturacağı için her iki alanda tüketime açılır. Bunun kaynağı da popüler romanlardan geçer. Kitle iletişim araçlarının gücü sayesinde, edebiyat türünün sinemaya yansması ve ikisi arasındaki ilişkinin sürdürülmesine vesile olur.

Popüler romancılar “roman yazarlığını” meslek edinmiş ve yaşadıkları ortamı, bu mesleği icra etmelerine müsait hale getirmiş kişilerdir (Sağlık, 2004: 199).

Popüler romanların ekonomisi günümüzde öyle bir noktadadır ki, romandaki malzemenin bir film olarak yeniden islenme olasılıkları, çoğu yayıncı içinde göz önünde tutulması gereken başlıca meselelerden biri haline gelmiştir (Sivas, 2005: 42, 45).

Popüler roman ile ilgili birçok tanımlama mevcuttur. Bu tanımlardan en kapsamlı olan Sağlık’ın tanımıdır.

Yazarı açısından estetik bir gaye güdülmeksizin kaleme alınan; yazılıp yayınlanmasında başta ticari kaygı olmak üzere, sanat dışı sebepler bulunan; okurun fikrinden çok duygu ve heyecanlarını harekete geçirmeyi hedefleyen; çok sayıda okura ulaşan; kolay anlaşılabilir ve rahat çözümlenen; okurda belli bir seviye aramayan; klişeleşmiş, basmakalıp bir yapı arz eden; birçoğu filme alınarak -okur dışında- sinema ve televizyonda çok sayıda izleyiciye ulaşan vs. nitelikte romanlara “popüler roman” denir (Sağlık, 2010: 120).

Gelenekten kopmamakla beraber sanayileşme ile birlikte oluşan elit sınıfın yaşam kalitesine de erişemeyen, arada kalmış, sıkışmış, kendini arayan insan topluluklarına aradıkları hazları sunmuştur bu roman türü. Bu yüzden de bu romanların kaygısı metin değil okur kitlesi olmuştur. Popüler romanın üreticisi ticari bir kazanç elde etmek isterken, tüketicisi de kendi hazlarının tatminini aramıştır. Her şeyden önce ticari bir kaygıyla yazılması ve hitap ettiği kitlenin hazlarına göre üretim yapmak zorunda olması nedeniyle, popüler roman, edebiyat kanonu dışında tutulmuştur. Bu yüzden de estetik, edebi değerden uzak eserler ortaya çıkmıştır. Tüm bu sebeplerden dolayı popüler romanlar için; “yığın edebiyatı”, kadın edebiyatı”, “düşük edebiyat”, “kaçış edebiyatı” gibi adlandırmalar kullanılmıştır (Gültekin, 2014: 411).

Kahraman Tazeoğlu eserlerinin genellikle kitap okumayan okurlar tarafından tüketildiği yazar tarafından dile getirilmektedir. Bunun dışında yazarla farklı bir bağlantı kurabilen insanlar onun kitaplarını okumak için- okumayı sevenler tarafından tercih etmektedirler. Çünkü yazarın yazdıkları çoğu insanın yaşadıklarıdır. Bazı insanlar yazar,

bazılarıysa yaşar. Yazar her iki görevi de üstlenmeye çalışmıştır. Birey olarak yaşama, yazan kişi olarak yaşadıklarını tekrar yaşama... Klasik edebiyatçılar belki onun eserlerini düşük edebiyat olarak görebilirler.Hatta edebiyat olarak nitelendirmeyebilirler. Lakin unutulmamalıdır ki edebiyat her şeyi kapsar ve onu bu şekilde yaftalamak uygun düşmez. Popüler olsun, klasik olsun her türlü durumda edebiyat edebiyattır. Şu konuyu da atlamamak gerekir. Yazarın kitapları özellikle belli bir yaş aralığında çok fazla tüketilmektedir. Bu konuya araştırma bölümünde değinilecektir.Popüler romanın gelişimi elbet bu kadar sınırlı değildir. Bu konuya romanın türlerini ele alarak daha net şekilde açıklamaya çalışılacaktır.

1.3.2.1 Popüler Aşk Romanları

İnsanlık kadar eski olan edebiyat, insanı ilgilendiren hemen her konuda eser vermiştir. Bazı konulara az değinirken, bazılarında çok geniş yer ayırmıştır. İnsanın en çok üzerinde durduğu konular, hiç şüphesiz aşk, tabiat, sosyal meseleler, yaratıcı ve din olmuştur (Balaban, 2013: 99, 100).

Bir temayı, belirgin bir biçimde işleyen romanlara, tematik roman denir. Tematik romanlarda, genel olarak anlatının merkezinde bir tema olur ve bu tema; kişilerden mekânlara, kurgudan bakış açısına, zamandan anlatım tekniklerine kadar romanın tüm unsurlarına sirayet eder (Demir, 2011: 932).

Sartre'a göre aşk, insan için karşılıklı nesnelleşmede anlaşmaktır, üçüncü kişi dengeyi bozacaktır. Bu nedenle roman kişileri sürekli bağlanmazlar (Tilbe,2004: 109).

Aşk romanları popüler romanların en genel çeşididir. Gerçi hemen her popüler roman çeşidinde “aşk” ve ona bağlı “cinsellik” ana bir motif olarak yer alır (Sağlık, 2010: 134).

Romanın romantik çağdaki gelişimi hakim duygusallık kültüründen etkilenmiştir bu, sadece bireysel duygusallıktan değildir. Duygusallık çağındaki kurgu, hikaye formatına birçok sürpriz yenilikler de getirmiştir. Duygusal romanların çoğu, ya melodramdır ya da sonu bir yokluğa ya da hiçliğe bağlanır (Roe, 2005: 58).

Aşk, tarih boyunca ortak bir dil gibi dünya edebiyatında farklı dönemlerde, farklı kalemlerde, farklı yüzlerde anlam kazanmıştır. Duyguları, değişimi, zorlukları aktarmada adeta bir kavşak noktası olarak adlandırılıla bilinen “aşk,” yazın alanının her türünde okuyucu ile buluşmuştur. Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatı göz önünde bulundurulduğunda aşk'ın güneşi olarak tanımlanabilinen Kerime Nadir, romanları ile sadece aşkı tanımlamanın, kazanmanın ve korumanın zorluklarını değil; aynı zamanda edebiyat okurunun aşk temasına

duyduğu güçlü bağ ile geniş kitlelere ulaşabilmenin ne denli imkânlı olduğunu gözler önüne sermiştir (Kumlu, 2012: 10).

Tazeoğlu'nun eserleri popüler aşk romanları içerisinde en fazla adı geçenlerdendir. Yazar ile ilgili eserlerin incelenmesine diğer başlıklarda değinilecektir. Yerli ve yabancı popüler aşk romanlarına örnekler verip açıklanılmaya çalışılacaktır.

Öncelikle eski dönemlerden günümüze kadar gelen popüler aşk romanlarının bir kaçından bahsedecek olursak ilk sırada Halit Ziya Uşaklıgil'in "Aşk'ı Memnu" adlı eserinden bahsedebilir. Deniz kenarında lüks bir yalı, kendinden yaşça büyük zengin kocasında aşkı bulamayan Bihter'in değer yargılarına karşı hissettiği aşk ve tutku romanda anlatılır. Birbirini seven Bihter ve Behlül'ün yerleşik ahlaki değerlerden dolayı içine düştükleri çaresizlik ve sonu hüsrân ile biten bir aşkı ele alan Aşk-ı Memnu eseri, televizyon ekranlarında seyirci ile de buluşmuştur.

Sabahattin Ali'nin "Kürk Mantolu Madonna" adlı eseri hala İdefix, kitap yurdu gibi sayfalardan çok satılanlar arasında yer almaktadır. Güçlü ve cesur bir kadına aşık olan daha pasif ve silik bir karakter olan Raif Efendi'nin kederli aşk öyküsüdür. Aşka yaklaşım, değer ve tutumlar kitapta öncü olacak niteliktedir.

Çok okunan yazarlardan olan Canan Tan aşk romanları daha çok yazmaktadır. Piraye adlı eserini her okuyan aşkın büyüüne, çaresizliğine, kederine boğulmuştur. İstanbul kızı, Nazım hayranı Piraye ile, doğulu bir aileden gelen Haşim ağa arasında yaşanan aşk ve toplumsal farklılıklar, gelenek göreneklerin uyuşmaması ile birlikte ailelerin ortak noktalarda buluşamaması, erkek çocuk doğurmanın aşiret ailesindeki önemi ve erkek evlat verememe sonucu Piraye'nin kuma tecrübesini yaşaması evlilikte çatırdamalara sonuç olarak da kopmaya sebep olur. Hüsrân dolu bir aşkın öyküsü son dönemlerin en çok okunan kitapları arasındadır. Canan Tan'ın "En Son Yürekler Ölür", "Hasret", "Yüreğim Seni Çok Sevdi" ve yeni çıkarmış olduğu "Kelepçe" adlı eserleri de çok okunan aşk romanları arasında yer almaktadır. Gerçi 2016 Nisan ayında çıkarmış olduğu eser Kelepçe farklı bir konu ile eser, suç sosyolojisi bağlamında incelenebilir.

Kendisini Pdf romanları ile tanıtan lise öğretmeni, aynı zamanda son dönemlerin tutkulu ve ideal aşkı anlatmaya çalışan Fatih Murat Arsal aşkı kaleme alan erkek yazar olarak karşımıza çıkmaktadır. Eserlerinde cinsellik ile ilgili konuları aşkın gücü olarak harmanlamış, okuyucu ile buluşturmuştur. "Zoraki Koca", "Şahane Gelin", "Beni Bırakma", "Yalnız Gözlerin İçin", "Seni Sevmek İstemedim" eserlerinden bazılarıdır. Yazarın kaleme aldığı eserlerde Doğan, Tahir, Tamer karakterleri gerçek hayatta genç kızlar tarafından çembere alınmış durumdadır.

Ahmet Batman yazdığı kitaplar ile son dönem gözde olan aşk yazarları arasındadır. Kitaplarına verdiği isimler insanların zaaflarından oluşur, Sabah Uykum, Soğuk Kahve, Korkma Kalbim gibi... Ahmet Batman yazdıklarıyla ve üslubuyla, Kahraman Tazeoğlu'na çok benzemektedir. Kitaplarında aşk, sevgi, kalp kırıkları gibi konuları ele almıştır

Yabancı yazarların kaleme alıp, Türkiye'de okunan yazarlar arasında ilk sıralarda yer alan yazarlardan birisi de Sarah Jio'dur. Eserlerinin isimlerinde doğa başkarakterdir. İsim seçimi ve konu bütünlüğü açısından yazarın eserleri de çekiciliğini artırmaktadır. Yazarın eserlerinin isimleri şöyledir: "Elveda Haziran, Mart Menekşeleri, Son Kamelya, Böğürtlen Kışı" gibi...

Gülerken ağlatan yazar JojoMoyes son dönemde tercih edilen bir diğer yazardır. Eserlerinden bazıları;"Senden Önce Ben", "Ardında Bıraktığın Kadın", "Sevgilimden Son Mektup"...

1.3.2.2 Polisiye-Dedektif Romanları

Polisiye romanlar için "*cinai hikayeler*" tabirini kullanan Yahya Kemal, bu hikayelerin tarihin beşeriyet kadar eski olduğunu söyler. Ona göre Don Quijote etiyle, kemiğiyle muazzam bir tefrika hikayesinden başka nedir? *Robinson, Gülliver'in Seyahati, Aya Yolculuk*... Şark ve garbın numune hikayesi *Binbir Gece* tam bir tefrikadır. Bu hikayeler bugünkü cinai hikayelerin ilk numuneleridir (Sağlık, 2010: 136).

Polisiye roman, Batı toplumlarında modern dönemin popüler edebiyatının bir ürünü olarak hem bu döneme ilişkin toplumsal arka plana ışık tutan hem de karşılık geldiği okuyucu eğilimleri açısından sosyolojik bir olgudur (Atalay, 2014: 15).

Batıda, Sör Arthur ConanDoyle'unSherlockHolmes öyküleriyle 1887'de ilk ticari başarıyı sağladığı yıllarda polisiye roman kitleler tarafından kabul edilmiştir. Yine aynı yıllar sanayileşme kent, birey, kitle ve burjuvazi olgularının toplumsal yapıda etkin bir biçimde yaşandığı ve tartışıldığı yıllardır. Bu dönemde, edebiyat sanatının konularını her zaman etkilemiş olan avcılık ve kâhinliğin yerini tıptaki ve diğer bilim dallarındaki hızlı bilimsel yenilikler almıştır.19. yüzyıldan itibaren bilimin geldiği bu noktadaki veriler polisiye romanın doğuşu ve gelişmesinde etkili olmuştur. Edgar Allen Poe'dan başlayarak polisiye romanları tarayan G. Grella, 1980 yılında yazdığı *The Formal Dedective Fiction* adlı eserinde dedektifin sürekli bilimsel ideal peşinde olduğunu ileri sürmüştür. Dedektif olaylar ve olgular arasında gerçekte var olan fakat görülmeyen bağlantıları ortaya çıkararak bir sonuca gitmektedir, sorunu adeta yasalarına oturtur (Çelik, 2015: 1 - 2, 6).

Symons'a göre; polisiye roman, okura bir sorunu sunan ve amatör veya profesyonel bir araştırmacının tümdengelim metotlarıyla ulaştığı sonuçla sorunun çözümünü veren romandır. Joseph Wood Krutch, polisiye romanın düz yazının biçimce mükemmel olan modern türü olduğunu söyler. W.H. Auden'a göre polisiye roman bir cinayet sonrasında, gerçek katil dışındaki tüm şüphelilerin elenmesi ve katilin yakalanması öyküsüdür. Howard Haycraft polisiye romanın sonunda suçu ortaya çıkarma amaçlı yapıt olduğunu yazar. Polisiye roman, bir yandan da geleneksel romanın ters yansıması olarak ortaya çıkar. Geleneksel romanın baştan sona gelişen olaylar zincirini anlatmasının tersi olarak, sondan (cinayet) başa (cinayetin nedenleri) giden, alışla gelmiş dramatik olayları (cinayetin ve cezanın tasviri) ve tek gerçek karakteri ölünün gerçek kişiliği bir anlatımdır (Bayram, 2004: 1).

Şimşek'in anlatımıyla; Polisiye roman, suçun ortaya çıkmasına bağlı olarak gelişir ve kentleşme ile birlikte edebiyat metinlerine yansımaya başlar. Hatta suç kavramının tarihi, bir bakıma polisiyenin de tarihi olduğu, suçun tanımlanması ve cezanın tespiti polisiyenin doğuşuna da zemin hazırlamış olduğu iddia edilir (Aydemir, 2012: 352).

Polisiye romanlarda genellikle bir cinayet hadisesi bulunur, olay örgüsü bu cinayet etrafında şekillenir. Ancak bu durum daha çok ilk dönem polisiyelerinde görülür. Erol Üyepazarcı, Korkmayınız Mr. Sherlock Holmes adlı eserinde polisiye romanları edebiyatın dışında tutanları ve onları ciddi edebiyat saymayanları ağır bir dille eleştirir (Gezer, 2006:3,8). Türkeş, Özlem Bay'dan şu şekilde aktarmıştır;

“Önümüze iki seçenek var: Birincisi, polisiyelerin, aşk romanları ya da tarihsel romanların 'kötü edebiyat' olduğunu kabul etmek, ama onları alt-tür diye damgalamamak, ikincisi bu türleri doğrudan edebiyat dışı saymak. Ben üçüncü bir seçeneğin daha akla yatkın olduğunu düşünüyorum; bu türlerin de edebi etkinliğinin bir parçası olduklarını teslim etmek ama, roman sanatının edebi değerlerinden pek azına sahip oldukları için onları 'alt-tür' diye nitelemekten kaçınmamak. Roman sanatı edebiyatın bir dalıysa, onların da edebiyat ürünü olduğu kesindir”(Bay, 2012: 346).

Edmund Wilson, “İnsanlar Neden Dedektif Romanları Okurlar?” adlı bir başka makalesinde polisiye romanların birçoğunun SherlockHolmes taklidi olduğunu belirtirken polisiye roman ile ilgili düşüncelerini şöyle aktarır:

Birkaç tane eğilmiş paslı çivinin altındakini bulmak için, talaş yutarak çok sayıda sandığı açmak zorunda olduğum hissine kapılmaya başladım. Dedektif romanlarının, romanın tanıtım ve değerlendirme yazılarını hazırlayan eleştirmenlerin gizemin çözümünü kamuya açıklamasını yasaklayan gelenekten yararlanarak haksız kazanç sağladığı gibi beni dertlere sevk eden bir inanç beslemeye başladım. Bu gelenek hem kurgunun önemli bir bölümünün anlamsızlığının gizlenmesine yarıyor, hem de dedektif romanı yazarlarının başka hiçbir türün yazarına nasip olmayan türden bir korumadan yararlanmasını sağlıyor (Gezer, 2006: 9 - 10).

Bu bilgiler ışığında düşünecek olursak yerli ve yabancı romanlardan en çok okunulan ve adını duyuran bazı yazarların romanlarına değinmekte fayda görüyorum. Kitap satışlarından ve yapılan yorumlar sayesinde düşüncelerimi şekillendirmeye katkı sağlayan sayfa Kitap Yurdu'dur.

Yerli yazarlarımızdan polisiye-dedektif romanlarının öncüsü diyebileceğimiz isim Ahmet Ümit'tir. İstanbul Hatırası, Patasana, Kavim, Beyoğlu Rapsodisi, Bab-ı Esrar, Beyoğlu'nun En Güzel Abisi adlı eserlerle zirvede olan bir polisiye yazardır. Son kitabı Elveda Güzel Vatanım'da ise tarih içerisinde bir entrikayı anlatmaktadır. Son dönem yazarlarından olan Emrah Serbes Behzat Ç.- Son Hafriyat, Behzat Ç- Her Temas İz Bırakır polisiye alanında yazmış olduğu eserlerdendir. Bir Ankara Polisiyesi olarak adlı eseri televizyonda yayımlanmıştır.

Osman Aysu'nun aşk türünde romanları olsa da adını polisiye romanları ile daha fazla duyurmuştur. Eserlerinde hep kuşkuculuk ve iz sürme üzerinden olayları aktarmıştır.Çıkış Yok, Karanlıklar Hakimi, Cennete Açılan Kapı, Kayıp, Cinayet Sancısı (...) eserlerinden bazılarıdır.

Aslında Türk yazarların polisiye türüne çok fazla yönelmedikleri düşünülse de ilk dönemlerden itibaren bu tür bizim içimizdedir. Peyami Safa Server Bedi lakabı ile "Cingöz Recai"yi yaratmıştır. Necip Fazıl'ı şair kimliği ile tanımamıza rağmen aslında Peyami Safa'ya özenerek polisiye roman yazmayı denemiş ama başarısız olmuştur. Nazım Hikmet'de aynı şekilde polisiye eser vermeye meraklı şairlerimizdendir. Ancak ikisi de roman alanında tutunamamışlardır. Sosyologların el atmadıkları alan yoktur. Emre Kongar 1990'larda Hocaefendinin Sandukası ile 2000'lere gelmeden önce polisiyeyi edebiyatseverler ile buluşturduğunu söyleyebiliriz. Yine de dilimizde yazılmış bir diğer polisiye roman, Tamer Ay'ın 'Marsyas'ın Cesetleri' isimli yapıttır.

Sözün kısası geçmişimizi düşünürsek şu anda polisiye türünde roman yazan yazarlarımız başarısız olan bir türün öncüleri olma yolundadırlar.

Yabancı yazarlardan pek çoğu polisiye türünde yazdıkları eserler ile Türk okuyucularının beğenisini kazanmışlardır. Bunların başında Dan Brown gelmektedir. Yazdıkları kitapların beyaz perdeye yansması yazarı daha değerli yapmıştır.Davinci'nin Şifresi, Melekler ve Şeytanlar, Kayıp Sembol, Cehennem gibi eserler ile en çok tercih edilenler arasındadır.

Tess Gerritsen sadece bir polisiye yazarı değildir. Aynı zamanda bir gerilim romanları da yazmaktadır. Cerrah, Çıracak, Günahkar, İkiz Bedenler, Gece Nöbeti, Asla Arkana Bakma, Siliniş eserlerinden bazılarıdır.

Fransız yazar Jean-Christophe Grange ise bir diğer yazarımızdır. Şeytan Kanı, Kızıl Nehirler, Leyleklerin Uçuşu, Kurtlar İmparatorluğu gibi eserler ile polisiye türünü üst sıralara taşır.

Cinayet romanlarının kraliçesi Agatha Christie... Poirot Araştırıyor, Poirot'un İlk Davaları, Mezapotamya'daki Cinayet, 10 Küçük Zenci, Cinayet Alfabetesi... eserlerinden sadece bazılarıdır. Agatha Christie tarafından yaratılan Belçikalı dedektif karakteri Hercule Poirot ise Fransız materyalizminin temsilcisidir. Poirot bir teori üretir ve kanıtlarla bunu sınar. Holmes nesnelere, Poirot insan psikolojisine dayanır. Amerikan polisiye romanlarında Freudyen bir dedektifle Gestaltçı bir katilin yöntem savaşlarını görürüz. Bu romanlar "eğlencelik popüler kültür ürünleri" kimliğinin arkasında çağının felsefe ve bilim yönelimlerinin izlerini taşırlar (Çelik, 2015: 8).

Polisiye okumak yaşanan hayatın yoğunluğundan kurtarır mı? Belki... Olaylar hız kesmeden devam eder. Kitaptaki karakteri kendi yerimize koyarsak o heyecanı en az onun kadar hissederiz. Sayfalar arasında koşmamız kaçınılmaz olur. Pragmatik bakacak olursak da bu tarz kitaplar gerçek hayatta sorunları daha çabuk kavrayıp çözebilmemize yardımcı olması beklenmektedir.

1.3.2.3 Tarihi Romanlar

Yazın kuramcıları ve eleştirmenler konularını geçmişten, tarihsel olay ve kişilerden alan roman türüne de tarihsel roman adını vermişlerdir. Bu türün kurucusu, başlatıcısı olarak da İskoç yazarı Walter Scott'u göstermişlerdir. İskoçya tarihindeki bir ayaklanmayı konu alan 1814 yılında yayımladığı *Waverley* adlı romanı da ilk örneği saymışlardır bu türün (Özdemir, 2002: 279 - 280).

Belirli bir felsefi ve ideolojik görüşe dayanmak, tarihi bilgiye sahip olmak ve en önemlisi güçlü roman bilgisi ve birikimiyle iyi bir romancı olmak gibi şartları taşıyan yazarların yazdıkları edebi "tarihi romanlar" vardır. Bu birinci gruptur. İr de konularını tarihi olay ve kişilerden almakla birlikte, bu konuya aşk, cinsellik, entrika, macera ve taht kavgası gibi öğelerle işleyen "tarihi popüler" romanlar da vardır (Sağlık, 2010: 141).

Edebiyat ve tarih arasında ilişkiler gündeme geldiğinde, bu disiplinlerin kesiştiği ve ayrıştığı yönler, olaylara bakıştaki farklılık ve özellikle "gerçeklik" konusu öne çıkar. Bir

edebiyat eserinin tarihi gerçeklikler ile ne kadar örtüştüğü, onu yansıtıp yansıtmadığı irdelenir (Tosun, 2016: 50 - 51).

Bu bölümde ben popüler tarihi romanlara değinilecek ve yaşanan tarihi olayların romanlara nasıl yansıtıldığı açıklanacaktır. Yazarın belirttiği gibi ikinci türde yer alan bu romanlara günümüzde Demet Altınyeleklioğlu örnek verilebilir. Moskof Cariye Hürrem, Safiye Sultan, Pargalı ve Hatice, Bozkır Sultanı Cem, Cariyenin Gelini Nurbanu, Cariyenin Kızı Mihrimah... eserlerinden bazılarıdır. Tarihi akıcı bir şekilde anlattığı romanlarında entrika en acı, taht kavgaları en acımasız, aşk en tutkulu, macera en realist şekilde anlatılmıştır.

Taht mücadelelerini öne çıkaran tarihi romanlar:

- Tahtın asıl sahibi ya sürgündedir, ya tutukludur, ya da öldürülmüştür. Eğer öldürülmüşse, yerine geçecek olan oğlu, onu sevenler tarafından saklanır ve korunur. Koruyan kişilerin başında ünlü bir silahşor bulunur.
- Tahta zorbaca çıkan hükümdar, etrafına korku sarıp, zulüm ve korkuyla iktidarını sürdürmeye çalışır. Bu aşamada ülkede baskı, korku ve zulümler hakimdir.
- Tahtın asıl sahibi, kendisine yardım edenlerle birlikte mücadeleye başlar. Zorba hükümdarın kuvvetleri ile tahtın asıl sahibine bağlı-sayısı az- kuvvetler sürekli çarpışırlar. Tahtın asıl sahibinin adamları değişik kılık ve kıyafetlerle hükümdarın sarayına girip, burada çeşitli entrikalar çevirirler. Casusluk, aşk, macera ve kavgalar bu aşamada doruktadır. Silahşor bu aşamada etkin bir rol oynar.
- Zorba hükümdar yenilir ve ülkeyi terk eder. Terk etmezse ya tutuklanır ya da öldürülür. Tahtın asıl sahibi gelip, ülkenin başına geçer; memlekete adalet getirir; romanda bu aşamada biter. Tarihi bir kahramanı (silahşor, akıncı) öne çıkan romanlar ise genellikle ;
  - a. Kahramanın mücadele ettiği ve herkesçe takdir edildiği düzlem
  - b. Kahramanın düşmanın eline esir düştüğü ve işkenceye maruz kaldığı düzlem
  - c. Kahramanın bir şekilde kurtulduğu ve intikamını aldığı düzlem şablonuna uyar.

(Sağlık, 2010: 141 - 142).

Tarihi malzemeyi kullanan yazarlar tespit edilebilmiş bir tarihi gerçeklikten hareket ederler. Fakat tarih biliminin verilerine bağlı kalmak zorunda değildirler.Tarihle ilgilenen, tarihi eserine malzeme olarak seçen romanlarda yazarın ilgi alanını 'tarihi gerçekliğin oluşturduğu ortadadır. Fakat romanda tarihin konumu, romancının tarihe yaklaşımı, ilgilendiği tarihi dönemler bu romanların durumunu değiştirmektedir. 19. yüzyıl başlarında Avrupa'da Watter Scott'un Waverley'i ile başlayan ve bizde de Namık Kemal'in Cezmi isimli

romanyla 19. yüzyılın ikinci yarısında ilk örneklerini veren tarihi roman, gerek Osmanlı Devleti'nin yıkılış ve gerekse Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yılları atmosferi içerisinde birtakım milli değerlerin aktarılması ve insanımızın kendi tarihi etrafında sağlam ve zinde bir şuur edinmesini sağlamak için çokça yazılmış, çokça okunmuş bir roman türü olarak görünmektedir. Hüseyin Nihai Atsız, Kemal Tahir, Tarık Buğra ile hem sanat hem ideolojik endişelerle yazılan tarihi romanların yanında Abdullah Ziya Kozanoğlu, Feridun FazılTülbentçi, Turhan Tan, Reşat Ekrem Koçu, Oğuz Özdeş, Mustafa Necati Sepetçioğlu gibi tarihi sorgulamayı ya da topluma tarihi romanla mesajlar vermeyi her zaman düşünmeyen,sadece tarihi macerayı hedefleyen popülist zihniyetle de tarihi romanlar yazılmıştır (Argunşah, 2002: 17 - 18)

Doğan Hızlan Notos Dergisi Kemal Tahir'i Okumak ve Anlamak adlı bölümünde şu savından bahseder: "Türkiye'nin gerçek tarihi romanlarda gizlidir". Kemal Tahir bu savın en mükemmel örneğidir. Bunun yanı sıra "toplumcu gerçeklik" akımının en çarpıcı örneklerini de eserlerinde vermiştir (Hızlan, 2016: 27).

Popüler tarihi romanlar yüzyıla yakın bir süredir Türkiye'de büyük başarılar kazanmış eserlerdir. Bu türün çok tanınan yazarları sayesinde Türk insanın tarihe olan ilgisi artmıştır. Popüler tarihi romanlar geçmişi yücelten eserlerdir. Başta Osmanlı devleti olmak üzere eski Türk devletleri ve grupları bu eserlerde tek yanlı biçimde anlatılırlar. Romanlarda bahsedilen yiğit savaşçıların, iyi yöneticilerin yaşadığı devirler ideal toplumsal ortamlar gösterilir. Yavuz Bahadıroğlu ve Ahmet Yılmaz Boyunağa'nın eserleri bu yaklaşımın tipik örnekleridir (Uğur, 2013: 309).

Yavuz Bahadıroğlu'nun eserlerinden bazıları; Haram, Tuzak, Kaybolan Elçiler, Kırım Kan Ağlıyor, Elveda Buhara, Çaka Bey, Selahattin Eyyubi... Yazarlık dışında gazetecilik alt yapısı olan yazarımızın kitaplarına talep çok fazladır.

Canan Tan "*Hasret*" romanında mübadele dönemini işlemiş tarihi roman türüne de katkı sağlamış bir yazardır.

Radikal gazetesinin araştırmasına göre;

- İskender Pala'nın Şah&Sultan; İncelediği tarihi metinler ve kendine özgü üslubuyla tanınan yazar İskender Pala, Yavuz Sultan Selim ile Şah İsmail'i karşı karşıya getiren savaştan yola çıkarak Alevilik-Sünnilik meselesine farklı bir bakış getiriyor. 'Şah & Sultan' 2010 yılının en çok okunan kitaplarından biri.
- ChristianJacq'ınRamses-Işığın Oğlu; Beş ciltlik Ramses serisi dünyanın birçok ülkesinde çok satan romanlar arasına girdi. Hatta Mısır turizmine hatırı sayılır bir katkısı bile oldu

bu serinin. Christian Jacq, doğumdan, akasya ağacı gölgesinde hayata gözlerini yumana kadar, Antik Mısır'ın en ünlü firavunlarından Ramses'in hayatını anlatıyor.

- AnnChamberlin'in Safiye Sultan; Türkiye 'de tarihi roman furyasını ateşleyen kitaplardan biri. Üç ciltlik roman Osmanlı İmparatorluğu'nun 16. yüzyılına odaklanıyor. Haremde geçen entrikalarla dolu hikâyeleri anlatan romanda yer alan karakterler ile olayların çoğu gerçek kişi ve olaylardan oluşuyor.
- Nahid Sırrı Örik'in Sultan Hamid Düşerken; Nahid Sırrı'nın zekâsının ve kaleminin maharetinin en ince detayına kadar görülebileceği bir roman... Resmi tarihin kısıyından geçmeyen 'Sultan Hamid Düşerken' istibdat dönemi olarak da anılan İkinci Abdülhamid zamanını anlatıyor. Sultana saygı nedeniyle adı değiştirilen kitap, 1990'larda eski adına döndürülmüştü (<http://www.radikal.com.tr/kultur/unutulmaz-10-tarihi-roman-1067197/>).

İskender Pala tarihi kaleme alan nadide yazarlardandır. Eserlerinden bazıları Mihmandar, Şah&Sultan, Katre-i Matem, Od, Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk, İki Darbe Arasında Eserlerinden bazılarıdır. Katre-i Matem romanı polisiye ve aşkı barındırsa da tarih havası anlatıldığı dönem olan Lale devrinden esintiler taşır. Mihmandar'da Eyyüp Sultan'ın hikayesini anlatan Pala eserlerinde aşk ve tarihi bir arada vermeye çalışan bir yazardır.

İlber Ortaylı Osmanlı'yı Yeniden Keşfetmek, İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı, Türklerin Tarihi, Gelenekten Geleceğe, İstanbul eserlerinden bazılarıdır. İstanbul adlı eserini Emre Kongar, Buket Uzuner ve pek çok değerli yazar ile beraber kaleme almıştır.

Sonuç itibari ile popüler tarihi romanlar “biz” ve “öteki” ayrımını net biçimde ortaya koyan eserlerdir. “Biz”e mensup olanların her zaman ahlaklı, temiz, iyi oluşuna karşılık , “ötekiler” her zaman kötü, adaletsiz ve ahaksız olarak çizilmiştir. Din değiştirme konusunun sıklıkla işlenmesi de aynı yaklaşımın bir sonucudur. Başka dinden olan, yani olumsuz özellikleri taşıyan kişiler din değiştirme yoluyla “bizden” birileri olurlar ve iyi huy kazanırlar. Popüler tarihi romanların bir kısmında okuyucuyu bilgilendirme, bu yolla tarihe yönelik ilgiyi artırma kaygıları yoğundur (Uğur, 2013: 310).

Yaşanılanlar kül olmasın ve bize yaşadıklarımızda öncülük etsin diye tarihimizi unutup onu yaşatmamak ben olmaktan vazgeçtiğimizin kanıtıdır. Tarihi olaylar bir olay örgüsü şeklinde kaleme alınarak yazıldığında çağrışım kapasitemizin yükselmesine de yardımcı olur.

1.3.2.4 Heyecan-Macera-Gerilim Romanları

Heyecan macera ve gerilim unsurları aslında hemen hemen her roman içerisinde bulunan unsurlardır. Ama buna rağmen bunları farklı bir kategori içerisinde almak istedim. Bir aşk

romanında heyecan unsurları iki aşık arasında cereyan ederken, bilim-kurgu ve tarih romanlarında gerilim, fantastik romanlarda da macera unsuru pek fazla gözlemlenmektedir.

Bu 3 romanda oluşan ortak şablonlar şu şekilde belirtilmiştir;

- Orta sınıftan bir karakter vardır. Bu kadın genelde sekreter veya başka herhangi bir mesleğin mensubudur. Anne ve babası muhtemelen trafik kazasında öldüğü için kadın yalnız yaşar. Kadın eğer sekreterse, dev bir şirkette (holding, firma) çalışır.
- Kadın herhangi bir yerde, küçük bir kazaya (birine çarpma, düşme gibi) uğrar. Kazada çarptığı veya kendisine o anda yardımcı olan bir erkekle tanışır. Bu tanışma ile birlikte aralarında bir de “aşk” başlar.
- Önemli bir olay (cinayet, soygun, adam kaçırma gibi) meydana gelir. Kadın veya erkeğin herhangi birini ilgilendiren bu olay karşısında kadın erkekten, erkek kadından şüphelenir. Romanda gerilimin dorukta olduğu kısım burasıdır. Çünkü heyecan, gerilim ve macera bu aşamada son derece yüksektir. Kadın veya erkeğin suçlu olup olmadığı okuru bir hayli heyecanlandırır.
- Düğüm çözülür. Heyecan ve gerilim sona erer (Sağlık, 2010: 144).

Polisiye ve dedektif romanlarında değinmiş olduğum Tess Gerritsen’in eserleri gerilim romanları kısmında değinmeden geçemeyeceğimiz yazarlar arasındadır. Mefisto Kulübü adlı eserde;

Şeytanın varlığı bir gerçek. Şeytan caddelerde aramızda yürüyor. Ve şeytan , sinsice aramıza karışıp şekilden şekle giriyor...BeaconHill'de bir grup insan Şeytan'ı her yönüyle analiz etmeyi amaçlıyordu. Şeytan bilimsel olarak açıklanabilir miydi? Fiziksel bir görünüşü var mıydı? (İblisler yeryüzünde geziniyorlar mıydı? Tarihin karanlık yönlerinin açıklanamayan olay ve sembollerinin mistik cazibesine kapılan Mefisto Kulübü üyeleri şu teoriyi kanıtlamaya çalışıyordu: Şeytan

aslındaçimizde... (<http://www.dogankitap.com.tr/kitap/Mefisto+Kul%C3%BCb%C3%BC-967>).

SteigLarson’un kitapları okuyanların tüylerini ürpertir. Farklı bir anlatıma sahip olan yazarın eserlerinden bazıları; *Ejderha Dövmeli Kız*, *Ateşle Oynayan Kız*, *Arı Kovanına Çomak Sokan Kız* adlı kitapları Millenium Serisi olarak okuyucunun hafızasına kazınmıştır.

1.3.2.5 Acıklı Romanlar

Toplumsal acıklı romanlar denildiği zaman aklımıza ilk gelen isim Kemalettin Tuğcu olur. 13 yaşından itibaren yazan200'den fazla kitabı bulunmaktadır. Çocuk ismi ve eski sıfatı romanlarının adında sıklıkla karşımıza çıkar.Sinemaya uyarlanmış eserleri; *Ayşecik*, *Kolsuz Bebek*, *Yüz Karası*, *Baba Evi*, *Mercan Kolye*, *İki Arkadaş*, *Küçük Besleme*, *Hırsızın Oğlu*, *Üvey Baba*, *Canım Ailem* ... (https://tr.wikipedia.org/wiki/Kemalettin_Tu%C4%9Fcu).

Popüler aşk romanlarında temel öge olarak "acı çeken aşıklar" ile "acıklı olayları" da görürüz. Vurgulamak istenen "toplumsal" ve "acıklı olma" öğelerini öne çıkararak ve romanı bu öğeler üzerine kuran türdeki romanlardır. Bu türdeki romanların yapısı, üslubu ve motifleri de diğer popüler romanlardan farklı değildir. Fark sadece bu romanların toplumsallığı ve acıyı ön plana çıkarmalarındadır (Sağlık, 2010: 142).

Popüler aşk romanları içerisinde aşkı kaleme alan Canan Tan, aşkın içinde acıya ağırlık vererek Piraye'yi kaleme almış ve çaresiz ve elem dolu bir son ile kitabı bitirmiştir. Yine aynı yazarın En Son Yüreklere Ölür ve Hasret romanlarında yaşanan olayların en acıklı haliyle bitmesi yazar için acı aşkların yazarı demek yanlış olmayacaktır. Hasret romanında mübadele döneminde yaşanan bir aşk hikayesini anlatan yazar, aynı topraklarda yıllarca beraber acı, sevgi, hüznü paylaşan insanları farklı diyarlara sürgün edilmesini konu edinir. Mübadele burada anlaşma olarak gösterilse dahi zorunlu bir göçtür.

Acıklı romanlar içerisinde çocuk edebiyatında yer edinen "ölüm" temalı kitapları almak yanlış olmaz.

Çocuk edebiyatı alanında eserler veren yazarlar, çocuğun dünyayı algılamasına hayatın acı tatlı yönlerini kavramasına yardımcı olmayı isterler. Bunu yaparken hayatı sevdirmek ve gerçeklerini onun diline uygun bir şekilde aktarmaktır amaçları. Örneğin Hektor Malot *Kimsesiz Çocuk* adlı eserinde Remi adındaki kahramanını hayatın acı gerçekleriyle birçok defalar karşı karşıya getirir. *Çocuk Kalbi'nde* öncelikle vurgulanmak istenen "iyi bir insan olmak" fikridir. Çocuk babasının iyi insan olma karşılığında ödüllendirildiğine ve göğe yükseltildiğine inanmaktadır. Ayrıca babasının kanatlarıyla kuşların kanatlarının özdeşleştirilmesi iyi insanın gökte adeta bir melek gibi kabul görmesi olarak değerlendirilebilir. Ölüm bu insanlar için korku olmaktan çıkar. Muallim Naci'nin *Ömer'in Çocukluğu* adlı eserinde, ölüm konusunda insanlık adına çok manalı bir yaklaşım sergileniyor. Ömer babasının ölümünden sonraki günlerden birinde, babasından çok iyilik gördüğünü söyleyen bir Hıristiyan vatandaşın sözleri karşısında duygularını şu şekilde ifade eder: "iyi olana herkes üzülür. Mutlu sayılmasın mı o insan ki, ölümü milletdaşı olmayan insanları bile etkiler?" Bu söz ölüm konusunda bütün insanlığın ortak duygusunun bir yansımasıdır (Aytekin, 2008: 94 - 95).

Montépin'in *Ekmekçi Kadın* romanı da aklımıza gelen ilk acıklı romanlardandır. Kadınların yaşadığı yoksulluk, çocukların yaşadığı ölüm, bir babanın eve ekmek götürmemesi, yaşlı bir kadının bakanının olmaması (...) gibi dramatize edilebilecek konular aslında romanlarda acı unsurunu ve kederi getirir.

Ekmekçi Kadın romanında JeanneFortier ismindeki kadının yaşadığı acıklı hayat mücadelesi-okuyanın gözlerini yaşartırcasına gözler önüne serilmiştir. Roman boyunca görülen odur ki; bu kadının çekmediği çile tatmadığı keder yok gibidir. *Ekmekçi Kadın* yayımlandıktan sonra çok büyük ilgi görmüş, çok sayıda kopyası, yani onu taklit eden romanlar yazılmıştır. Defalarca filme alınmış, hemen her dile çevrilmiştir. Bu yönüyle Ekmekçi Kadın'a toplumsal acıklı romanlar prototipi denilebilir (Sağlık, 2010: 143).

Son dönem de acıklı roman kategorisine girecek bir diğer kitap ise KhaledHosseini'nin yazdığı *Uçurtma Avcısı*'dir. Farklı etnik kökene sahip iki arkadaş arasındaki dostluk, sadakat, bağlılık, vicdan üzerine düşündürülen bir romandır.

Yalnızca bir günah vardır, tek bir günah. O da hırsızlıktır. Onun dışında bütün günahlar hırsızlığın çeşitlemesidir. "Bir insanı öldürdüğün zaman, bir yaşamı çalmış olursun" dedi baba. "Karisinin elinden bir kocayı, çocuklarından bir babayı almış olursun. Yalan söylediğinde, birinin gerçeğe ulaşma hakkını çalarsın. Hile yaptığın, birini aldattığın zaman doğruluğu, haklılığı çalmış olursun" (Hosseini, 2004: 21).

1.3.2.6 Hidayet Romanları

Din sosyologları; MaxWeber, EmileDurkheim, LevyBruhl, Toynbee gibi kimseler dinin toplumda olumlu- olumsuz bir öge olarak sosyal ilişkiler üzerindeki etkisini, eski toplumların alt yapısını, genel olarak, dinin toplumun tarihi gelişim süreci ve insani ilişkilerindeki pay ve rolünü incelemişlerdir. Bu inceleme sonucunda ulaşılan "*din, medeniyet ve bilimle gelişmektedir, ikisininide esir ederek gelişmelerini engeller*" (Erkul, 1997: 16).

Türk romanında din algısı Tanzimat ile birlikte ortaya çıkan romancılık serüveniyle başlar. Tanzimat döneminde görülen ilk roman örneklerinde ve arkasından gelen Servet-i Fünûn döneminde çok yoğun bir din kavramı ile karşılaşılır. Din algısının romanda yoğun bir şekilde işlenmesi, Milli edebiyat ve Cumhuriyet dönemlerinde başlar. Bu dönem eserlerinde dine bakış büyük ölçüde olumsuzdur. Din adamları genellikle sahtekâr, güvenilmez, çıkarıcı, cahil ve kaba tiplerdir. İtici bir figür olarak okuyucuya sunulan bu din adamı profili Türk romanında uzun süre işlenmiştir. Muhafazakâr kesim, roman türüne çok sıcak bakmadığı için uzun süre bu kesimin hayat görüşüne göre yazılmış bir romana rastlanmaz. İslami roman olarak tanımlanabilecek ilk örneklerden biri, 1967 yılında Hekimoğlu İsmail'in kaleme aldığı Minyeli Abdullah romanıdır (Türkmenoğlu, 2015: 262).

Türk sosyal yapısı inançlar açısından birlik gösterdiğinden din ve tasavvuf, toplumdaki bir çok insan için genel kabuller arasında yer alan ve herkesin ilgi duyduğu bir konu olmuştur. Türklerin İslam dinini kabul etmesinden sonra, ediplerimiz dine ait algılamaları doğrultusunda eserler vermeye başlamışlardır. Türklerin sosyal hayatlarının her safhasında köklü bir değişiklik getiren bu yeni dine ait kutsallar, edebiyatında temel konusu

olmuştur. Türkün kendine has edebi zevki ve duyuşuyla dini kavramlar zengin şekil ve türlerde en güzel örneklerini bulmuşlardır (Özcan, 2000-2001: 171).

Türklerin, Müslüman olduktan sonra Arap ve Fars edebiyatları etkisiyle dinî muhtevalı şiirler ve edebî mahsuller vermelerini yanında “lâdinî” şiirlerinde bile pek çok dinî motifin yer aldığı görülür. İslami devir edebiyatımızın ilk mahsullerinden olan *Kutadgu Bilig*'te pek çok ayet ve hadisin şiirleştiğini görürüz. *Atabetü'l-Hakayık* ise dinî nasihatleri ihtiva eder.

İlk Türk romanı olarak kabul edilen Şemsettin Sami'nin *Taaşuk-ı Talat ve Fitnat* romanından sonra Ahmet Mithat bu sahada önemli eserler vermiştir. Bu konuda Namık Kemal'i de unutmamak gerekir (Timur, 2009:2095, 2097).

Gerçek hayatta yaşadıklarımızda romanda tasavvur bulur. Bunlardan biri de din olgusudur. Halit Ertuğrul'un romanlarında bu çok güzel dile getirilir. Daha çok anlatmak ve insanlara yansıtmak istediği düşünce hayat bize hapisane gibi geldiği zaman, din bizim özgürlüğümüz olacaktır. *Kendini Arayan Adam, Canan, Kutlu Bir Aşk Zübeyir Gündüzalp Destanı, Cennete Giden Günahkar, Kendimi Buldum, Secdede Son Nefes...* eserlerinden bazılarıdır. Daha çok ibret dolu hikayelerle şekillenen kitaplarında aile ve evlilik kurumunun önemi, gençlerin doğru yolu bulmasında din faktörünün belirleyici olması kalemine yansımıştır. Yazar da bir sosyolog olup, doktorasını “Aile ve Gençlik Eğitimi” üzerine tamamlamıştır.

Hidayet romanı denildiğinde aklımıza ilk gelen eser Huzur Sokağı'dır. Ayşe Şule Yüksel'in bu kitabının tam olarak 83 baskısı mevcuttur. Bu kitapta zamanla dini öğrenip keşfeden bir kızın yaşamını anlatır. Huzur Sokağı adlı eser yeşil melodram örneğidir. Son dönem okuyucu ile buluşan Hikmet Anıl Öztekin; Kitaplardan başını kaldırma dünya çok kötü bir yer” diye okuyucuları uyarıyor. İlahi aşkı şiirleştirerek anlatan yazarın, Elif gibi Sevmek, Elif gibi Sevmek-2, Eyvallah adlı eserleri mevcuttur.

İnsanoğlunun yaratılış amacı ve yaratıcıya olan inancısını anlatan Uğur Koşar'ın *Allah De Ötesini Bırak* adlı eseri okuyucuya yön vererek Allah'a olan sevgiyi ve her gün daha fazla şükredilmesi düşüncesini, betimleyici ve derinden iz bırakacak cümleler ile akıllara kazımayı amaçlamaktadır.

Kendini küçümseme, her şeyi yoktan var eden Allah önemsiz, değersiz hiçbir şey yaratmaz Geçmişte bir şey hariç başka bir şey bilemezsin, hiçbir şeyden emin olamazsın bunun garantisi yoktur ve o tek bir gerçekliğin ölümdür (Koşar, 2013: 53, 94).

Sinan Yağmur eskisi kadar popüler olmasa dahi hala çok okunan hidayet romancısı olarak karşımıza çıkmaktadır. Aşkın Gözyaşları-Şems-i Tebrizi/ Hz. Mevlana/ Kimya Hatun/Hamuş, Aşk'a Yolculuk- Veysel Karani, Aşkın Meali-Yusuf ile Züleyha, Kerbela,

Tennure ve Ateş gibi pek çok kitabı bulunmaktadır. Şems-i Tebrizi'nin büyüüne kapılan Mevlana ve aralarında oluşan dostluk sonucu ilahi aşka yönelmesine sebep olan Tebrizi Mevlana'nın ailesi olmuştur. Mevlana ve Şems ilişkisini güzel bir şekilde kaleme alan bir diğer yapıt da Elif Şafak'ın Aşk kitabıdır.

1.3.2.7 Fantastik Romanlar

Fantastik kelimesinin birçok anlamı mevcuttur. Yaşadığımız hayatın keşmekeşliğinden uzak, doğaüstü olaylar ve farklı türler ile tanışma olanağı bulmamıza yardımcı olur. Popüler romanda romanlar içinde okunmaya değerdir.

Karaalioglu'na göre; Hayalî. Hayret verici, inanılmayacak. Cin ve perilerin bulunduğu yer. Hayal gücünün serbestçe işleyerek fantezi ile meydana getirilmiş eser. Sanatçının zevk ve arzularına göre zihne gelenlerin uyandırdığı bir fikri harikalı olarak anlatma” Olarak nitelendirebiliriz. Özkırımlı'ya göre; “Hayal ürünü, gerçek olağan dışı olayları, kişileri konu edinen edebiyatı Nitelendirme de kullanılır” (Toyman, 2006: 30).

(...) fantastik tanımlamalarının en çok bilineni ve kabul göreni Bulgar edebiyatı kuramcısı TzvetanTodorov'un yapısalcı bir yaklaşımla yaptığı tanımlamadır. (Güneş,2010: 1254).

Todorov'a göre bir edebi üründe anlatılan öykünün sonuna gelindiğinde gerçekliğin yasaları anlatılan olayları açıklayabiliyorsa okuyucu tekinsiz türe ya da tam tersi olarak okuyucu olanların açıklaması için yeni bir doğa yasası kabul etmek durumunda kalıyorsa olağanüstü türe girer. Fantastik bu iki tür arasında beliren, onları ayıran o ince sınırdaki yer alan kararsızlıkta ortaya çıkar (Aslan Ayar, 2015: 29).

Fantastik edebiyatta geniş yer tutan büyülü gerçeklik, Marquez'in hemen hemen tüm romanlarında belirir. Gabriel GarciaMarquez, *Yüzyıllık Yalnızlık* romanıyla büyülü gerçeklikte asıl başarısına ulaşır. Marquez,

“Büyülü gerçekçiliğin mitlerden, büyüden, doğanın yarattığı sıra dışı olaylardan, Latin Amerika'nın biricik yaşam biçiminden ve Avrupa gerçekçiliğini gereksiz görüp dışladığı deneyimlerden oluştuğunu söyler” (Toyman, 2006: 28, 29).

Fantastik kelimesi *fiktif* teriminden farklıdır. Bu iki kavramı birbirinden ayıran şey, fantastiğin gerçekleşmesi mümkün olmayan olaylar bütününe esas almasıdır. Örneğin normal insanlardan farklı olarak birbirinin içinden geçen adamlar,kanatlan ve göz açıp kapayıncaya kadar zaman ve mekân değiştiren insanlar,dünyayı elinde döndüren büyücüler fantastik edebiyatın ilgi alanına girerler.Kurgusal edebiyat ise gerçeklerden yola çıkarak anlatılar meydana getirir (Toyman, 2006: 32).

Türk edebiyatında da fantastik unsurlar her zaman var olmuştur. Evliya menkıbelerinde, Dede Korkut Hikâyeleri'nde halk masallarında fantastik çok sayıda olaya ve kahramana rastlanır. Ancak tüm bu zenginlik roman türü içerisinde sadece yan bir unsur olarak değerlendirilmiş, fantezi kendi başına bir tür olamamıştır. Fantastik, korku ve bilim kurgu türlerinin Türkiye'de gelişmemesinin temel nedeninin geç modernleşme olduğu görülmektedir. Fantastiğin gelişmemesindeki bir başka nokta ise Batılı "birey" in Türkiye'de geniş bir çevre oluşturamamasıdır. Bireyin gelişmemesi, toplumsallığın her zaman ağırlığını koruması, bireysel arayışların ve zevklerin de önceden belirlenmiş sınırlar içinde kalmasına neden olmuştur (Uğur, 2010: 136 - 137).

Masallardan postmodern romana, devirlere göre gördüğü ilgi değişse de kullanılmaktan vazgeçilmeyen unsurlar olan fantastik öğeler, bilhassa son asrın ikinci yarısında roman gibi kurgusal metinlerde oldukça önemli bir rol oynar. Günümüz Türk edebiyatının öne çıkan isimlerinden İhsan Oktay Anar'ın romanları da fantastik kurgusu ve fantastik öğeleri barındıran yapısı ile dikkat çeken eserlerdendir. Yazarın üçüncü kitabı olan Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri'nde de gerek doğu gerek batı kaynaklı birçok fantastik öğe bulunmaktadır (Tercüman, 2007: 1579).

Bir edebi tür olarak fantastik aslında sadece dış dünyayı dönüştürmez, kutsal kitaplardan halk hikâyelerine "ilk" metinleri dolayısıyla edebiyatı da dönüştürür; fantastik türdeki bir anlatının aslında ilk anlatılarla kan bağı vardır. Mitoloji ve destanlar hayret verici olay ve kahramanları, coğrafi tuhaflıkları, doğaüstünü anlatması ve dünyanın oluşumuna dair anlattıkları büyülü öykülerle fantastiğin atası olarak kabul edilmiştir. Periler, canavarlar, hortlaklar, büyücüler, dev yılanlar ve cinlerin içinde bol bol görüldüğü doğaüstünü içeren masal gibi olağanüstü anlatılar da fantastiğin şekillenmesinde önemli katkılarda bulunmuştur (Aslan Ayar, 2015: 27 - 28).

Steinmetz'e göre; Fantastik anlatılarda hayalet, hortlak, vampir ve ikizler gibi kahramanlar, kahramanların isimleri, mekân, zaman, olay örgüsü ve olağanüstü motifler (rüya, büyülü nesnelere gibi) mevcut olan dünyanın "gerçeğini çiğneyerek" ; biz okurlara farklı bir dünyanın kapıları açılmış olur (İlhan, 2013: 566).

Bir dönemin fenomeni haline gelen Harry Potter ve Yüzüklerin Efendisi filmlerinin patlamasıyla beraber, kitap satışlarında artış meydana gelmiştir. J.K Rowling'in Harry Potter'ın 7 kitaplık serisi beyaz perdede sevenleri ile buluşmuştur. 11. Yaş gününde kendisinin büyücü olduğunu öğrenen Harry büyülü bir dünyaya adım atmıştır. Yakın arkadaşları Ron ve Hermione ile beraber, ailesini öldüren Voldemort "Adı anılmaması gereken" olarak nitelendiren büyücüyü öldürmek için yollar ararlar. Çevrelerinde ise başta

okul müdürü Dumbledore, vaftiz babası Sirius Black, Ron Weasley'in ailesinin ve pek çok Gryffindor'lunun sayesinde kötülüğe savaş açmışlardır.

Yüzüklerin Efendisi de aslında Harry Potter'a ziyadesiyle benzemektedir. Harry'deki karanlık karakter Voldemort, Yüzüklerin Efendisinde Sauran yani Karanlık Lord İle benzeşmiştir. Dumbledore Bilge yaşlı büyücü olan Gandolf'a benzemektedir. Harry ve alnındaki yara izi ile, Frado'nun omzundaki yara izi de eşleşme göstermektedir. Bu iki eserin birbirine benzer taraftarları çok olmasına rağmen, ikisinin de aslında farklı beğenenleri bulunmaktadır.

Stephene Meyer'ın Alacakaranlık serisi bir vampir ailesi ve vampir olmayan ama olacak Bella'nın hikayesini anlatmaktadır. Bella başlarda vampir olduğunu bilmediği Edward'a aşık olur ve evlenip melez bir çocukları dünyaya gelir. Bunu hoş karşılamayan diğer vampirlere karşı oluşan savaşı, kurt adam dostları ile kazanmaları anlatılmaktadır.

Gece Evi Serisinde de bir vampir hikayesi anlatılmaktadır. Çaylak vampir olan Zoey'in Gece Evine düşmesi ile başlayan macera da Zoey'i koruması gereken bir vampire ihtiyacı vardır. Zira çaylak bir vampir yetişkin vampirin koruması olmadan uzun süre yaşayamaz. P.C Cast'ın Bir diğer serisi Tanrıça Serisi... Gece Evi serisine benzese de bu seri daha çok yetişkinlere hitap etmektedir.

G.A Aiken'in Ejderha Serisi de vampir hikayelerinin aksine fantastik roman sevenlere farklı bir heyecan sağlıyor. Kanlı Annwyl ve Fearghus'un efsanevi aşkıyla başlayan hikaye, soylu Fearghus'un bütün ailesinin gerçek aşkı bulmasıyla devam ediyor.

Becca Fitzpatrick'in Fısıltı Serisi Nora'nın kötü çocuk Patch ile olan aşkı okuyucu ile buluyor. Patch aslında bir melektir. Çok yüksek de olmasına rağmen yaptığı bir hata sonucu kovulmuş melek unvanını almıştı. Hayal dünyamızı çocukluğumuzdan beri dinlediğimiz masallarda, kötü kalpli cadılar, iyilik melekleri, büyücüler, öldüren elmalar bilinçaltımıza işlemiş, büyüdükçe çocukluğumuzda bizi sarıp sarmalayan masalların tadını veren fantastik romanlardan tat almamıza yardımcı olmuştur. Şimdilerdeyse vampirler, kovulmuş melekler, büyücüler, cadılar, sihirler bizim için bu dünyadan kaçış ve hayalleri süsleyen eserler olarak hayatımızda yer alır.

Her bir popüler roman türü ayrı ayrı tez konusu olacak kadar geniş yer tutar. Kısa bir bilgi verdikten sonra popüler romanların işlevlerine geçebiliriz.

1.4 Popüler Roman ve İşlevleri

Popüler romanlar başta gençler olmak üzere tüm toplumu kolaylıkla etkisi altına alabilir. Otobüs yolculuklarında, parklarda insanların elinde görülen kitaplar genellikle

popüler yazarlar tarafından ortaya konulan popüler eserlerdir. Bu eserlerin büyüüne kapılmamak içten bile değildir. Kahvenin kokusu insanı nasıl büyülüyor ise; bu tarz kitaplar da toplumu büyüler. Alında bu romanlar için toplumun afyonu dememiz yanlış olmayacaktır.

Gültekin'in makalesinde anlattığı üzere yüksek kültürün oluşturduğu metalara ulaşmak isteyen okuyucu,(...) popüler kültüründe oluşumunu hızlandırmıştır (Gültekin, 2014: 410).

Popüler romanın ne olduğu sorusuna verilecek ilk cevaplardan biri şüphesiz "kanondan dışlanan edebiyat" olacaktır (Uğur, 2013: 24).

Eserin çok satması onu popüler roman yapacak diye bir şart yoktur. Roman türleri içerisinde bir de popüler roman türleri mevcuttur. Bizim temel savımız da popüler romanlarında toplumsal bir gerçeklik olduğudur.

"Kerem ile Aslı, Emrah ile Selvi, Tahir ile Zühre, Âşık Garip gibi hikâyelerden oluşan bu hikâye kolu sevgiyi idealize ederek gerçeklikten uzak bir romans dünyası sergiler. Kahramanlar bir bakıma bize benzemeyen yüceltilmiş âşıklardır ve hikâye gerçeğin değil güzelin peşinde olduğundan dil bakımından da şiirlerle süslüdür". Romanlarımızda romansa özgü yapıların varlığına dikkat çeker. Bizdeki âşık hikâyelerindeki yapıyı dört başlık altında değerlendirir:

- 1) Genç kız ile erkeğin arasında aşkın doğuşu.
- 2) Sevgililerin ayrı düşürülmesi.
- 3) Sevgililerin birbirlerine kavuşabilmek uğrunda verdikleri savaşım.
- 4) Evlilik ya da ölümle bitiş (Yılmaz, 2014: 143).

Popüler roman edebiyat içerisinde ayrı bir kategori olarak ele alınmalıdır. Böyle bakıldığında çok satmak ya da kanondan dışlanmak popüler romanı yeterli biçimde açıklama olanağı sağlayan veriler değildir. Genel özelliklerini göz önünde bulundurarak tanımlamak gerekirse, piyasadaki diğer ürünlere benzer biçimde seri üretilen, belirli formüllere, basmakalıp kahramanlara ve olaylara dayanan, yüzeysel bakıldığında dünyayı sorgulamak yerine olduğu gibi kabullenip okuyucuyu da buna yönlendiren eserlere popüler roman denir (Uğur, 2013: 25).

Umberto Eco Kara Korsanın Gözyaşları adlı yazısında popüler romanın okuyucunun istediği gibi biten ve bu sayede onu rahatlatan yanına dikkat çekerek "sorunsal roman" dediği türün okuyucuyu yeni açmazlara, ikilemlere yönelttiğini belirtir. "Kısacası popüler roman barışa eğilimlidir, sorunsal roman ise okuru kendi kendisiyle savaşım içine sokar". Popüler roman daha önceden belirlenmiş, yazarın da okuyucunun da bildiği bir çizgide hareket ederken, sorunsal ya da yansıtmacı diyebileceğimiz edebiyat okuyucu beklentilerini göz

önünde bulundurmaz. Bu noktada popüler romanların büyük bir kısmının belirli formüllerle üretildiği gerçeği ortaya çıkmaktadır (Uğur, 2012: 419).

Laclau'ya göre popülizm; siyasal bir strateji olarak ne kadar üretken, kapsayıcı, heterojen ve dolayısıyla özgürleşimci bir hareket olduğunu vurgulamaya girişmektedir (Durna, 2008: 112).

Popülizmde her şey halkın seçimiyle belirlenmez. Burada en önemli rolü medya üstlenir. Daha doğrusu medya; halkı peşinden sürükleyecek bir güce sahiptir. Tanımı gereği popülizm, asla halktan kopamaz. Ancak medya sayesinde belirli bir aşamadan sonra halkın kontrolünden de çıkar. Herhangi bir ürünün tanıtımıyla ilgili olarak hazırlanmış el ve duvar ilanları, afişler ve büyük binalara asılan pankartlar, bir de büyük ve görünür duvarlara çizilen resimler ve büyük puntolu yazılar, birer popülizm oluşturma tekniğidir (Sağlık, 2009: 279).

Sosyal medyanın büyümesine kapılmış toplum artık bu aşamadan sonra popülizmin kölesi konumundadır. Ama maalesef köle değil efendi olduğunu sanmaktadır. Ünlülerin sosyal medyada paylaştıkları eserler bir furya haline gelmiştir. Ya da bir arkadaşları kitap yazmıştır ve paylaşımında bulunulmuştur. Evet bu eser kesinlikle okunmalı gibi mesajlar da içeriyor ise, okuyucunun o eseri okumadan bu hayattan göçüp gitmesi imkansız hale gelmiştir. Gerçi artık günümüzde okuyucudan çok yazara rastlanmaktadır. Popülizm aslında eserler değil yazarlar olmuştur.

Veron'a göre okuduğumuz eser karşısında elde ettiğimiz coşku ve estetik yaşantı eserden değil sanatçıya karşı olan hayranlığımızdan kaynaklanır. Bu da körü körüne bir bağımlılığı ve estetik körlüğü doğurur. Kimi sanatçıların kötü eserlerinin ona hayran kitle tarafından yükseltilmesinin arkasında “*estetik körlük*” vardır (Kolcu, 2011: 81).

İnsanları etki altına almak isteyen popülizm, edebiyatı da etkilemiştir. Doğal olarak edebiyatın en çok okunan türü olan roman bu etkiden payını almış ve yeni bir tür olarak “popüler roman” tabiriyle literatüre girmiştir. Latince kökenli bir kelime olan “popülizm”, “popularis” kelimesinden gelir. Hukuki ve siyasi olarak halka ait anlamına gelen bu kelime İngilizcede “people” şeklinde kullanılır (Acer, 2013: 3 - 4).

Orhan Akay'ın görüşüne göre; Türkçeye Fransızcadan geçen “popüler” kelimesi, “bir bölgede yaşayan insanların topluluğu yahut genel olarak halk manasına gelen Latince Populus kökünden diğer batı dillerine az çok imlâ, telaffuz ve mana kaymalarına uğrayarak geçmiş”tir. Hakan Ergül'e göre; “Popüler” ve “kültür” kavramlarının bir araya gelmesiyle ortaya çıkan “popüler kültür” kavramının giderek “birçok kişi tarafından sevilen ve seçilen” anlamına geldiğini vurgu yapar. Veysel Batmaz'ın popüler kültür hakkındaki düşüncelerini yorumlayan Ahmet Oktay ise, popüler kültürün gündelik yaşamın kültürü olduğunu, dar anlamıyla,

“emeğin gündelik olarak yeniden üretilmesinin bir girdisi olarak eğlenceyi” içerdiğini, geniş anlamıyla da, “belirli bir yaşam tarzının ideolojik olarak yeniden üretilmesinin önkoşullarını” sağladığını ifade eder. Popüler kültüre yüklenen olumsuzluğun temelinde, seçkin olana karşı durumundan kaynaklandığını düşünen Erol Mutlu, kültürün “seçkinlerden” “sıradan insanlara” bir akış olarak algılanmasının popüler kültür karşısında alınan tavrın belirleyicisi olduğunu savunur (Yılmaz, 2014: 141 - 142).

Peki romanlar nasıl popülerleştirilir? Aslında bu sorunun 2 cevabı vardır: Popülerleştirilen romanlar ve popüler kritere uygun olan romanlar. Yazılış sebebi, yapısı ve içerdiği sanat değeri itibariyle popüler kriterlere uygun romanlardır. Popülerleştirilen romanlar ise yazılışı ve estetik yapısı itibari ile hiç de popüler bir nitelik taşımayan bir çok roman, pek çok yolla "tanınır/bilinir" hale getirilebilir. Okuyucularında belirli bir seviye arayan ve sanat-estetik yapısı itibariyle kusursuz bir edebiyat örneği olan bu romanlar, pek çok metotla gündeme getirilip popülerleştirilebilir. Batı klasikleri, Türk klasikleri gibi başında klasik sıfatı bulunan büyük edebiyat eserlerini bu kategoriye sokabiliriz. Bir de devrinde anlaşılmayan, kendisine rağbet gösterilmeyen birçok sanatçı ve eser, daha sonraki yıllarda bir şekilde gündeme getirilebilir. Bunlar için popülerleştirilen sıfatını kullanabiliriz. Bazı eserlerde aslında popüler bir yapıda olmadıkları halde, özellikle medya sayesinde gündeme getirilmek suretiyle popülerleştirilmektedir (Sağlık, 2009: 282).

1.5 Popüler Roman ve Sosyoloji

Bizim amacımız popüler romanların edebi değerini tartışmak değildir. Biz popüler romanları toplumsal bir olgu olarak ele alıp, toplumdaki yerini araştırmayı hedefliyoruz.

Forster’ın düşüncelerine göre;

“Sosyoloji gibi edebiyat da özel biçimde, insanın sosyal dünyası ile ilgilenir. Onun bu dünyaya uyum ve bu dünyayı eleştirme arzusu, bilginin merkezi noktalarını oluşturur. Bu sebeple, endüstri toplumunun en büyük edebi türü olan roman, insanı ailesiyle, politikayla, devletle ilişkili sosyal dünyasıyla yeniden yaratmaya kalkışan bir teşebbüs olarak kabul edilir. Hiçbir sanatçıyı devrinden tam olarak soyutlamak mümkün olamaz. Romancılar, kendi çağlarının olaylarını, yaratıcılık teknesinde yoğuran insanlardır”.

İnsanlık hangi gelişmelerden geçerse geçsin *tarih gelişir, sanat yerinde durur*. Romancı bugün veya yarın zihninin potasında erittiği bulgularını yazacaktır (Ayyıldız, 2011: 11).

Popüler romanlar yarı geleneksel yarı modern bir hayat yaşayan popüler kültür ortamında şekillenmektedirler. Her akıma her fikri oluşuma ve her toplumsal harekete rahatlıkla adapte olabilmektedirler. Modern ortamda üretildikleri içindir ki popüler romanlar

genellikle burada oturanların bakış açılarını yansıtır. Popüler romanlar tarif edilen “modern hayatın” bir diğer adı kapitalizmdir. Sadık Güneş’e göre kapitalizmin bazı özellikler şöyledir: “Kapitalizm güdülebilir kalabalıklara şiddete ihtiyacı vardır. Tüketici bireyin “iradesi” değil, “tercihidir” önemli olan (Sağlık, 2010: 204 - 205).

Popüler romanlar kapitalizmin etkisi ile hayatımıza sızan bir casus gibi görülse de, aslında bu her daim hayatımızın her alanında var olan bir olgudur. Mesela Rezaizade Mahmut Ekrem’in Araba Sevdası adlı eserinde yer alan Bihruz Bey bir Osmanlı paşasının oğlu olmasına rağmen aslında batıya hayran, Türkçe sözcüklerin arasına Fransızca kelimeler serpiştirip konuşan bir karakterdir. Karakterler dahi o dönemde bu kalıbın içine girmeye bu kadar hevesli iken şu aşamada romanın Avrupalı bir tarza bürünmesi kaçınılmazdır. Popüler romanların en işlevsel özelliği de kitap okumayan kesimin kitap okuma alışkanlığı kazanmasını sağlamaktır. Popüler romanın en güçlü savunması da toplumda bu özelliği ile var olabilmesidir.

İKİNCİ BÖLÜM

POPÜLER ROMANIN TOPLUMA YANSIMASI

2.1 Türkiye’de Popüler Romanlar

Türk edebiyatı farklı dönemlere ayrılmıştır. Tanzimat edebiyatı 1860’lı yıllarda başlamış günümüze kadar gelmiştir. Tanzimat edebiyatında sadece romanlar gündemde olmamıştır. İlk özel gazete olan “*Tercüman- Ahval*”, ilk resmi gazete “*Takvim-i Vekayi*”, ilk dergi “*Mecmua-ı Fünun*”, ilk roman çevirisi Yusuf Kamil Paşa’dan “*Fenelon*” ‘dur. Bu dönemin ünlü romancıları Namık Kemal, Ahmet Mithat Efendi, Recaizade Mahmut Ekrem, Nabızade Nazım, Samipaşazade Sezai gibi yazarlardır. Servet-i Fünun döneminde ise; Halit Ziya Uşaklıgil, Mehmet Rauf, Hüseyin Rahmi Gürpınar... Milli Edebiyat döneminde roman olduğu kadar şiir de zirvededir. Bu döneme batıcılık ve İslamcılık damgasını vurmuştur. 5 Hececiler grubu bir topluluk olmaktan ziyade aynı tarzda şiir yazan insanlardır. Bu dönemdeki popüler romancılarımız; Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Halide Edip Adivar, Reşat Nuri Güntekin, Refik Halit Karay gibi... Cumhuriyet Edebiyatında ise; Milli edebiyata tepki olarak yazan Yedi Meşaleciler sanat için sanat gayesi güderek yenilik ve içtenliği hedeflemişlerdir. Bu dönemde toplumsal gerçeklik önemlidir. Batıya hayranlık kendisini yaşanan siyasal olayları kaleme almaya itmiştir. Memleket edebiyatı diyeceğimiz bu dönemde Kurtuluş Savaşını konu edinen romanlar Halide Edip; Vurun Kahpeye, Ateşten Gömlek (...) Yakup Kadri’den Yaban, Kemal Tahir’den Yorgun Savaşçı, Tarık Buğra’dan Küçük Ağa gibi...

Tek partili döneminden çok partili hayata geçişle birlikte, ülkede oluşan kısmi özgürlük ortamında popüler romanların fikir/tema yapısında bir değişim yaşandı. Bu ortamda yazılan ve yayımlanan popüler romanlarda belirli ideolojilerin de yansımaları görünür oldu. Marksist fikir ekseninde şekillenen köy romanları bu dönemde bir hayli popüler hale geldi. Fakir Baykurt, Kemal Bilbaşar, Rıfat Ilgaz, Bekir Yıldız, Aziz Nesin, Orhan Kemal ve Yaşar Kemal gibi sanatçıların romanları bu anlamda popülerleşti ve geniş bir okur kitlesine ulaştı (Sağlık, 2010: 194).

Roman hayatımızdan bize bir kesit sunar. Buna rağmen edebiyat günümüzde hak ettiği değeri maalesef görememektedir. Yaşadığımız sorunlara bakarsak aslında daha az gelişmek ve daha az okuyup öğrenememekten kaynaklı sorunlar olduğunu görebiliriz. Popüler romanlarda daha çok okutulma amacını yerine getirmeye çalışan pragmatik kitaplardır.

Murdoch’a göre; edebiyat, sözcükleri kullanan bir sanat biçimidir (Koç, 2015: 111).

Popüler romanlar anlık etki uyandırmak, çabuk unutulmak, ticari kaygıyla yazılmak, basılmak ve dağıtılmak; gerçekçilikten uzak olmak ve sanat-estetik değerden yoksun bulunmak gibi sebeplerle, hep ikinci sınıf edebiyat ürünleri olarak görülmüşlerdir. Kimilerince de “edebiyat dışı” olarak görülen romanlar, bütün bu olumsuz değerlendirmelere rağmen, geniş bir halk kitlesi tarafından okunmuş ve sevilmişlerdir (Sağlık, 2004: 197).

Peki popüler romanlar bir kaçış edebiyatı mıdır, koşuş edebiyatı mı? Popüler romanı satın almaya iten ilk dürtü onun kapağıdır. Kapak aslında kitap hakkında birçok açıklamayı barındırır. Kitap kapağının rengi ve dizaynı bize okuyacağımız eser hakkında bir fikir verir.

Popüler romanların olumlu işlevleri; daha ciddi, daha seviyeli romanlara geçmek için bir köprü vazifesi görür. Hayatında daha önce hiç kitap okumamış veya ilkokul yıllarında Cin Ali serisi ve ders kitapları haricinde kitap kapağı açmamış insanlar için popüler roman kitap adına baştan çıkarıcı bir sıfat üstlenmiştir. Bu romanlar insanların olumlu ya da olumsuz sorunlarının çözümlerinde yardımcıdır. Halka insan sevgisi, barış, kardeşlik gibi mesajları iletme işlevine sahiptir. İnsanın hayatını renklendirme ve hayatı sevdirmeye işlevine sahiptir. İnsanları teselli edici, rahatlatıcı bir işleve sahiptir. Kültüre katkıda bulunmak gibi bir işlevi de bulunmaktadır (Sağlık, 2004: 205 - 206).

Popüler roman olarak nitelenen bir yapının okuyucusundan fazla bir ansiklopedi istemez. Böyle bir romanın okuyucusundan istediği birikim, orta seviyede okur-yazar olan insanların bildiği, bilmesi gereken şeylerdir. Roman dünyasının okuru gerçek dünyaya göndermesi çoğu zaman gerçek dünya üzerindeki belli bir tarihsel olaya yönelik değildir. Bir popüler roman okuyucusu orta seviyede bir kültürel birikimle, metnin dış dünyaya yaptığı göndermeleri yakalayıp ilgili ilişkiler kurabilir (Yıldız, 2010: 60 – 61).

2.2 Popüler Roman ve Estetik Roman

Somutlayacak olursak; popüler romanlar pembe dizi kıvamında, estetik romanlar ise sanatsal ve eleştiri amaçlı izlenen sıkıcı ve yavaş ilerleyen filmlere benzetilebilir.

Bu konunun uzmanlarından biri olan Sağlık estetik romanın özellik ve motiflerini kitabında ayrıntılı bir şekilde sunmuştur. Onun anlattıklarından dayanarak şu şekilde yorumlamaya çalışacağım. Öncelikle Sağlık’a göre; bu romanlar zor anlaşılabilir, çok anlamlı bir yapıya sahip olup soyut bir nitelik taşımaktadırlar. Proust’a göre “Biraz derin bir eseri bir bireyin kavraması için gereken zaman, gerçekten yeni olan bir şaheseri kütüphanelerin sevebilmesi için geçmesi gereken yılların hatta bazen asırların küçük bir örneği, hatta simgesidir (Sağlık, 2010: 242 - 243).

Günümüzde geç kavranan ve son dönemlerde en çok okunması gereken kitaplar olarak listelenen kitaplar arasında estetik romanların ağırlıkta olduğunu görmekteyiz. Popüler romana kıyasla estetik romanlar içerinde soyut meseleleri taşır. Popüler romanlarda kişiler belli bir sıradanlık içerisinde verilirken, estetik romanlarda her karakter kendi içerisinde nev-i şahsına münhasırdır. Estetik romanlara Umberto Eco romanları örnek verilebilir. Göstergebilim çalışmaları ile önemli bir yere sahip olan Eco'nun en çok adı duyulan kitabı *Gülün Adı* beyaz perdeye de aktarılmıştır.

Kundera'ya göre; gerçek'le düş'ü kaynaştırmak, romanın eski bir estetik hırısıdır (Sağlık, 2010: 244).

Gerçekle düşün bir arada olduğu romanlara genellikle estetik roman türünde rastlanır. Oğuz Atay'ın *Tutunamayanlar* romanındaki Olric karakteri, Albert Camus'un eserler, Kafka'nın özellikle "Dönüşüm-Değişim" adlı eserinde Samsa adlı bir adamın örümcek olması ve yeni yaşantısına uyum sağlaması gerçek ve düşsel öğeler ile tamamlanılmaya çalışılmıştır. Latife Tekin'in *Sevgili Arsız Ölüm* adlı eseri, İhsan Oktay Anar'dan "Puslu Kıtalar Atlası", Nazan Bekiroğlu'nun "Nar Ağacı" adlı romanları da dil ve anlatım tarzı bakımından birer estetik roman olarak nitelendirilebilir.

Estetik romanlar birey merkezli olup "toplumsallık" ironik bir değer taşımaktadır. Genelde soyut nitelik taşıdıkları için, bunlarda bir tamamlanmamışlık durumu, bütünlükten uzak olma, bir takım metin boşlukları olması ve yer yer çeşitli yorumlara açık bir yapıda mevcuttur. Estetik romanlar hemen her zaman artan bir ilgiyle tekrar okunmak, buna rağmen değerinden bir şey yitirmemek ; "klasik" bir nitelikte bulunmak ve evrensel bir değere sahip olmak da, önemli bir özelliğidir. İnsanlığın güncel değil de, evrensel anlamda ki var oluş ve felsefe gibi temel sorunlarını irdeler. (Sağlık, 2010: 244, 246 - 247).

Her zaman okunması gereken eserler başlığı altında Albert Camus, Sabahattin Ali, Oğuz Atay, Umberto Eco gibi yazarların isimlerine çok sık rastlanmaktadır. Popüler romanların aksine estetik romanlar farklı yaş dönemlerinde yeniden okunulma isteği güden kitaplardır. Popüler eserlerde ise bu geçerli değildir. O an okunulur, kişilerin yerinde olmak istenilir, daha sonra sabun köpüğü gibi istekleri söner gider. Estetik romanlarda yapmacıklık yoktur. Varlığını sürdüren insanların kitaplarda yer alır. Köylü köylü gibi konuşur, papaz papaz gibi davranır. Eserlerde her şey doğallık içerisinde olup betimlemeler ile sayfalarda harfler boğulur.

Popüler romanlar farklı diyarlara kapı aralayan bir misyonu da üstlenmişlerdir. Bu durum popüler romanların gizil işlevlerinden sayılabilir. İlk başta çok da önemli görünmeyen ama pek çok okuyucuyu etkisi altına alan popüler romanlar hızlı bir takipçi listesine ulaşma

meyline sahiptirler. Bazen okunan bir casus romanı bir çocuğa farklı kapılar açabilir. Bu kitaptan etkilenen küçük bir çocuk casus olmak isteyebilir. Casus olur ise annesini kötülüklerden koruyacağını düşünebilir. Popüler romanlar her zaman bu kadar masum roller üstlenmeyebilirler de. Her insanın içerisinde suç eyleme dürtüsü bulunmasının da etkisi ile okunan eser onları bir suça da itebilir. Ama tüm bunlara rağmen toplumda varlığını kabul ettirmiş, insanların hayatlarından izler taşıyan, kültürel anlamda hayatımıza yakın bulunan, bu romanların terazide olumlu işlevleri daha ağır bastığı görülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EDEBİYAT SOSYOLOJİSİ BAĞLAMINDA KAHRAMAN TAZEĞLU ESERLERİ: ALAN ARAŞTIRMASI

3.1 Araştırmanın Konusu, Kapsamı ve Önemi

Edebi eserlerin edebiyat sosyolojisi bağlamında sosyolojik olarak okunup, incelenmesi güç bir iştir. İncelemek için de seçilen eser bir o kadar önemlidir. Eser incelemesinde öncelikle yazar araştırılır ardından eser, okuyucu ve yayıncı döngüsü analiz edilme yoluna gidilir. Bir toplumun politik, sosyal, kültürel durumu çok önemlidir. Bu da bizim yaşamımıza yansır ve esere aktarılır. Eserin sosyolojik olarak analiz edilmesi bize toplumla edebiyatın birbirine ne kadar bağlı olduğunu kanıtıdır.

Köksal Alver'in "Türkiye'de Edebiyat Sosyolojisi Çalışmaları Üzerine Bir Değerlendirme" adlı çalışmasında; farklı alanlardan yapılan katkılarla nice açıdan belli bir yekuna ulaşmış durumdadır. Bu çalışmaların sosyolojik muhayyile ve edebiyat sosyolojisi yöntemleri açısından değerlendirmesinin yapılması elzemdir. Türkiye'de edebiyat sosyolojisi çalışmalarının özellikle son yıllarda artış gösterdiği gözlenmektedir. Edebiyatı çok yönlü bakış açısıyla değerlendiren çalışmalar, farklı disiplinlerden yararlanmaktadır. Disiplinlerarası yönelimin ivme kazanmasına paralel bir şekilde edebiyata ilgi de artmakta (...) (Alver, 2015-2: 352 - 353).

Özellikle son dönemlerde edebiyat ve sosyolojinin harmanlanması sosyologlar tarafından çok önemli bir hale gelmiştir. Bütün toplumsal olguların hükümdarı olan sosyolog, edebiyat gibi elzem bir bilimde başrol oyuncusu olacaktır.

Edebiyat ile edebiyata ait bilgilerin araştırılması ve incelenmesi aynı şey değildir. Edebiyat ve edebiyat incelemesi birbirinden farklı şeyleri ifade eden iki faaliyet alanıdır. Edebiyat, yaratıcıdır, yani sanattır, sanat eseridir; edebiyat incelemesi ise bu sanat eserini belli yönlerden ele alıp incelemektir (Çıkla, 2009, 191 - 192).

Edebiyat sosyolojisi, hareket noktası olarak edebî eserleri almaktadır. Ancak bütünüyle edebî eserlerin içerikleriyle (konu, muhteva, tema, metin) ilgilenmemekte, yani salt metin merkezli bir araştırma gerçekleştirilmemektedir. Edebiyatın tüm açılımlarını, yönlerini, etkilerini ve bir iletişim ortamı kurma yönünü vurgulamaktadır (Alver, 2015-2: 344 - 345).

Dilsel sanat eseri bağlamında edebî metin söz konusu olduğunda zorlu bir değişme çıkar. İyi okunmuş bir metin, anlaşılabilir okunmuş ve bu doğrultuda anlaşılır olmuş bir metindir. Kötü okunmuş bir metni kimse anlayamaz. Söz konusu olan neyin söylenmek

istediğini anlamak değil, onu dilsel görünümüleri ile gerçekleştirmektir. Edebi olarak kaleme alınmış kelime bu durumda işitilmek için vardır. Yazınsallığa giden ilk adım olarak görülen “edebiyat” doğal olarak dilden geri kalmaz. Gerçi edebiyat daha çok dilsel sanat eseridir(Gadamer vd., 2002: 22, 23).

Bu dilsel sanat eserini anlamak, anlattıklarını kaleme almak oldukça zor bir iştir. Neyin söylenmek istediğini anlamanın yanı sıra bunu yorumlamak da önem arzeder.

Kahraman Tazeoğlu'nun eserlerinin analizinde Escarpit, Sezai Coşkun, Ömer Naci Soykan gibi yazarların yöntemsel araştırmalarından yararlanmaya çalışacağız. İçerik analizi çok çeşitli söylemlere uygulanan birtakım metodolojik araç ve tekniklerin bütünü olarak tanımlanabilir. İçerik analizi adı altında toplanan bu araç ve teknikler, her şeyden önce kontrollü bir yorum çabası olarak ve genelde tümdengelim dayalı bir “okuma” aracı olarak nitelendirilebilir. Söz konusu okuma, sınırları belirlenmiş söylem örneklerinin çözümlenmesi esasına dayanmaktadır. Tekniğin ortak paydası çıkarım esasına dayanmalıdır (Bilgin, 2006: 1).

Çalışmamız 2 bölümden oluşuyor:

1. Kahraman Tazeoğlu eserlerinin içeriğinin incelenmesi.
2. Kahraman Tazeoğlu okuyucuları üzerine yapılan araştırma.

İçerik analizi içerik olarak konunun analiz edilip, parçalara ayrılmasıdır. Amaç kavramlar ve ilişkilere ulaşmaya çalışmaktır. Bunu yaparken de dil ve dilin kullanımı son derece önemlidir.

Dil, insanların sosyal çevrelerini düzenleyen ve şekillendiren bir pratik/uygulama olarak görülür/değerlendirilir. Dil analizi bazen zor bir metot olarak karşımıza çıkabilir; çünkü farklı disiplinler tarafından farklı şekillerde kullanılmaktadır. Ana kaynağı dilbilimi ve psikoloji olsa da bu metot son yıllarda sosyoloji, toplum dilbilimi, sosyal psikoloji, yönetim ve organizasyon çalışmaları, siyaset ve sosyal politika, iletişim çalışmaları, kültürel çalışmalar ve sosyal antropoloji alanlarında da kullanılmaya başlamıştır (Seale, 1998: 249).

Kavramlar bizi temalara götürür ve temalar sayesinde olguları daha iyi organize edebilir ve daha anlaşılır hale getirebiliriz. İçerik analizi yoluyla verileri tanımlamaya, verilerin içinde saklı olabilecek gerçekleri ortaya çıkarmaya çalışırız. İçerik analizinde temelde yapılan işlem , birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize edip yorumlamaktır (Erden, 2009: 162).

İçerik analizi belirli bir mesajın kapsadığı enformasyonun işlenmesini temel almaktadır. Yöntemin ilk adımı da “betimselleşme”dir. Dar anlamda betimlemeyi aşan sonuçlar çıkarmak önemlidir (Bilgin, 2006: 11, 15).

İçerik analizi sosyal bilimcilere arşivlerden, dokümanlardan ve kitle iletişim araçlarından elde edilmiş ham bilgilerin incelenmesi ve bir mana kazandırmasında sistematik bir metodoloji sağlar. Karasariçerik analizini; metin, Hitap, belge vb. malzemenin belli özelliklerinin belirlenmesi amacı ile yapılan bir tür tarama olan nicelleştirme ölçülerini önceden geliştirerek, malzemeyi belli beklentiler ışığında incelemek olarak tanımlanmaktadır. Mayring der ki; bu araştırma tekniği ile çok sayıdaki metnin içeriklerindeki ortak yönlerin ortaya konulması amaçlanmaktadır (Demirci ve Köseli, 2009: 344).

Nitekim bizim yapmayı amaçladığımızda tam olarak budur. K. Tazeoğlu eserlerinde geçen aşk, terkediliş, özlemler, kente yüklenen anlamlar, ayrılığın sorumlusu gibi konularda kenti suçlar. Böylece kitaplarında betimlemeler ile kente pek çok anlam yükleyerek kitapta yer alan baba sevgisi, geleneksel aile tipi ve evlilik gibi temalar çerçevesinde analiz edilmeye çalışacaktır. En sonunda ise eserleri ortak bir temada birleştirip, neden bu yazar bu kadar tercih ediliyor sorusu sorulacak ve popüler roman olarak kabul edilme sebeplerine bir kez daha değinilecektir. Peki içerik analizi yeni bir olgu mudur? Betimsel analizden farkı nedir?

İçerik çözümlemesi 1940’lı yıllardan bu yana kullanılmaktadır. Kavramın kökeni, insanoğlunun dili, iletişim aracı olarak keşfetmesine kadar gider. Genel olarak sembolik ve çok anlamlı olan bir söylemin altında gizlenen anlamı, sezgi ve sabırlı gözlem yoluyla yorumlamayı amaçlayan bu yöntem retorik ve mantık üzerine kurulmuştur. Her zaman araştırma sorusuyla bağlantılıdır ve bu açıkça ortaya konulmalıdır. Söz konusu olan yorum kararları herkesçe paylaşılabilir bir durum olmalı ve buna uygun olarak sunulmalıdır. Son olarak ise; araştırma yönteminden bağımsız olarak değerlendirilemez ve kullanılamazlar (Gökçe, 2011: 1, 24).

Yine de araştırma yönteminden bağımsız hareket edemiyor olarak görülseler de kendilerine ait bir gerekçeleri vardır.

Walizer ve Wiener içerik çözümlemesini kaydedilmiş enformasyonun içeriğini incelemek için geliştirilmiş herhangi bir yordam olarak tanımlamıştır. Sistematik, nesnel ve değişkenleri ölçmek amacıyla da niceliksel bir bağlamda iletişimi incelemek ve çözümlemek için geliştirilmiş bir yöntemdir (Atabek ve Atabek, 2007: 20).

Kahraman Tazeoğlu’nun okuyucuları üzerine yaptığım araştırmayı 18.10.2015 Pazar günü6. Konyaaltı kitap fuarında gerçekleştirdim. En çok imzalatılan kitaplar, cinsiyet oranları, en sevilen kitapları olmak üzere çeşitli sorulara cevap aramaya çalıştım.

3.2 Araştırmanın Varsayımları

Çalışmanın alan araştırmasında elde edilen bulgular aracılığıyla tespit edilen temel varsayımlar şu şekilde belirlenmiştir:

- Kadın hayranların daha fazla olduğu beklenilmektedir.
- Kadın hayranların daha fazla olmasının sebebi olarak, aşk romanı olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.
- Okuyucunun 18-25 yaş arası gençlerden olması beklenilmektedir.
- Kitap satışı mevcut olan sitelerde en çok satanlarda Kahraman Tazeoğlu'nun eserlerinin var olduğu düşünülmektedir.

3.3 Araştırmanın Yöntemi

Escarpit'in yöntem anlayışı öncelikle zaman içinde yazarın nasıl düşüncelerini şekillendirip, yazmaya başlamasıyla ilintilidir.

Edebi vakıa karşımıza başlıca 3 kılıkta çıkar: Kitap, okuma, edebiyat. Gerçekte bu kavramlar kısmen kesişirler ve sınırları epey belirsizdir (Escarpit, 1968: 19).

Okuma işi ne yazık ki sadece bilgi edinme işi değildir. Canlı varlığı bütünüyle – kişisel taraflarıyla olduğu kadar, kolektif taraflarıyla da bağlayan bir deneydir. Okuyucu bir tüketicidir (Escarpit, 1968: 131).

Durkheim Sosyolojik Yöntemin Kuralları kitabında öncelikle toplumsal olgunun ne olduğuna ve hangi alanlarda nasıl değerlendirme yapılması gerektiğine değinmiştir. Toplumsal olguları şeyler olarak ele almalı ve irdelemeliyiz. Bu olguları meydana getiren bizzat biz, insanlarız. Olgulara şekli biz veririz, ardından verdiğimiz şekli neden verdiğimiz tartışırız. Bunu yaparken de sosyolog olmanın avantajından işlevsel bir biçimde yararlanırız.

“Toplumsal bir olgu nedir?” sorusunu sormak, toplumsal nitelimesinden kastedilen şeyin ne olduğu açıkça belirtilmediği sürece gerekli olacaktır. “Toplumsal” nitelimesi genellikle, toplumda belirli bir yaygınlık gösteren ve toplum için az veya çok yararı olan, toplum içinde oluşmuş bütün fenomenleri belirtmek için kullanılmaktadır. Toplumsal sözcüğü bu içerik ile kullanıldığında insana ilişkin olup da toplumsal diye adlandırılmayacak hiçbir olay bulunmadığı sonucuna varılabilir (Durkheim, 2004: 47).

Olgulara verdiğimiz şekilleri analiz etmek bizim görevimizdir. Bu çalışmada betimsel analizden yararlandık.

Betimsel analize göre; elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularını ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar

dikkate alınarak da sunulabilir. Ortaya çıkan temaların ilişkilendirilmesi, anlamlandırılması ve ileriye yönelik tahminlerde bulunulması da araştırmacının yapacağı yorumların arasında yer alabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 224).

Görüşme çözümlerinde yer alan kelimelere, ifadelere, kullanılan dile, diyalogların yapısına ve özelliklerine, kullanılan sembolik anlatımlara ve benzetmelere dayanarak tanımlayıcı bir analiz yapılabilir (Kümbetoğlu, 2005: 154).

Betimsel analiz 4 aşamada oluşur:

- Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturmak.
- Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi.
- Bulguların tanımlanması.
- Bulguların yorumlanması (Yıldırım; Şimşek, 2008, 224).

Olgular arasında bir ilişki kurmadan önce, söz konusu olguların derinlemesine betimlenmiş olması gerekir. Hipotez kurulması ve kanun formüle edilmesi, çok sayıda verinin karşılaştırılmasına gerektirir. Hipotez kurulması ve kanun formüle edilmesi, çok sayıda verinin karşılaştırılmasını gerektirir. Genellikle betimlemeden açıklamaya, bir ara düzeyden sınıflama düzeyine geçilir. Gerçekte her tasvir doğal bir şekilde bir sınıflama görünümü alır. Her tasvir az veya çok bir başlangıç sınıflamasından hareket edilmiş olmasını gerektirir. Uygulamada tasvir ve sınıflama birbiri ile iç içe durumdadır (Dura, 2005: 51).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KAHRAMAN TAZEÖĞLU YAŞAMI, ESERLERİ VE ESERLERİNİN ANALİZİ

4.1 Kahraman Tazeoğlu'nun Yaşamı

Kahraman Tazeoğlu'nun yaşamını ele alırken birçok sayfadan okuduğum yazılarını süzgeçten geçirip, kendi cümlelerim ile ifade etmeye çalıştım. Özel hayatını konuşmaktan ve bunu sosyal medyada paylaşmaktan uzak duran yazarın hayatı hakkında birkaç blog sayfası ve kitap satışı olan sayfalarda kısa bir şekilde anlatılmıştır. Ayrıca katıldığı Tv programları da bize yardımcı olacaktır. Blogda yer alan hayat hikayesi kısmı yazarımızın kaleminden soyut bir şekilde çıktığı için, bunu somutlaştırarak kaleme almaya çalıştım. Aşkın ve ayrılığın yazarı olan Tazeoğlu'nun tercih edilme sebeplerinden birisi yazdıkları konuları hemen hemen herkesin tecrübe etmesi ve toplumda var olan duygular olmasından kaynaklanmaktadır. Herkesin tecrübe ettiği olan duyguları yazan yazar, popüler romancılar arasında en “popüler” olanlardandır.

10 Ağustos 1969 yılında İstanbul'da doğmuştur. 10 Ağustos 1969 yılında İstanbul'da doğdu. Tahsil hayatını İstanbul'da tamamladı. 80'li yılların sonuna doğru şiir yazmaya ve yazdıklarını bir defterde toplamaya başladı (<http://www.kitapyurdu.com/yazar/kahraman-tazeoglu/20366.html>). Maddi imkanı olmadığı için üniversiteye gidemedi. Lise mezunudur. İlk yaşadığı aşk deneyimi ve bunda yaşadığı hüsrana önce şiir, sonra aşk romanları yazmasına vesile olmuştur. Ablasının şiir yazmasını “saçmalık” olarak değerlendiren yazar ilk acı sonrası şunları yazar:

“Sabahlara kadar uyutmayıp ağlattığın geceleri, kitaplarımı açıp da okutmadığın gecelerin hesabını sorarlar senden !”

(<https://www.facebook.com/Kahraman.Tazeoglu.Siirleri.Sayfasindayiz/posts/454676431279305>).

1993 yılında Radyoculuk yapmak üzere mikrofon başına geçti. Yerel, Bölgesel ve Ulusal Radyolarda program yapımcılığı ve sunuculuğu, şiir programı, haber spikerliği ve Program Yönetmenliği yaptı. 2001 yılında ilk kitabı olan " seni içimden terk ediyorum" adlı eseri yazdı. Şiirle başladığı edebiyat yolculuğu, roman, deneme ve hikaye kitaplarıyla devam etti. Başta üniversiteler olmak üzere pek çok kurum ve kuruluştan ödüller aldı (<http://www.kitapyurdu.com/yazar/kahraman-tazeoglu/20366.html>).

2003 yılında kısa adı ÜNKEP olan “Üniversiteler Arası Kültür Edebiyat Platformu”nu kurdu. Kısa bir sürede yurt içi ve yurt dışı olmak üzere toplam 72 Üniversiteyi aynı çatı altında topladı. 40.000 in üzerinde üyesiyle çalışmalarına başladı. Pek çok sosyal

etkinlik (kitap yardımı, kütüphane kurulumu, konferanslar, paneller vs.) gerçekleştirdi. Türkiye turunu 2006 yılında tamamladı. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığında özel izinle 250'nin üzerinde lisede konferanslar ve şiir dinletileri sundu ve 55.000'in üzerinde liseliye ulaştı. Basılmış olan 10 kitabı, en çok okunanlar arasında yer aldı. 2004 yılında Radyocuların Oscarları olarak tabir edilen RAYAD'ın “ En İyi Şiir Programı” ödülünü kazandı. "Seni İçimden Terk Ediyorum" adlı bir şiir albümü çıkardı. 2006 Türkiye Yazarlar Birliği'nin "Yılın Yazar Fikir Adamı ve Sanatçıları" Ödüllerinden “*En İyi Radyo Programı*” dalında Kahraman Tazeoğlu, Mavi Ada olarak ödüle layık görülmüştür.

Şu anda Facebook ve İstagram gibi sosyal medya sayfalarında yaşayan yazarlar arasında, en çok takip edilen yazardır. Tüm yazarlar arasında ise; 3. Sırada olduğunu Tgrt Haber'e konuk olduğu zaman söylemiştir. (<http://www.corumhakimiyet.net/Detay/37572/RADYO-7-DE-MAVIADA-ISIMLI-PROGRAMIN-YAPIMCILIGINI-VE-SUNUCULUGUNU-YAPANKAHRAMAN.aspx#.VzOPw9KLTIU>).

Devam eden radyo programı ise; hafta içi her gün 01:00-03:00 saatleri arasında Kral Fm'de canlı yayın ile dinleyiciler ile buluşmaktadır.

4.2 Kahraman Tazeoğlu'nun Eserleri ve Roman Anlayışı

Her edebiyat eseri bilinçdışında bile olsa yüzünü diğer eserlere döner (Eagleton, 2015, 18).

Yazar da eserlerinde zaman zaman tekrarlara düşmüş, kişiler değişse de acının anlatımsal yoğunluğu, aldatılma, ideal erkeğin hatalara kurban gidip sevdiği kızı kaybetmesi gibi temalar her bir eserinde farklı şekilde okuyucuya sunulmuştur. Eserlerinin hiçbiri aslında birbirinden bağımsız değildir. Yaşayan da yazan da aynı kişi olduğu için (en azından yaşanan olayların bir kısmını yaşayan kişi yazarımızdır) Bukre ve Yaralı adlı eserler haliyle birbirinden bağımsız olamayacaktır. Bukre'de ki Cem karakteri Yaralı'ya da konuktur.

Eserleri:

- Tutsak Mektuplar, Yediharf Yayınları, 21.10.2004, 114 adet satılmıştır
- Susacak Var, Nar Yayınları, 01.11.2010, 73 adet satılmıştır.
- Ölü Bir Kentin Morg Alfabeti, Nar Yayınları, 01.09.2010, 68 adet satılmıştır.
- Mavi Ada Mektupları, Birey Yayınları, 07.11.2002, 38 adet satılmıştır.
- Beni Susarken Bölme, Destek Yayınları, 13.04.2013, 1562 adet satılmıştır.
- Başka Ayrılık Ayrı Aşk Bitişik Yazılır, Destek Yayınları, 01.01.2012, 3774 adet satılmıştır.
- Söz, Destek Yayınları, 01.10.2014, 1312 adet satılmıştır.

- Eyvallah Araz'dan Kayra'ya Aşk Fısıltıları, Destek Yayınları, 22.10.2014, 1361 adet satılmıştır.
- Kayıp Yüzyılın Prensesi, Destek Yayınları, 31.12.2013, 1193 adet satılmıştır.
- Araz, Destek Yayınları, 21.07.2011, 2191 adet satılmıştır.
- Susacak Var, Destek Yayınları, 28.02.2013, 767 adet satılmıştır.
- Mavi Ev, Destek Yayınları, 14.07.2011, 1242 adet satılmıştır.
- Seni İçimden Terk Ediyorum, Destek Yayınları, 14.07.2011, 1717 adet satılmıştır.
- Kıyısızlar, Destek Yayınları, 17.11.2012, 4024 adet satılmıştır.
- Yaralı, Destek Yayınları, 17.09.2014, 9360 adet satılmıştır.
- Vazgeçtim, Destek Yayınları, 26.03. 2015, 5653 adet satılmıştır.
- Bukre, Destek Yayınları, 25.09.2013, 15611 adet satılmıştır.
- Aşkla Kal, Destek Yayınları, 04.01.2016, 3565 adet satılmıştır.
- Bütün Şiirleri, Destek Yayınları, 20.10.2015, 146 adet satılmıştır
(http://www.kitapyurdu.com/index.php?route=product/mantufacturer_products&manufacturer_id=20366&sort=rating&order=DESC&page=2).

Felski; insanın bir kitapta kendini bulması, tanınması ne anlama gelir sorusu ile eseri yorumlamamızın betimlemesine başlar.

Aynı anda hem düpedüz sıradan, hem de gene eşsiz bir deneyim gibidir. Sayfaları çevirirken kuvvetli bir betimlemenin, bir olaylar kümesinin, karakterler arasında geçen bir konuşmanın, bir iç monoloğun etkisine kapılırım. Metin ile okur arasında ki boşluk birdenbire, habersizce, şimşek gibi bir anda çakıveren bir bağlantıyla aşılır; bir yakınlık ya da uyuma ışık vurur. Sözcüklerin belli bir birleşiminin barındırdığı önsezi karşısında şaşırıp kalmış olan ben böyle bir anla tesadüfen karşılaşıyorum. Her iki durumda da, bana hitap edildiğimi, çağrıldığımı, davet edildiğimi hissedirim: Okuduğum sayfalarda kendi izlerimi bulmaktan alamam kendimi (Felski, 2016: 37).

Metne dönük çözümlene yöntemimizde duygulardan sıyrılıp eseri toplumsal olarak analiz edebilmektir. Bu bölümde Kahraman Tazeoğlu'nun kitapları toplumsal yapı ve ilişkiler bağlamında analiz edilecektir.

4.2.1 Susacak Var

Her şey geçmişte kalıyor ama hiçbir şey geçmiyor... (Kapak sayfası)

Kahraman Tazeoğlu'nun bu kitabı yazmasındaki asıl amacı unutmaktır. “Söz uçar yazı kalır” klişesi eserlerine yansır. O unutmak için yazar. Bazı insanlar duygularını en doğal hali ile yaşarken- ağlamak, gülmek gibi- bazıları ise yazarak içlerinden atmaya

yönelirler.Kahraman Tazeoğlu'da bu yazarlardan birisidir. “Susacak Var” adlı romanındaki Akın Polat karakteri yazarın kendisi olabilir.

Eserin Edebi Haritası:

- *Olay Örgüsü;*

Bu kitapta baş karakter Kayra'nın severek okuduğu yazar Akın Polat'ın imza gününe katılması ile başlar. Yazardan 13 yaş küçük olan Kayra, bir gülüşü ile yazarı etkilemiş, olay ikisi arasında geçen duygusal fırtınalar ekseninde devam etmiştir. Roman, içerisinde karşılıklı yazışmaların yanı sıra, mektuplar ve öyküleri de barındırır. Kayra tek çocuktur. En yakın arkadaşı olan İmge'nin ise Akın Polat hakkındaki yorumu; “İmgeleri çok fazla! Güzel Türkçemin sadeliğini bulandırmaktan başka bir şey yapmamış” (s.13) dokundurma ile aslında isminin de anlam yüklü oluşuna göndermedir.

Kayra'nın babasının ölümünden sonra kol kanat geren Kuzey, Kayra'nın hem abisi hem kuzenidir. İlerleyen kısımlarda Kayra aslında evlatlık olduğunu öğrenecektir. Kayra'nın annesi ve babasının çocuk sahibi olmaması sonucu Kayra'yı evlat edinmişlerdir. Lakin başkasının çocuğunu büyütme yi babasının eşi kaldıramaz ve Kayra'nın Fatoş diye hitap ettiği üvey annesi ile evlenir. Kayra'nın babası eş yerine bir çocuğu olmasını daha önemli görmüş, onu üzmemek adına bunu Kayra ile paylaşmamıştır. Akın Polat'ın en yakın arkadaşı Sidar ise kitabın sonlarında Kayra'nın kardeşi olarak karşımıza çıkar. Toplumsal gerçeğe ilişkin daha çok olması gerekeni bize sunmuştur. Aynı zamanda kadere olan inanın göstergesidir.

Peki annelik kavramı bize ne anlatır. Biyolojik annelik mi duygusal annelik mi ağır basar? Bunlar neye göre şekillenir? Annelik ve üreme, cinsiyet farklılıklarının ve cinsiyet eşitsizliğinin gerekçelerinin tanımlanmasında ve kabul edilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Connell'den aktarıldığı şekliyle; “. Anne-baba olarak, sosyal aktörler cinsiyet yapılarının var olması ile pozisyonlarını yeniden doğrulayabilirler. Beslenme, bakım, annelik ve babalık konularındaki sosyal beklentiler, kadınlar ve erkekler arasındaki ortalama farklılıkları kategorik farklılıklara dönüştürerek sosyal uygulamalar oluştururlar. Bunlar kendi(kadın-erkek) aralarındaki farklılıklardan çok, cinsiyetler arasındaki büyük farklılık modelinin aksini iddia ederler. Çoğu yazar kadın-erkek arasındaki biyolojik farklılıkları vurgularken, cinsiyet farklılıklarındaki sosyal bağlamın ve sosyal yapılanmanın da farkındalardır. Bu açıklama, cinsiyet farklılığı tartışmalarının ve annelerin toplumdaki yerinin bir kanıtı olmaktadır (Brown, 2006: 202 – 203).

Kitabın sonu bir aşk romanının bitişinin nasıl bitmesi gerektiği bekleniyor ise, aynı şekilde “*mutlu son*” ile bitmiştir.

- *Anlatıcı tipi;*

Anlatımda birinci tekil kişi kullanılmıştır. Aşk unsuru ağır basmakla birlikte, acı ve aldatmaların yoğun yaşandığı bir kurgu kitapta hakimdir. Duygularla baş etme ve onları dile getirmeler mektuplar ve öyküler aracılığı ile genelde Akın Polat ve Kayra karakterleri üzerinden kaleme alınmıştır.

- *İsim Analizi;*

Kitaptaki baş karakterin isim seçimi çok fazla duyulmamış bir isim olan Kayra'dır. "Allah'tan gelen muştı; hayırlı, iyi, müjdeli"(s.20) anlamına gelen Kayra isminin seçilme amacı olarak ailenin yıllar sonra bir evlat sahibi olmaları olabilir. Ancak Kahraman Tazeoğlu hemen hemen tüm kitaplarında isim seçimlerinde hassasiyet göstermiş, az bilinen ve özel anlamlara sahip isimler seçmeye çalışmıştır. Kayra da bunlardan birisidir.

- *Zaman ve Mekan:*

Eserde tam olarak zaman kurgusu belli değildir. Kitapta çok fazla sosyal medyadan bahsedilmediğine dikkat edecek olursak, Facebook – Twitter-İnstagram gibi araçların çok fazla kullanılmadığı bir dönem olduğu çıkarımında bulunabiliriz. Çünkü kitapta daha çok mail ve telefon yolu ile iletişim sağlanmaktadır.

Sartre'a göre zaman kavramı "*dünyada, tüm varlıkları ve özellikle insan gerçeğini kuşatan bir şey gibi var olamaz. Zaman yapısı gereği geçici olan bilincin dünyayı gördüğü biçimidir*" diye ifade etmiştir (Tilbe, 2004: 105).

Mekan açısından bakacak olursak da Ankara ve İstanbul kentleri arasında geçmektedir. Ama İstanbul kentinin ağırlıklı olarak bahsi geçer.

Eserin Nesnel Harita:

2011 yılında yayımlanan aşk romanı Susacak Var herkes tarafından yaşanan duyguların bir başkasının kelimeleriyle hayat bulmasıdır. Popüler roman türü yazan yazarlar arasından, "popüler" olarak atfedilen yazar Tazeoğlu, eserlerinde genellikle bir kent olgusu çerçevesinde acılarını dile getirmiştir. Uzaklık, aşk, terkediliş, kente yüklenen anlamlar vs... gibi pek çok konuya değindiği eserde, yazarın hayatından kesitlersunduğu varsayılmaktadır. Kitapta aşk acısı, gidişler çerçevesinde süren bir olay örgüsü mevcuttur. Kitapta bu hikaye Kayra ve Akın Polat'a ait olsa da, gerçek yaşamda olaylar aynı, kişiler farklıdır. Yazara duyulan aşk mı? Şahsa karşı olan aşk mı? Sorusu yer yer sorulmuştur. Gerçek hayatla eserin uyuştuğunu gözlemleyebiliriz.

Plisnier'a göre; Romancı söyleyecek bir şeyleri olduğuna inanan insandır. Söylenecekler ise şüphesiz yaşam denilen tiyatronun insan önüne koyduğu tekstlerdir (Türk, 2014: 164).

Türkan Erdoğan'ın Özdemir'den aktardığı şekli ile, öykü, roman, tiyatro gibi anlatısal türlerde olayların akışını en çok etkileyen kişiler olarak tanımlayacağımız kahramanlar, anlatılan durumlar, sergilenen olaylarla birinci derecede ilgili kişilerdir (Erdoğan, 2010: 387).

Bizim kahramanımız Akın Polat tamamen Kahraman Tazeoğlu'nun kendisi diyemeyiz, ancak yazılanların büyük bir kısmı bize yazarın hayatından kesitler sunar.

Aşk, terkediliş, aldatma ve mutlu son ile kavuşma kurgusu çerçevesinde yazdığı romanda, Kahraman Tazeoğlu pek çok duyguyu betimlemeler ile okuyucuya yansıtır. Kayra unutabilmek için aldatmış, uzak kalınca da aldatılmıştır. Bu iki duyguyu yaşayarak sonunda evlilik kurumunun üyesi olabilmek, ayrıca kitabın da mutlu bitmesi sağlanabilmek adına evlilik teklifi almıştır. Kahraman Tazeoğlu acıları çok iyi dile getirmesinin yanı sıra bu acılar ile başa çıkarak mutlu sona da ulaştırmayı başaran yazarlardandır.

İfadelerde, anlatıcı ve şahsın ikisinin birlikte aynı anda mevcudiyeti, yaşanmış sözün mahiyetini ikili dolayısıyla tartışmalı hale getirir. Araştırmacılar bu durumu “ikili bakış açısı”, “çift seslilik” ve “geçişlilik” gibi ifadelerle niteler. Lammert'a göre burada dolaylı ve doğrudan aktarım arasında üçüncü bir durum söz konusu değildir. Şahsın yaşadığı sözün yansıtmak veya aktarmak isteyen anlatıcının durumu “aracı şahıs” olmayıp “anlattığı kişinin zihnini modelleyen dilsel bir borazan” dır. Söylenen bu sözlerdeki duygu ve düşünceleri anlatıcı ve şahıslar birlikte yaşar (Tepebaşı, 2012: 203).

Romanda yer alan bazı sözler ve bize yansıttığı duygulardan şu şekilde bahsedebiliriz.

Kayra yazarımız ile tanışmadan önce kendi kendine konuşmak ile meşguldü. İmza kuyruğunu görünce tek hayran kendisinin olmadığı farkına vardı. Yazar ile röportaj bölümünde yazarın nasıl yazdığı, masada mı koltukta mı oturduğu, yazı yazarken ne hale büründüğü merak edilmiştir. Kayra'nın da aynı merak içerisinde olduğunu şu cümlelerde görebiliriz:

“Kitapları imzalarken böylesine keyifli olan yazarım, o kitapları yazarken nasıl görünürdü acaba? Masada mı yazıyordu, yerlere uzanarak, koltuklarda uyuklayarak mı, o bütün okuduklarımı... Onu merak ettiğimin farkındaydım ama bilincinde değildim”(Tazeoğlu, 2014: 24).

Her kitap tutkununda görülecek olan bu merak aslında sosyal medyanın katkısı ile bir parça da olsa dindirilebiliyor. İmza gününde yapılan araştırmada, kitap imzalamaya gelen

çiftlerden erkeğin memnuniyetsizliği, kızın heyecanlı hali gözlemlenmiştir. Kitapta bu konuya da değinilmiş:

“ Standa bir çift geldi. Kız oldukça mutlu görünürken erkeğin burada olmaktan memnun olmadığı her halinden belliydi. Delikanlı gergin bir ifadeyle;

“Hayır kitaplarını alıp okuyorsun. Bir de imzalatmanın ne alemi var? İstersen adamı eve yemeğe de çağır! Bir de fotoğrafını falan çekemem! Birinden rica edersin!”

Çocuğun tepkisi kızın hoşuna gitmişti. “Kıskanıyor musun yoksa?”. Bu söz çocuğu daha da sinirlendirmişti. “Nesini kıskanacağım. İki tane şiir, bir tane öykü, al sana yazar! Kesin kendi parasıyla çıkartıyordur kitaplarını.” Kız çocuğun kıskançlık damarını yakalamıştı ama şansını zorluyordu (...)(Tazeoğlu, 2014: 25).

Buna benzer olay imza gününde de yaşanmıştır. İkili ilişkilerde birbirleri dışında başka bir karşı cinse duyulan duygular özellikle hayranlık düzeyindekiler ilişkilerde büyük problemlere sebep olduğu gözlenmiştir.

İkili ilişkilerde yaşanan önemli sorunlardan biri kıskançlıktır. Pines, kıskançlığı, değerli bir ilişkiye veya onun yitirilmesine ya da bozulmasına yol açabilecek bir tehlikenin algılanması durumunda verilen karmaşık bir tepki olarak tanımlamıştır. Başka bir tanıma göre; kıskançlığı; bireyin eşinin başka bir kişiyi daha çekici olarak algılaması veya rakip birinin varlığına inanması şeklinde tanımlamıştır. Bütün bu tanımlarda ortak olan; kıskançlığın, önem verilen bir ilişkiye yönelik üçüncü kişinin tehdidine ilişkin algı temelinde ele alınmasıdır (Curun ve Çapkın, 2014: 2).

De Steno ve Salovey’e göre kıskançlık, değer verilen biriyle kurulmuş olan ilişkinin gerçekten bozulması ya da tehlikeye girmesiyle artan öfke, mutsuzluk ve korku duygularıyla kendini gösteren sapkın bir duygu durumudur. Birçok çalışmada “kıskançlık durumunda verilen tepkiler” açısından anlamlı cinsiyet farklılıkları ortaya konmuştur. Bu araştırmalar, genel olarak kadınların daha çok duygusal, erkeklerinse saldırganlığa eğilimli olduklarını ve fiziksel tepkiler verdiklerini göstermektedir. Canary ve Hausetoplumsal cinsiyetin ve dolayısıyla “cinsiyet rolü yönelimi” nin biyolojik cinsiyetten daha iyi bir yordayıcı olduğunu ortaya koymuşlardır. Cinsiyet rolü yönelimi kavramı, kadınlarla erkekler arasındaki farklılıkları, kadınların ve erkeklerin biyolojik olarak birbirlerinden farklı oluşlarına dayandıran yaklaşıma tepki olarak ortaya atılmıştır (Demirtaş ve Dönmez, 2006: 182).

Freud’un Ödip kompleksi diye adlandırdığı dönemden itibaren kıskançlık duygusu hayatımıza sızmış bir gizli cazibedir. Yeryüzündeki bütün erkek ve kız çocuklar ödip kompleksinin etkilerini duyarlar. Bu dönemde erkek çocuğun annesine, kız çocuğun da babasına, daha hayatların ilk yıllarından itibaren tutkun olduklarını, erkek çocuğun babasını, kız çocuğunda annesini bir rakip gibi gördüğünü söylüyordu (Özgülü, 1994: 55, 56).

Bu konuya Freud pek çok kitabında yer vermiş, “Psikanaliz Üzerine” adlı kitabında küçük Hans üzerinden bu evre ile başlayan kıskançlık duygusunu dile getirmeyi amaçlamıştır. Acıların üstesinden aşk ile gelmeye çalışan yazar, şu sözler ile de aslında hayatının merkezinde her ne olursa olsun aşka yer verdiğini göstermektedir.

Üzölmek, sevinmek, sinirlenmek ya da şaşırarak neden, “daha sonra yaşarım” diyerek ertelenemiyordu ki! Sonra aşık olurum şimdi konumu araştırmalıyım. Daha sonra ağlarım, şimdi derse gitmeliyim. Yemeğimi yedikten sonra sinirlenirim. Bir duyguyu yaşamaktan daha önemli sorumluluklar vardı yerine getirilmesi gereken ödevler...

Duyguların depresmesi halinde bazı şeyler durdurulabilseydi. Ertelemek bir işgüzar eylemiydi. Ben de başarılı bir tembeldim. Her şeyde kaytarma yolları bulabilen ben, aşka gelince hadiseyi ölüm kalım boyutu ekliyordum ve bir görevmiş gibi sarıldıkça sarılıyordum! (Tazeoğlu, 2014: 53).

Son dönemlerde daha yoğun bir ivme kazanan tüketim, hayatımızın her alanını istila etmiştir. Kapitalizmin hükümdarlığı hayatımızdaki özel anlara hükmeden bir görev üstlenmiştir. Yazarımızın tüketime bakış açısını öncelikle onun kaleminden çıkan düşünceler şu şekildedir:

Doğduğu günle diğer günler arasına fark koymayan, o günü de kalan üç yüz altmış dört gün gibi önemseyen (...) (Tazeoğlu, 2014: 98) cümlesinden de anlaşılacağı üzere, aslında hayatının her anı gibi bir andır onun için doğum günü, sevgililer günü gibi piyasaların önem verdiği günler...

Bu günler, geceler sadece tüketim içindir. Birilerinin kesesini daha iyi doldurmak için uydurduğu şeyler. Doğduğum güne, doğumuma değil bana verdiğin değeri göstermelisin, ki benim yanımda olarak bunu zaten yapıyorsun. Hediyeler, sözler, üzgünüm ama ucuz süslemeler. Aramızda varlığı olmamalı bu kapitalist zihniyetin fikirsizliği (Tazeoğlu, 2014: 99).

Medya farklı bir kitle oluşturmaktadır. Hayatımızın merkezinde yer alan sosyal ağlar, onların bize sunduğu imkanlar sınırsızdır. Her an her yerde bu imkanlardan olabildiğince yararlanıyoruz. Buna “boş zaman” da dahildir. Popüler kültürün teşviği ve dayatması sonucu aslında ihtiyaç duyulmayan durumlarda dahi toplumu takip etmek adına gereksiz harcamalar bizim olmazsa olmazlarımız arasına girebilir. Son dönemlerde gerçekleştirilen “babyshower” partileri gibi...Doğum günleri daha masum olsa da, sevgililer günü ve yılbaşında ne kadar direnirsek direnelim soluduğumuz hava tüketmemiz için o kadar teşvik edicidir ki; adeta bizim afyonumuzdur. Gösterişli ile donatılan beyin bir yerden sonra istemsizce harcamalar içerisinde bulur kendisini. İkili ilişkilerde bu özel günler tüketim olarak görülse de karşı taraf

(genelde kadınlar), bir bekleyiş içerisinde girebilirler. Kitapta olan ise Kayra'nın Akın Polat'ın doğum gününü kutlamaya olan hevesi ve aldığı tepki karşısında yaşadığı hayal kırıklığıdır.

Aydoğan'a göre; Günümüz Türkiye'sinde tüketim mallarının çeşitliliği ve bolluğu, tüketicilere sağlanan taksitlendirme ve kredilendirme imkânları, radyo ve televizyon yayınlarının yaygınlaşması, reklam şirketlerinin sayısının ve sağladıkları hizmetlerin artması ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte tüketim kültürü gittikçe yaygınlaşmaktadır. Oskay'a göre; kitlelere tüketimin zevk ve mutluluk olduğu inancının benimsetilmesi, tüketim eyleminin bireyi toplumsal gerçeklerden soyutlayan karakteristiğinin giderek kapitalist açıdan keşfedilmesine ve bu yönde artan ticari bir ilginin de örgütlenmesine zemin hazırlamıştır. Bu konuda Özbek'in ifadesi ise; Bireyin toplumsal konum ve çıkarlarını algılamasını engelleyen bu “yanlış ihtiyaçlar” ve “yanlış bilinçlilik” hali, daha sonraki yıllarda Frankfurt Okulunun “güdüp yönetme” kuramının kaynağını teşkil eden temel kavramlar olarak karşımıza çıkmış ve sosyal bilim çevrelerinde uzun yıllar tartışma gündemini meşgul etmiştir (Şahin, 2005: 160).

Her şey gibi mutluluk imgesi de konservatif bir biçimde modern toplum insanının önüne sunulmuştur. Tinsel bir kavram olan “*mutluluk*” tüketim kültüründe maddi bir değere bürünmüştür: bir eve, bir arabaya, ikinci televizyona kürk mantoya... Sonu gelmeyen istekler, beklentiler, şartlanmışlıklar ile örülmüş yaşantılar, her gün yeniden üretilen tatminsizlik duygusuyla körüklenir. Maddi temelli mutluluk imgesi hem tatminsizliğe hem de reel hayatın yapay algılanışına götürür yığınları (Yazıcı Emir, 2003: 157).

Kapitalist tüketim anlayışı tüm yaşamı kuşatınca yaşam artık daha da maddileşmeye başlamıştır. Ancak insanoğlu yalnızca etten kemikten ibaret bir varlık değildir. Bu yüzden manevi ve ruhsal ihtiyaçlara da sahip olan insanoğlu her şeyin maddileştiği bir dünyada kendini Berger'in deyimiyile “evsiz ve yurtsuz” hissetmekte, içine girdiği bu tüketim girdabından çıkmanın yollarını aramaktadır. İnsanoğlunun bu mutsuzluğunu fark eden kapitalist anlayış, kendileri için olumsuz olan bu durumu kendi lehine çevirmek için tüketime “büyülü” ve “eğlenceli” bir kılıf bulmanın yollarını aramışlardır. Mademki insanoğlu geleneksel toplumlardaki sihirli ve büyüdü dünyanın özlemini çekmektedir. O halde dünya, yeni tüketim araçları/ tüketim katedraller vasıtasıyla, “yeniden büyülenmelidir” (Demir, 2011: 166).

Bu büyüünün etkisine kapılan genelde gençler olmuştur. Salgın hastalık gibi nesilden nesile aktarılmaktadır. Her an her şeyin modası değişmekte, anlık değişimlere ayak uydurmakta gençlere düşmektedir. Bunun bir panzehiri henüz keşfedilememiştir.

Küreselleşme vasıtasıyla tüketim, bütün ülkelerde benzer hayattarzlari oluşturmaktadır. Küresel tüketim markaları, dünyanın her yerinde taklit de olsa bir statü aracı olarak kullanılmaktadır. Bireyler, toplumda kabul edilebilmek, iyi giyindiklerini kanıtlamak, modaaya uymak, günümüzün yaygın söylemiyle “trendi yakalamak” için sürekli tüketime yönelmektedir (Bayhan, 2011: 222).

Babalar kızlarının ilk aşkıdır. Kayra da sevdiği adamın bazı hareketlerinden babalık sevgisini hissetmiştir. Demir babayı şu şekilde anlatmıştır: *Baba bir metafordur. Tanrı'nın yaratıcılık güçlerinin küçük, dünyevi, sınırlı ve sonlu bir damlasının Adem'e bahşettiği andan beri yaşanmayan bir metafor. Tanrı babadır ve baba da Tanrı'nın bu dünyadaki gölgesi*(Zeybekoğlu, 2013: 63).

Baba, bir dişi ile bir erkekten türeyen insanoğlunun biyolojik ve genetik anlamda hayat bulmasını sağlayan erkek kişidir. Aynı zamanda baba, dünyaya gelmesine vesile olduğu canlının psikolojik, sosyolojik ve kültürel anlamda, manevi dünyasını şekillendiren, kimlik ve kişilik kazanmasında etkili olan önemli bir varlıktır. Türk dilinde baba/ata kelimesi ve babalık kavramı biyolojik anlamının dışında çeşitli mecazi anlamlar da kazanmıştır. Örneğin, bir ülke ya da topluluğa yararlı olmuş kimselere; anlayışlı iyi huylu erkeklere; koruyucu “babalık” duyguları ile dolu kimselere, bazı tarikatlardaki tekke büyüklerine; yaşlı, ağırbaşlı, iyi yürekli olgun adamlara da baba denilmektedir. Bütün bu özellikler, babalık kavramının, temel kavram alanı itibarıyla “çocuğun oluşmasında etken olan erkek; çocuğu olan erkek ve güç, koruma, sorumluluk alma, hizmet, olgunluk” anlamlarına geldiğini göstermektedir (Buran, 2002: 50).

Russell'a göre; babalığın fizyolojik gerçeğinin kavranması babalık duygusuna yepyeni bir unsur ekleyerek hemen her yerde ataerkil toplumların doğmasına yol açmıştır. Babanın, İncil'de belirtildiği gibi, çocuğun kendi “tohumu” olduğunu kavramasıyla birlikte ona karşı olan duygusunu iki etken güçlendirmiştir: iktidar tutkusu ve dölün devamı. Erkek, dölllerinin başarısını kendi başarısı olarak duymakta ve onların yaşamını kendi yaşamının devamı olarak görmektedir. Babalığın ortaya çıkması insan toplumunu anaerkil evreden daha rekabetçi, enerjik, dinamik ve çalışkan hale getirmiştir. Bir ölçüde varsayıma dayanan bu etkinin dışında eşin (kadının) namusu üzerinde durmak için artık yeni ve çok önemli bir neden vardır. Babalığın ortaya çıkması, kadınların namuslarının korunması adına baskı altına girmelerine yol açmıştır (Zeybekoğlu, 2013: 302).

Sayın'ın aktarımıyla; Parsons'a göre, babanın ve annenin rollerinin ayırt edilmesi gerekir. Toplumla bağ kurma gibi araçsal rol babaya düşerken, kadına yani anneye aile içerisinde daha çok anlamsal rol düşer. Babanın araçsal rolü, her şeyden önce ailenin

statüsünü de belirleyen, mesleğidir ve ailenin maddi gereksinimlerini karşılamaktır (Durugönül vd., 2011: 26).

Kayra'nın babası ile çok fazla vakit geçiremediği sonucunu çıkarabiliriz; buna rağmen Akın ile olan ilişkisinde baba figürünü ona anımsatması gözlemlenmektedir. Bu duygu içgüdülere bağlanabilir.. Var olan babalık kavramı toplumda ona empoze edilen düşünce ile hayatında var olmasa dahi yaşamının bir kısmında var olagelmiş bir kavramdır.

Akın'a baktıkça babamı görüyordum. Bana gösterdiği yakınlık, karşılıksız sevgi babamla eşdeğerdi (Tazeoğlu, 2014: 129).

Anlatıcı 1. Tekil şahıstır. Duygu yoğunluğukitabın tamamında mevcut olsa da özellikle bazı kısımlar şiirler ve yazılar ile pekiştirilmiştir.

Defterimin sayfaları karalandıkça, azaldıkça beyaz sayfalar, yaram geçmese de resmedilmiş oluyordu. Okuyarak okşuyordum yaralarımı (Tazeoğlu, 2014: 174).

Diğer kitaplarında olduğu gibi bu kitabında da kent olgusuna atıflarda bulunmuş, gitme eyleminin acısını kentlere yüklemiştir. Kent temasını şiirlerinden eksik etmeyen yazar, duygu geçişlerinde de pekiştirici bir güç olarak kentleri görmüştür.

Tazeoğlu kitaplarında kente çok fazla anlam yüklemiştir. Kenti kimi zaman aşıkları kavuşturan bir aracı, kimi zamanda onları ayıran bir kara çalı olarak betimlemelerde bulunmuştur. Toplumda da kente çok fazla anlam atfedilir. Kentler yaşayan varlıklardır. Toplumda var olan insanlar kente bağlıdır lakin yazarlar daha çok bağımlıdır. Kentlerin de bir dili vardır ve barındırdığı anlamlar, insanların dilini yansıtır. O kente mensup olan insanlar belli özellikleri simgeler.

Kent hiçbir zaman tek başına değildir. Bir bölgenin parçasıdır, yönetsel olarak başka kentlere, yörelere bağlıdır. Bu nedenle de daha büyük ulusal hatta küresel bütünlerin bir parçasıdır. Bu durum kentin insan üzerindeki egemenliğini açıklar. Başka biçimde dile getirirsek, kent; her düzeyde aşırı uzmanlaşmış çalışma hayatıyla, karmaşık ilişkiler bütünü olan toplumsal kümeler yaratır ve bu kümeler insanın özne konumunun gereksinimlerinden büyük ölçüde bağımsız işler (Altan, 2008: 7).

Kızılı silindi İstanbul'un... bir öfkeyle batışı ve çattı gitti güneş... Her yanı karaya yeni bir ton! Göremiyorum, İstanbul'un suretine sinmiş düşlerimi! Düştüler mi bir bir? Oysa düştüler sadece! Çocukça, serserice... Dokundu bazı yüreklere, içine dert oldu bazı sıfatsız isimsizlerin... Aşk, bırak kelimelerimi, bırak da güneşin ardından bir de ben çatayım İstanbul'uma!(Tazeoğlu, 2014: 302).

...

Özlüyorum, tamamı özlem aşkımın en yanık ayinlerinde. İstanbul kuma, İstanbul delil, İstanbul naçar... (Tazeoğlu, 2014: 304).

...

4.2.2 Bukre

Hayat verilmemiş bir sözü tutmaktır. Kimi yazar kimi yaşar. Yani demem o ki; öyle bir söz yazarsın ki bütün bir hayatı anlatır, öyle bir hayatı yaşarsın ki bütün sözler anlamsız kalır (Tazeoğlu, 2013: 9).

İmza günlerinde en çok imzalatılan kitaplardan biri olan Bukre son dönemde yeni doğan kız çocuklarına en çok verilen isimlerden biridir. Bu kitapta anlatılan Cem karakteri Gökhan Türkmen'in hayatından bazı kesitleri anlatır.

Eserin Edebi Haritası:

- *Olay Örgüsü;*

Bukre ve Selim çocukluk arkadaşlarıdır. Dostlukları fedakarlık üzerine kurulmuştur. Selim Bukre'nin yaralarına bir yenisini ekleyen son kalp kırıklığını gidermek adına onu kampa götürür. Bu kamp, Bukre'nin kalbinin bir kez daha yaralara açılmasına sebep olan gezi olmuştur. Cem'i tanımıştır burada... Güzel ve rüya gibi bir aşkın başlangıcı aldatma ile son bulmuştur. Bu kitapta aynı zamanda Selim'in kardeşinin otizim ile mücadelesi, Bukre ile olan yakınlığı, Bukre'nin arkadaşı Rüya'nın yaptığı hatalar sonucu dinin onun hayatını değiştirmesi gibi pek çok konuya değinilmiştir. Kitap 15 yıl sonrasında Selim ve Bukre'nin evlenip 2 çocukları ile mutlu olduklarının kaleme alınması ile son bulmuştur.

- *Anlatıcı Tipi;*

1. Tekil şahıs kullanılarak kahraman bakış açısına göre yazılan kitabımızda, yazar duyup, hissedip, yaşadıklarını anlatır. Zaten kahraman bakış açısında genellikle otobiyografik karakterler anlatılmaktadır.

- *İsim Analizi;*

Bukre isminin anlamı "sabaha karşı, gecenin sabaha en yakın olan zamanı" (s.49) demektir. Yani biz ertesi gün olarak da anlamlandırabiliriz.

- *Zaman ve Mekan;*

Sosyal medyanın aktif kullanıldığı bir dönemde yazılan ve günümüze ayna tutan bu dönemde, ilişkilerin sosyal medyaya yansımaları beklenmektedir. Bukre ve Cem ilk olarak Facebook'tan yazışmaya başlamaları ve ilişki durumunu bu araç vasıtası ile öğrenmeye çalışması, hayatımızın bu sosyal ağlara yansıtıldığı bir belirtisi olmaktadır. Mekan ise İstanbul'dur ancak Bukre'nin okulu kazanmasının ardından İzmir kentinden de bahsedilir.

Eserin Nesnel Haritası:

Gerçek yaşamdan izler taşıyan bu kitapta, edebi ve nesnel harita bir uyum içerisindedir. Günlük hayatta karşılaşılabilecek insanlar, zaman-mekan uyumu, kişilerin

gerçek hayattan kitaba yansımaları gibi pek çok konuda kitap gerçek hayata uyum sağlamaktadır.

Bukre aşk acıları ile oradan oraya savrulurken, Selim her daim onun yanında olarak akıl hocalığını yapmıştır.

Eğer geçmişteki acılarımın karşılığı karşımdaki insanda sonlanmıyorsa, o kişi benim mutluluğumun da başlangıcı olamaz. Hayatıma girecek insanın beni sadece mutlu etmesi yetmez, geçmişimdeki acıları da bana unutturması gerekir (Tazeoğlu, 2013: 32).

...

Bukre'nin aşka yüklediği anlam çok fazla olsa da aslında herkesin isteyebileceği bir şeyi istiyordur. Buna en mantıklı yanıt yine yol arkadaşı Selim'den gelir.

Sen senin gibi seven birini istiyorsun kuşum. Ama kimse aynı sevmez, sevemez. Sen senin gibi seven birini bulduğunda gerçekten mutlu olabileceğini mi sanıyorsun? Hani o birbiri için yaratılmış insanlar deyimi vardır ya... Hatta öyle birini bulduğunda mucizeler falan olacağı sanılır ya... Ben inanmam böyle şeylere. Birbiri için yaratılmış insanların birbirlerini bulmuş olmasının nasıl bir mucizevi yanı olabilir ki? Olması gereken olmuştur sadece. Bence asıl mucize birbiri için yaratılmış insanların birbirine dönüşebilmesidir...(Tazeoğlu, 2013: 32, 33).

Bu cümlelerden hareketle evlilik, evlilikte uyum, eş seçimi gibi konulara sosyolojik olarak bakıp, esere göre analiz edilmeye çalışılacaktır.

Aile yeni üyeleri, çocuklara toplumun değer ve normlarını öğretmek onların sosyalizasyonuna yardım eder. Çocuğu toplumda onu bekleyen rol ve sorumluluklarını öğretmek geleceğe hazırlar. Yani aile sosyalizasyon sürecinin ilk basamağını oluşturur (Adak, 2005: 52).

Her kültürde olan ve çoğu insanın içinde yer almak istediği düşünülen bir kurum olarak evlilikte; mutluluğun doğru eş seçimiyle ilgili olduğu sıklıkla belirtilmektedir. Mutlu evlilikler eşlerin birbirlerinin ihtiyaçlarını karşılama yeteneğiyle bağlantılıdır (Akkaya, 2012: 147).

Evlilik üzerine incelemeler yapan F.Müler Lyer, insanların 3 önemli dürtüden dolayı evliliğe sürüklendiklerini belirtmektedir. Bunlar; ekonomik ihtiyaçlar, çocuk arzusu ve sevgidir (Zeybekoğlu, 2012: 42).

Kahraman Tazeoğlu kitaplarında ilişkinin evlilik sonuçlanmasında en etkili faktör "*sevgi*" olmuştur. Kitaplarında sevgi çok yoğun, aşk son derece fırtınalıdır. Evlilikte aile faktörüne ve geleneksel aile yapısına da yer vermektedir.

Spanier'a göre; Evlilikte uyum, farklı kişiliğe sahip eşlerin günlük yaşamın değişen koşullarına uymaları, yaşadıkları anlaşmazlıkları uzlaşma içinde çözmeleri, birbirleriyle iyi

iletişim içinde olup mutlu olmak ve ortak hedeflere ulaşmak için birbirlerini tamamlamaları şeklinde tanımlanmaktadır (Özer ve Cihan- Güngör, 2012: 11).

Aile bir bütündür ve evlilik ailenin temellerinin oluşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle sanayileşme ve endüstrileşme olgusu evliliğin yapısını değiştirmiş olup bu değişim değişen toplumda yaşamı sürdürmek ve uyum sağlamak açısından evliliğin yapısının anlaşılmasının ve iyi bir şekilde değerlendirilmesinin önemini arttırmaktadır. Broderick ve O’Leary’ın görüşlerine; bilişsel benzerliklerin beraberinde evlilik uyumunun da arttığı araştırmalar tarafından desteklenmektedir. Benzer şekilde etrafını algılayan ve düşüncelerini organize eden eşlerin doyumlarının daha fazla olduğu bulunmuştur. O’Grady ve Tucker’ e göre; Evlilik uyumu, evliliğe ilişkin memnuniyettir. Evlilik uyumu, evlilikte mutluluğun artması ve çatışmanın azalmasıyla gelmektedir (Yalçın, 2014: 251).

En başarılı ve mutlu ailelerde bile zaman zaman çatışmalar yaşanabilir. Her evlilik ilişkisinde çatışma, tartışma ve ardından çözüm bulma süreci, ilişkinin doğasında yer alır ve sürekli tekrarlanır. Çiftin evlilik ilişkisinin yolunda gitmesini sağlayan faktör ise evliliklerinde tartışma ve çatışma yaşamıyor olmaları değil, yaşadıkları tartışmaları tatlıya bağlayabilmeleri ve çatışmalarını çözebilecek beceriye sahip olmalarıdır. Aksi takdirde aile içerisinde sürekli tartışmaların ve çözülemeyen çatışmaların var olması, ailenin stres seviyesini yükseltir, aile ve evlilik fonksiyonlarında bozulmalara yol açar. Çatışmalı bir evlilik hayatı, depresyon, anksiyete bozuklukları, madde kullanımı, cinsel problemler, çeşitli fiziksel rahatsızlıklar (kalp, tansiyon, mide rahatsızlıkları, cilt bozuklukları vb.) gibi pek çok sorunun sebebi olabileceği gibi, çocuklarda ve ergenlerde davranış problemleri de oluşturabilir. Evlilik ilişkilerinde sürekli çatışma yaşayan ve çatışmaları genellikle hayal kırıklıkları, incinme ve küskünlükle sonuçlanan çiftler zamanla evliliklerinden aldıkları doyumunu yitirirler (Canel, 2012: 56).

Durkheim’in intihar kitabında şu şekilde geçmektedir; Kadın evlendiğinde bu birleşmeden erkeğe göre daha çok yaralanır; ama evliliği bıraktığında da, zorunlu olarak ondan daha çok kayıplara uğramaktadır’ (Durkheim, 2002: 211).

Bukre Cem’in onu aldatması ile büyük bir yıkıma uğramıştır. En yakın arkadaşı ile aldatılması aldatılmaların en insafsız en acısı olarak kitapta betimlenmiştir. Sayfalarca bu durum ile ilgili mektuplara ve sitelere rastlanmaktadır. Bukre’nin aldatılması üzerine Cem’in pişmanlıkları bu satırlarda yer almaktadır.

Bukre kitapta erkeğin aşka bakışını ve onların aşka yönelik olan düşüncelerini Cem ile konuşmasında şu şekilde dile getirir:

“-Erkekler bazı duyguları anlamadan yaşar Cem. Bir anlık hevese kapılır, sonra onu hayatı boyunca uzatabileceğini sanır. Oysaki erkeklerin hamurunda bu yoktur. Başka bir şeydir onların yaptığı.

-Nedir Bukre bizim yaptığımız?

-Erkekler emekleyerek sever, koşarak terk eder. Sizin gözünüz hep aç bence. Ama siz de haklısınız tabii...
Göz mide mi ki doysun değil mi?”(Tazeoğlu, 2013: 78).

Eserde evlilik, aldatma, kıskançlık ve aşk etkenlerinin yanı sıra din olgusu da insan yaşantısını derinden etkileyen bir olgu olarak karşımıza çıkar. Bukre'nin yakın arkadaşı aynı zamanda aldattığı arkadaşı Rüya Bukre'nin karşısına çok farklı bir şekilde çıkar. Karşılaşmaları da Eyüp Sultan Camisinin avlusunda gerçekleşmiştir. Hayatımızda din nasıl bir yerdedir? Bizi nasıl şekillendirir? Hareketlerimizi kısıtlar mı yoksa doğruyu bulmamıza yardımcı mı olur? Bu konuyla ilgili pek çok soru sorulabilir.

Kaya'ya göre; dinler geliştirdikleri ekonomik ve sosyal ahlak prensipleri aracılığıyla direkt ya da dolaylı olarak ekonomik ve sosyal ilişkileri şekillendirerek adeta hayatı tekeline alma gayesini taşımaktadır (Düzce, 2008: 29).

Köktaş'a göre; din sosyolojisi literatüründe din, genelde 'substansiyel' (asli) ve 'fonksiyonel' olmak üzere ikili bir tasnifle ele alınmaktadır. Asli tariflerinde, dinin sahip olduğu kutsal, aşkın, ilahi ve tabiatüstü gibi özellikleri ön plana çıkarılırken; fonksiyonel tariflerinde ise, fert ve cemiyet hayatında icra ettiği fonksiyonlardan hareket edilir. Dinin asli tarifi yerine, onu cemiyet içerisindeki bütünleştirici fonksiyonundan hareketle ele alan yapısal fonksiyonalistler, din meselesini sosyal bütünleşme, sosyal çatışma ve sosyal değişmeye tesiri açısından ele almışlardır. Bu anlayıştaki din düşüncesi, din ve değe sistemi ile din ve cemiyet olaylarının manâlandırılması üzerine kurulmuştur (Keskin, 2004: 10).

Geleneksel bir aile anlayışını benimseyen Tazeoğlu, din olgusuna kitaplarında yer vermiş ve toplumu nasıl etkisi altına aldığını satır aralarında hissettirmiştir. Ne sadece toplumu din değiştirebilir ne de din toplumu. İkisi de etkileşim içindedir. Din ve toplum arasında fonksiyonel bir ilişki vardır. Mesela kitapta Rüya karakteri Büşra'ya dönüşmüş ve arınmıştır.

Din, toplumları etkilemekte, yönlendirmekte, toplumların değişim süreçlerinde görece olumlu veya olumsuz roller oynamakta, toplumsal şartlar içinde değişen ve değiştiren bir güç olarak varolmaktadır (Okumuş, 2009: 324).

Bilgeseven'e göre din; aşkın bir varlığa bağlanma ve bu inancın gerektirdiği düşünce ve uygulamaların bütünü şeklinde ifade edilen din, bir inanç, ibadet ve ahlak sistemidir. Ancak, bir inancın sosyal geçerliliği ya da sosyal bağlayıcılığı varsa, o inancın sosyolojik din olduğunu söyleyebiliriz. Sosyolojide din, fert ve cemiyetle olan münasebeti bakımından, psikolojik ve sosyolojik bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Tek inanca inanmak, inancın

bir sistem olarak idrakinden doğan psikolojik tatmin sağladığından ferdi alâkadar eden psikolojik bir yöne; sosyal bütünleşmeyi temin ederek cemiyeti alâkadar ettiği için de sosyolojik bir yöne sahiptir (Keskin, 2004:9).

Kottak'a göre; dinin bir işlevini açıklamak, diğeri de insanların amaçlarını gerçekleştirmesine yardımcı olmaktır. Bunun yanı sıra, duygusal işlevleri de vardır. Durkheim ise sosyal hayatın ancak değerler paylaşılır ve toplum tutarlı bir bütünlük içerisinde bütünleşirse var olabileceğine inanmıştır (Güçlü, 2015: 202, 203).

Duygusal işlevleri ve hayatımızda var olan boşlukları doldurmada dinin yeri büyüktür.

Bukre , Eyüpsultan Camii'ne gitmek ve dua etmek istediğini söyledi: “Artık iyileşiyorum sanki Selim. Dua için gidelim” dedi. “Seve seve...” diye karşılık verdi Selim. Caminin avlusunu dolaştılar önce. Türbede dua ettiler. Oranın manevi havasını kalplerinde hissediyorlardı. Selim namaz kılmak istediğini söyleyip içeri girdi. Bukre onu dışarda bekliyordu. Orayı ziyarete gelen insanların yüzündeki huzur seyrediyordu. Caminin etrafı çok kalabalıktı. Adeta insan seliydi. (...) Üzerinden siyah pardösüsü ve başında siyah eşarbiyle genç bir kızın kendisine doğru yaklaştığını gördü. Genç kız Bukre'nin yanına kadar gelmiş ve onunla birlikte suları izlemeye başlamıştı. Aradan çok geçmeden selam verdi.

-Selamünaleyküm.

-Aleykümselam. Bukre bu yüzü çok iyi tanıyordu. Bukre hayretler içindeydi. Karşısındaki kişiyi tanıdı. Rüya'ydı. Rüya, ona gülümsemekle ağlamak arasında kalan gözlerle bakıyordu. Eski halinden eser yoktu. Yüzünde nur vardı sanki.

-Rüya “Evet ben...” dedi. “Değiştim. Rabbim'in yolundayım. Yıllar önce bana attığın tokat , aslında ruhumdaki pasları yerinden oynatan bir tokattı Bukre. O tokat beni bugünkü ben yaptı. İster bir tokat at , istersen anlatmama müsaade et . Öncelikle senin hayatını mahvettiğim için, sana yaptığım her şey için senden helallik istiyorum. Ne zamandır bunu yapacaktım ama sana ulaşamadım. Biraz da korkuyordum. Ama her işte bir hayır vardır. Bak Rabbim seni burada çıkardı karşıma. Eyüp Sultan Hazretlerinin yüzü suyu hürmetine hakkımı helal eder misin?”(Tazeoğlu, 2013: 157, 158).

“Her din belli sosyal şartlarda ortaya çıkar ve belli sosyal zümreler tarafından yaşatılır” diyen Wach, modern büyük kentlerde görülen dini zayıflığı ve buna karşılık, kırsal alandaki canlılığı toplumun din üzerindeki etkisine örnek gösterir (Güneş, 2014, 161).

Bu kitapta aşka kutsal bir anlam yükleme söz konusudur. Bukre ve Selim orta halli ailelerden gelmektedir. Lakin Rüya daha üst bir kesimden gelir. Cem ise başlarda “ekmeğini taştan çıkaran” bir genç olarak bahsedilse de ünlü olmasının ardından hareketleri başlarda değişmese dahi, Rüya'nın etkisi ile bambaşka bir sığara bürünmüştür. Kitapta Selim'in ağabeyinin otistik oluşuna değinmesi ve onun dışlanılmaması yazarın kitaplarında her sosyal kesimden insana yer verildiğinin göstergesidir. Yazar karakterler arasında ayırım yapmadan eşitlikçi bir tutumda yazmıştır. Hatta otistik olan karakteri toplumdan soyutlanan olarak değil,

aktif bir birey olarak tasvir etmiş, Bukre'nin zor zamanında onun da desteğini aldığını belirtmiştir.

4.2.3Vazgeçtim

“İnsan sebepsiz yere terk eder mi sevdiğini?” (Kapak Yazısı).

Diğer eserlerinden farklı olarak bu kitapta olay örgüsü fazla, betimlemeler daha azdır. Yeşilçam filmlerini andıran bu kitap, umuttan medet uman bir aşk öyküsüdür.

Eserin Edebi Haritası:

- *Olay Örgüsü;*

Yufka yürekli, zengin iş adamı Arif Bey'in oğlu ile, Arif Bey'in güvenini kazanarak onun yanında çalışmaya başlayan Hayrettin Bey'in kızı Feza'nın arasında gelişen aşk öyküsünün anlatıldığı bu kitapta, fedakarlık, umut ve aşk çok yoğun bir şekilde okuyucuya yansıtılmıştır. Okuyucuya ilk bakışta Hulusi Kentmen ve Münir Özkul filmlerinde rastlanan türden bir giriş ile kitaba başlanmıştır. Mehmet yurtdışında babasının işini devam ettirirken babasının ani ölümü ile İstanbul'a gelmek durumunda kalır. Feza bu sürede Odtü Bilgisayar ve Teknoloji Bölümünü okumaktaydı. Arif Bey'in vefatı ile hem Mehmet kendisini artık yetim, hem annesi kendisini yalnız hissediyordu. Bu nedenle eşinin yadigarı oğlunu yanında görmek istedi. Oğlunun yanında kalmasını ve saatine kavuşmasını bir an önce istiyordu. Arif Bey'in oğluna ise nasihati şu şekildeydi:

“ Kimsenin günahına girme. Allah'tan her zaman hayırlı bir kısmet niyaz et. Hayırlın değilsen kılını kıpırdatma ama hayırlımsa onun için kendinden bile vazgeç”(Tazeoğlu, 2015: 21).

Arif Bey'in ölümü, Mehmet'in Feza'ya karşı farklı duygular hissetmesi, Feza'nın Ankara'da süren ilişkisi Mehmet'in bunu öğrenmesi ile yıkıma uğrayarak Almanya'ya geri dönmesi ekseninde kitap ilerlemiştir. Koray ve Feza arasındaki aşk ise Ankara'da üniversitenin 2.ci yılında başlamıştır. Evlilik aşamasına kadar gelen çiftin mutluluk hayalleri de yanlış teşhis edilen bir hastalık sonucu, Koray'ın da ihmalkarlığı ile son bulmuştur. Kader Mehmet ve Feza'yı bir araya getirmiştir.

- *Anlatıcı Tipi;*

Kahraman anlatıcı bakış açısı ile yazılmıştır. Lakin anlatıcılar çeşitlilik göstermiştir. Kimi zaman Feza'nın kimi zaman Mehmet'in dili kullanılarak kaleme alınmış bu eserde, 1.tekil şahıs kullanılmaktadır.

- İsim Analizi;

Farklı isimlere kitabında yer veren Kahraman Tazeoğlu bu sefer Feza ismi ile kitaba farklı bir hava katmıştır. Feza'nın anlamı ucu bucağı olmayan boşluk, dünyanın sonsuz olan genişliği ve sema(gökyüzü) demektir (<http://www.ismininanlami.com.tr/feza/>).

Diğer karakterlerin isimleri ise daha gelenekseldir. Mehmet, Mehmet'in babası Arif, annesi Meryem gibi...Mehmet'in asıl adı aslında Mehmet Ali'dir. Feza'nın ona hitap şekli ise, halk arasında yaygın bir şekilde kullanılan "Mali" ismidir.Koray isminin anlamı ise; ateşli, canlı, hareketli kimse.İyice kor rengine gelen ay anlamlarına gelen bu isim modern isimler arasında tercih edilir (<http://ismininanlamine.com/koray-isminin-anlami-ne-1126/>).

- Zaman ve Mekan;

Mehmet'in Almanya'dan İstanbul'a gelmesi hayatı için bir dönüm noktasıdır. Feza ise Odtü'yü bitirmesinin ardından Ankara'dan ailesinin yaşadığı yere, İstanbul'a geri döner. Koray ise aşkı uğruna okuyup para kazandığı şehir Ankara'yı bırakıp İstanbul'a taşınır. Bu kısımdan sonra olaylar İstanbul'da geçmektedir.

Mehmet'in ailesinin yaşadığı semt şu şekilde verilmiştir:

"Kadıköy'ün Fenerbahçe semtinde, Gülizar Sokakta oturuyorlardı. Kimseyi rahatsız etmeden sakin ve huzurlu bir hayat sürüyorlardı"(Tazeoğlu, 2015: 9)

İlk sayfalarda hangi yılda oldukları belirtilmese de sayfa 15'den itibaren 2013 yılının Mayıs ayından itibaren hikayenin devam ettiğini söyleyebiliriz.

Eserin Nesnel Haritası:

Gerçek hayatta kitapta karakterler birebir uyuyor diyemesek bile, ailelerin evlilik kurumundan yana olan tutumlarının benzerlik gösterdiğini söyleyebiliriz. Tanıdık, bildik "helal süt emmiş" kız bulmak her erkek annesinin hayalidir. Geleneksel bir aile anlayışını benimseyen bu kitap çevremizle bir uyum gösterir. Dönemsel olarak bakacak olursak Koray ve Feza'nın evliliğe adım atmalarında anlaşmalı evlilik türü içerisinde değerlendirebiliriz. Mehmet ve Feza'nın kitabın ilk sayfalarından beri olması istenen bir tutum ile çift olarak görülmek istenmesi ve bunun ifade edilmesi aslında kadere olan inancın göstergesi olarak belirtilebilir.

Yediklerimizden giydiklerimize kadar bunu her an her yerde hissettiren bir tüketim çağında yaşıyoruz. Diğer kitaplarında olduğu gibi yazar bunu çok fazla hoş karşılamıyor. Mehmet ve Feza yemeğe çıktıklarında Mehmet Feza'yı çok lüks bir yere götürür. Feza'nın bu konu hakkındaki yorumu ise; *"Mali adını bile telaffuz edemeyeceğim yemekler var bu listede. Ayrıca en ucuz yemek benim bursum kadar. Şöyle daha öğrenci işi bir yere gidemez miyiz?"*

(Tazeoğlu, 2015:29). Sözlere aslında Feza'nın kendinden ödün vermediğinin, yeni çağın kişiliğini bozmadığının bir göstergesidir. Çünkü tüketim insanların yaşam alışkanlıklarını değiştirir. Kim olduğu ve kim olmak istediği arasındaki köprüdür. Tüketimi niteleyen şeyler insanların artık kimlik oluşturmada kendilerini ispatlamaya çalışıp toplum ile arasında bağ kurmasını sağlayan bir misyonu üstlenmektedir. Tüketici olan biz insanlar tüketmedikçe toplum ile aramızda bir uyumun olamayacağını ve dışlanacağımızı düşünürüz. Artık tükettiğimiz şeyler bizim aidiyet duygumuzu oluşturmada bir lider olarak gösterilmekte ve toplum tarafından da benimsenmektedir.

Sceats'ın düşüncesine göre; Yeme, biyolojik olarak insanların temel faaliyetlerindedir. Ancak, yemenin asıl önembiyolojik gerekliliğinden değil semboliközelliğinden kaynaklanmaktadır. Yiyecek, sevgi ve arzunun ifade edildiği ve iletildiği bir araçtır. Tüketim kültüründe bireyselliğin artması ve yaşam tarzlarının değişmesi yiyecek hazırlama ve paylaşma alışkanlıklarında değişiklikler yaratmış, hızlı ve tek başına yeme alışkanlığı hız kazanmıştır. Aynı zamanda yiyecek tercihleri ve içerikleri de değişmiştir. İnsanların ne yedikleri kadar, nasıl, kimle, nerede yedikleri ile ne hissettikleri ve nedenöyle hissettiklerini anlamının toplumu anlamada kritik önemi vardır (Dedeoğlu ve Savaşçı, 2005: 80, 81).

Feza Mehmet ile yemek yedikleri yere kendisini ait hissetmemiş ve Mehmet'i hamburger yemeye götürmüştür.

“Hah şöyle yahu! Gözünü sevdiğimin hamburgeri neyimize yetmiyor” dedi. Mehmet bir yandan ayranını açmaya çalışıyor diğer yandan Feza'ya cevap veriyordu. “Senin daha dün tezkere almış asker kıvamında olduğunu unutmuşum Fezacığım (...)” Feza iştahlı iştahlı hamburgerini yerken, ağızı dolu cevap verdi:“Bizim en kral yemeğimiz buydu bir kere. Bunun bir tık ötesi de Adana kebaptı (...)” (Tazeoğlu, 2015: 30).

Günümüzde küresel alanda yaşanan birçok değişimle birlikte, işletmelerin yönetim anlayışları, faaliyet alanları, pazarlama stratejileri, tüketicilerin de ihtiyaçları ve talepleri hızlı bir değişim içerisinde gelişmektedir. Kültürel ve sosyal çevre, ekonomik, politik ve yasal çevre, demografik ve teknolojik çevre ile doğal çevre, tüketicilerin karar alma süreçlerini doğrudan etkilemektedir (Çabuk ve Nakıboğlu, 2003: 40).

Aydoğan'dan aktarıldığına göre; Günümüz Türkiye'sinde tüketim mallarının çeşitliliği ve bolluğu, tüketicilere sağlanan taksitlendirme ve kredilendirme imkânları, radyo ve televizyon yayınlarının yaygınlaşması, reklam şirketlerinin sayısının ve sağladıkları hizmetlerin artması ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte tüketim kültürü gittikçe yaygınlaşmaktadır (Şahin, 2005: 160).

Kültürel değerlerimiz tüketimi şekillendirmemize yardımcı olmaktadır. Gençler arasında küreselleşme fırtınasına kapılan ve tüketme dürtüsünü kamçılayan piyasalar en kolay gençleri etkisi altına alırlar. Kitapta belirtilen pasajdan yazarın bu tarz durumlarda gençleri yönlendirici ve tüketim ağına düşürmeyen mesajlar verdiğini söyleyebiliriz.

Kadın erkek ilişkilerine ve onların sevgiye, aşka atfettikleri anlamlara göre yaşayan insanların hikayesini yazan yazar, toplumsal sorunlara da eğildiğini tüketim içerikli mesajlar vererek eserlerinde göstermiştir.

Feza Koray'ı ilk defa tiyatro sohbetinde tanımıştır. Yazarın eşitlikçi bir bakış açısı ile eserlerini yazdığını söylesek de aslında genel olarak erkeğin negatif durumlarına ağırlık verir. Kadınlar daha duygusal davranmaktadırlar. Bu duygusallık onların zaman zaman hayatta ve romanda derin acılar yaşamasına sebep olmaktadır.

“Kadınların geneli kendini tanımaya çalışmaktansa, erkeklerin onlara olan iltifatlarındaki gibi olduklarına inanmayı seçerler” (Tazeoğlu, 2015: 35).

Aşkı genel olarak soyut ve ruhani bir biçimde yazan Tazeoğlu bu kitabında da aynı çizgide aşkı okuyucuya sunmuştur. Feza ve Koray sevgili olmadan önce aralarında geçen diyalog şu şekildedir: *“Ben seni görmek değil, yaşamak isterim Feza. Kalbini bana açar mısın?”* (Tazeoğlu, 2015: 50).

Birbirlerine olan özlemlerini dile getirdikleri zaman Koray'ın bir Mecnun havası ile; *“senin günlerin özleyerek geçiyormuş, benimkiler geçmek bilmiyor Feza.”*

Aşk dediğimiz duyguyu ifade etmeye çalışmak aslında çok zordur. Kimi bunu bağlılık, kimi sevginin en şiddetli hali olarak yorumlar. Bilimsel açıklaması ise; Aşk, bir başka varlığa duyulan derin sevgi. Sevgi kuramının kurucusu Psikanalist Erich Fromm, sevgiyi, insanlığın sorunlarına bir yanıt olarak, kişideki aktif ve yaratıcı gücün kaynağı bir enerji olarak ve bu söz konusu yaratıcılıkla sevmeyi de bir sanat olarak tanımlar. Sevginin türlerine ilişkin ilk psikiyatri dalında çalışma Sigmund Freud tarafından yapılmıştır. Erich Fromm ise sevgiyi 5 aşamada tanımlar: Kardeşçe-Anaç-Cinsel-Öz ve Tanrı sevgisi. Aşk, sosyolojide toplum yapısını oluşturan en önemli etkenlerden birisidir. Fakat bazı aşklar ölümlü ve cinayetle sonuçlanabilir. Günümüzde de işlenen namus cinayeti veya aşk için yapılan cinayetler az değildir. Genellikle aşk cinayetlerinin kurbanı kadınlar olur. Cinayetlerin çoğu aldatılma veya terk edilme sonucu işlenir. Bazen bir aşka mani olanları ortadan kaldırmak için de cinayetler işlenebilir. Aşk sosyolojik açıdan küçümsenecek bir şey değildir. Aşk sadece karşı cinslerle olmaz. Nesnelere, siyasi partilere, kendi cinsiyetlerine veya birliklere de aşık olabilirler. Karşılıksız aşklar ya tecavüzle ya da ölümlü sonuçlanır. Ama her karşılıksız aşk böyle bitecek diye bir şey yok, bazen platonik aşk olarak adlandırılan geçici karşılıksız aşklarda vardır.

Sosyoloji, aşkın bireylere değil topluma etkisini inceler. Ve toplumda aşk bazı problemlere neden olmaktadır (<https://tr.wikipedia.org/wiki/A%C5%9Fk>).

Yazar eserlerinde sevgi-bağımlılık ve aşk duygularını yoğun yaşatmaktadır. Aşk romanlarının yazarı olan Tazeoğlu eserlerinde cinselliğe değinmez, öpücükleri buse şeklinde masum, sarılmaları bir anne şefkati ile kaleme alır. Tensellikten ziyade tinselliğe önem verir. Cinselliğin olmaması da ruhi bir aşka ve verilmek istenen mesaja vurgudur. Yazarın asıl amacı eski yılların aşkını anlatmak günümüz insanına bir kıyaslama fırsatı sunmaktır. İki kişi arasında aşk verilirken yazar tarafından cinselliğe yer verilmemektedir. Fedakarlık, masumluk, dostluk sınırları içinde yazılan eserlerinde geleneksel aile yapısını ve evliliği yücelten bir bakış açısı söz konusudur.

Aşk'ın, ahlaki ilkeler tarafından belirlenememesi, aşkın, cinselliği ve sevgiyi içererek olumsuzlaması söz konusudur. Ulaşılamayan olma anlamında da Platon(ik)cu aşk asıl aşktır denebilir. Aşk huzurdan çok huzursuzluk yaratır (Veysal, 2010:55).

Aşk, ilişki türlerinden en çok talep edilen ve en karmaşık olanlarındandır. Kişinin aşık olduğu kişiye nasıl davranması gerektiği, yine, içinde bulunduğu toplum tarafından her fırsatta öğretilir (Atar vd., 2016:412,419).

“Seviyorsan bırakma. Bir daha aşık olmayacaksın. Ne gerekiyorsa yap. Yoksa pişman olursun.”(Tazeoğlu, 2015: 87).

Kitaplarda her ne kadar toplumda aşkın değer görmediği bir toplumdaki bahsedilse de kitaplardaki karakterler için durum tersidir. Eş seçimi birey için önemlidir. Özellikle ideal eş tanımına uygun bir eş seçmek, aşkın yeterli olmadığı göstergesidir. Eş seçimi pek çok yol ile mevcuttur ancak kitapta *“anlaşmalı evlilik”* türüne rastlanılır.

Larson'dan şu şekilde aktarılır; “Sevgi yeterlidir”, “Birlikte yaşama bizi evliliğe hazırlar” ve “Evlenecek muhteşem kişiyi bulana kadar evlenmemeliyim” gibi mitler bireyin kendini, eşini veya evlilik konusundaki kararlarını çok fazlasıyla sorgulamamasına yol açtığından kişinin evlenmek için yanlış kişiyi seçmesine neden olabilmektedir. Cobb, Larson ve Watson'dan aktarıldığı şekli ile; Eş seçimi birey için hem önemli hem de zor bir süreçtir. Bu seçimde bireyin sahip olduğu inançlar önemlidir. İnançlar, duyguları ve davranışları etkiler ve bu durum da ilişkideki doyum düzeyini belirler (Cihan Güngör vd., 2011: 180 - 181).

Evlilikte sevgi önemlidir, fakat tek başına yeterli değildir. Koray ve Feza birbirlerini ne kadar severlerse sevsinler Koray hayatını bir hiç gibi kullanmaktadır. Çok fazla sigara içmesi her zaman Feza'yı rahatsız etmektedir. Evlenince bırakacağını söylemesine rağmen, alışkanlıklardan da kolay kolay vazgeçilmediğinin farkındadır. Bu durum aşk için olsa bile... Ayrıca Koray hayatı umutsuzca yaşamaktadır. Belli bir kariyer hedefi yoktur. Günübürlük

işlerde çalışıp, öğrencilik yaşamında bu kazandığı paralar ile rahat bir yaşam sürmeyi başarmış olsa da aile olmak ve bunun sorumluluğunu alma ciddiyetinin farkında değildir.

Kitapta her ne kadar Mehmet Feza'ya karşılıksız bir aşk beslese de aileler bu aşkın farkındadır. Feza'nın ve Mehmet'in annesinin ise kitabın başından beri onları evlendirme düşüncesi ve fikir birliği içerisindeyler. Mehmet ve annesi arasında gelişen konuşma da aslında ailelerin verdiği karar görücü usulü olarak nitelendirilse bile Mehmet'in bu evliliğe isteğinin ve onayının olması, ilerleyen kısımlarda ise Feza'nın da bu duruma evet demesi kitapta gelişen evlilik türünün anlaşılabilir evlilik olduğunun söylenmesi yanlış olmayacaktır.

Mehmet ve Feza'nın annesinin onları evlendirme isteği, Feza ve Koray'ın evlenmek istemeleri ile bölünmüştür. Feza her ne kadar Koray'ı çok sevse de evliliği aceleye getirmek istemez. Feza ayaklarının üstüne basarken Koray uçuşan kelebek gibidir. Kitabın bazı yerlerinde Koray'ın "ayakları yere basmıyordu" (Tazeoğlu, 2015, 118). cümlesi sık sık tekrar edilmiş, aşk ve sevgi temalarının evlilikte ve aile sorumluluğunda yeterli olmayacağına değinilmiştir.

Kadın ya da erkeğin birlikteliğinin evlilik ile sonuçlanmasının beklenilmesi toplumsal bir kural olarak betimlenmiştir. Toplumca kabul edilen evlilik kuramı kadın ve erkeğin beraberliğini meşrulaştıran bir araçtır.

Bacanlı'dan aktarıldığı üzere; bireylerin eşlerini nasıl seçtikleri ile ilgili olarak çeşitli kuramlar ve tezler ortaya atılmıştır. Bu kuramların temelindeki görüş ise, eş seçiminin "bilinçli" ve "amaçlı" bir seçim olduğu anlayışıdır (Efe, 2013: 15).

Romantik ilişkilerin ardından gelen evlilik kimi zaman istenilen kişi ile sonuçlanmaz. Kitapta araya kader kavramı girmiş, Koray hasta olduğunu öğrenmiştir. Sevdiği insanın acı çekmesini engellemek adına onu reddetmiştir. Yanlış teşhis olduğu öğrenildikten sonra ise artık Feza Mehmet ile evlidir. Kitaplarında kader olgusuna sıklıkla yer veren yazar, aşkın soyut haline önem verdiğini gözler önüne sermiştir.

Kitaptaki kişiler çeşitli sosyal statülere mensuptur. Zengin bir iş adamı olan Arif, başarılı ve yakışıklı bir genç Mehmet, iyi eğitim almış güzel bir kız Feza, esprili-başarılı-ayakları üzerinde durabilen yakışıklı olarak betimlenen Koray gibi pek çok karaktere kitapta yer verilmiştir. Aşk acısı, kader, sağlık, eş seçimi, aile yapısı gibi pek çok konuyu içinde barındıran kitap Yeşilçam klasiklerini andırmaktadır.

4.2.4 Aşkla Kal

Kahraman Tazeoğlu son iki eserinde baba sevgisine, babanın varlığına, varlığının kazandırdıklarına, yokluğunun kaybettirdiklerine değinmektedir. Bunu da genellikle önce

babanın kazandırdıklarını öne sunarak kaleme alır. Ardından yokluğunun düşürdüğü boşluğu ve bu duygular çerçevesinde acı ile nasıl başa çıkabildiğini bu eserinde daha yoğun okuyucuya sunmuştur.

Eserin Edebi Haritası:

- *Olay Örgüsü;* Dalmayı tutku haline getiren Derya'nın amaçları uğruna ölümü bile göze almasını ve hedefine başarı ile ulaşmaya çalışmasının öyküsüdür. İdeal bir eş adayı ile yollarını kesişen Derya'nın bu aşkta sonu aldatma ile gelen acı sonudur. Babasını her şeyin üstünde tutan Derya sevdiği adamda da babasından izler görmüş, bu sayede ona daha fazla bağlanmıştır. Ama yaşadığı hayal kırıklığı üzerine babasının ölüm haberi onu hedeflerinden ve amaçlarından saptırmıştır. Bu dönemde ona yardımcı olan dalış hocası Mehmet, kader arkadaşı Burak'ın rolü;hayatında büyük katkıları olan kişilerdir. Mehmet hoca ve eşi Nesibe Hanım Burak'ı evlatları gibi benimsemişlerdir. Derya'nın ailesi Aldora ise Burak'ın Derya'nın yaralarını sarmasından çok mutludur. İlk olarak Mehmet Hoca Burak'ın Derya'ya olan hislerini fark eder. Kitapta evlilik gerçekleşmeden hatta Burak Derya'ya açılmadan önce büyükler kendi arasında konuşmuş, münasip görülmesinin ardından evlilik teklifi gerçekleşmiştir. Derya'nın annesinin yabancı uyruklu olması önemsiz kalmış, gelenekler tüm açılardan yaşatılmıştır.
- *Anlatıcı Tipi;* Kahraman anlatıcı bakış açısı ile yazılmış bu eserde kişiler sadece mektuplarda ve duygu düşüncelerinin ifadelerinde devreye girmiştir. Anlatıcı her şeyden haberdardır. Kendisini olayların dışında tutar. Ama buna rağmen her şeyden de haberdardır.
- *İsim Analizi;*
Derya: Bir denizkızı için en uygun isimdir. Babası Özgür ona Derya ismini koyarak denizi çağrıştırmasını sağlamıştır. Özgür ise denize düşkün biri için en uygun isimdir. Deniz mavi renge sahiptir, mavi ise özgürlük çağrıştıır. Deniz'in hocası Mehmet ise babacan tavrı ve sahiplenmesi ile geleneksel bir isim olan Mehmet adını taşır. Burak ismini anlamı; Berk-Yıldırım'dan türetilmiştir. Hz. Muhammed'in Mirac'daki bineği. Kur'an'da böyle bir isim geçmemekle beraber, İslam kaynaklarında böyle bir binitin olduğuna dair rivayetler vardır (<http://www.isminin anlamidirx.com/burak-isminin-anlami-nedir-3756/>). Aynı zamanda temiz, berrak, masumluk demektir.Kitaptaki Burak karakteri de bu sıfatları taşımaktadır. İsimler çoğu zaman kişiliğimizi de yansıtır. Kahraman Tazeoğlu'nun kitaplarında olduğu gibi...

- *Zaman ve Mekan;*

Derya İstanbul'un nezh semtlerinde yaşamasına rağmen Burak daha mütevazı olan Cevizli semtinde hayatını sürdürmektedir. Durumunu düzeltmesinin ardından Kadıköy'de ev bulması insanların yaşamlarına ve sosyal konumlarına göre yaşadıkları semtlerin değişim gösterip, yaşadıkları çevrenin onların sosyal statülerini yansıttmasının bir parçasıdır. Mekan denize yakın yerlerde geçmektedir. Daha doğrusu denizin içerisinde... Bunun dışında dalmak için Malta adalarında geçen bölümler vardır.

Eserin Nesnel Haritası:

Kitapta verilen kişilere gerçek hayatta rastlamak mümkündür. Yoksul bir genç varlıklı bir ailenin kızına aşık olur. Zengin kız yoksul erkeğin hayatını kurtarır. Bu gibi kurgular eski Türk filmlerinde pek çok rastlanan durumlardır. Kitabın başlangıcında zengin, güzel, başarılı kıza aşık olan ideal erkek olarak yine aynı vasıflara sahip biri karşısında olsa da karakter eksikliğinden ve aldatılmanın verdiği sebep olan hüsrana ve aşk acısı kitapta okuyucuya aktarılmıştır. Bu gibi olaylara gerçek hayatta rastlamamız ise olasıdır.

Derya iyi bir eğitim almış yüzme hocası yabancı uyruklu Aldora'nın ve Profesör Özgür'in tek kızlarıdır. İstanbul'un en ünlü semtlerinden biri olan Moda'da deniz manzaralı bir evde tek başına yaşamaktadır. Derya'nın ailesinden kitapta şu şekilde bahsedilmiştir: *Babası Hint ve Pasifik okyanuslarının derinliklerini araştıran dünyanın en modern araştırma gemisi RV Sonne'de görev alan bir bilim adamıydı. Annesi ise New Orleans'ta kolejde yüzme öğretmeni...* (Tazeoğlu, 2016: 17).Hedeflerine ulaşması açısından babası ona tüm imkanları sağlamıştır. Ama diğer tarafta Sakarya depreminde hayatını kaybetmiş abisinden başka kimsesi olmayan Burak vardır. Abisinin de ağır iş yaşantısı hayatına sebep olmuştur. Kot kumlama atölyesinde çalışan abisi Silikosiz hastalığına yakalanmış, zor şartlar altında çalışmak zorunda olması onu ölüme sürüklemiştir.

20. yy son çeyreğinden itibaren siyasal, sosyal ve ekonomik alan başta olmak üzere birçok alanda meydana gelen değişim, takip edilmesi zor bir hal almıştır. Özellikle 1980'lerden itibaren, ikinci dünya savaşından sonra ağırlık kazanan müdahaleci devlet modelinden vazgeçilerek, neo-liberal politikaların uygulanması, çalışma ilişkilerinde köklü dönüşümleri meydana getirmiştir (Sevgi, 2012: 68).

Burak ve abisi devlet yardımını kabul etmemiş, kendi ayakları üzerinde durmaya çalışmışlardır. Ama iş imkanlarının sınırlı oluşu ve sırf patrona masraf olmasın diye bir maske bile almaması belki de Burak'ın abisi dışında yüzlerce insanın hayatına sebep olmuştur.

Kot kuşlamacılığına bağlı silikoz yeni bir silikoz nedeni olarak ülkemizde belirlenmiş bir sorundur.Kot kuşlamacılığında kotlara eskitilmiş görünümü vermek veya rengini açmak için silikakristalleri içeren kum kullanılarak kuşlama (kum püskürtme işlemi) yapılmaktadır. Maruziyet önceden bilinen silikoz nedenlerinden farklı olarak; kapalı alanda çok yoğun bir maruziyet söz konusu olduğundan ve yeterli koruyucu nlem alınmadığından çok daha tehlikeli olabilmektedir (Akgün vd.,2009: 21).Kitapta da bu durumla ilgili yeterli nlem alınmadığına değinilmiştir.

Ağabeyimde bir kot kuşlama atölyesine girdi. Onun işi çok ağırdı. Günde on iki saat çalışıyordu. Patron masraf olmasın diye maske bile almıyordu işçilerine (Tazeoğlu, 2016: 118).

Derya'nın babasına düşkünlüğü çocukluktan beri devam eden bir süreçtir. Çocukluk dönemi sağlıklı bir birey olabilmenin önemli bir safhasıdır.

Eryavuz'dan aktarıldığı üzere; çocukluktaki yaşantıların yetişkinlik dönemine etkisi ve ocuk ebeveyn ilişkilerinin önemi hakkında detaylı bir kuram oluşturan ilk kişi Sigmund Freud'dur. Freud, insanın kişiliğinin psikoseksüel gelişim dönemleri içinde geliştiğini ne srmştir. Doğumdan itibaren belirli yaş dilimlerini kapsayan ve çeşitli dürtülerin etkisiyle oluşan beş dönem (oral, anal, fallik, gizil, genital) vardır. Bu dönemlerde yaşanandeneyim ve güçlükler yetişkinin kişilik yapısını etkilemektedir ocuklukdneminde yaşanan belirli, duygusal yönden yüklü anılar ve bu anıların bastırılması Freud'un nevrozlar teorisinin temelini oluşturmaktadır (Akin vd., 2013: 71).

Babadaki g ve koruyuculuk Derya'nın dört beş yaşlarında ilgisini ona yöneltilmiş, anneyi rakip olarak görmeye başlamış, babadan kıskanmış, birlikte uyumalarına engel olmaya çalışmıştı. Hatta bir keresinde babasıyla evlenmek istediğini bile söylemişti. Babanın anlayışlı ve koruyucu tavrı zamanla taşların yerine oturmasını sağlamış ve sağlıklı bir baba kız ilişkisine dönüşmesine yardımcı olmuştu. Değişmeyen tek Şey ise; babaya olan hayranlık ve bilinmeyen, görülmeyen bilinç düzeyine çıkmamış baba aşkıydı(Tazeoğlu, 2016: 33).

Kahraman Tazeoğlu kitaplarında baba aşkına satır aralarında yer vermiştir. Ama bu kitabındaki kurgu temel olarak babaya olan bağlılık, aşık olacağı insanın seçiminde dahi babasıyla benzeşim kurma ihtiyaıdır.

Gleinman'dan Emel Gürel'in aktarımıyla; Elektra Kompleksi fallik dönem boyunca kız çocuğunun babasına bağlanmasını ve penise sahip olmayan, dolayısıyla eksik olan annesine düşmanlık beslemesini, ondan korkmasını ve kendisini ister istemez annesiyle özdeşleştirmesini ifade etmektedir (Gürel ve Mutur, 2007: 544).

Sağlıklı bir kişilik oluşturabilmek, etkili iletişim kurabilmek, kendini doğru ifade edebilmek, sosyal hayatta başarıyı yakalayabilmek, benlik algısı ve özgüveni yüksek bir birey olabilmek büyük oranda çocuğun babasıyla ilişkisine bağlıdır (Özbek, 2014, 9).

Baba ile kurulan ilişkinin sağlamlığında şüphesiz annenin de rolü yadsınamaz.

Erdoğan'ın Coltrane'den aktardığı üzere; Erken dönemdeki çocukluk deneyimlerinin ve ebeveyn ile etkileşim biçimlerinin çocuğun cinsel kimliği üzerinde etkili olduğunu savunan Freud'un kuramsal görüşlerinin odağında psikolojik işlevler ve çocuktaki cinsel duyguların yer aldığı görülür. Toplumsal cinsiyet farklılıklarının oluşumunu açıklamaktan öte ağırlıklı olarak, cinsel kimliğin öğrenilme sürecinde etkileşim ve deneyimler üzerinde duran Freud'a göre, "bunların çoğu bilinçsiz düzeyde meydana gelir. Freud'a göre bebeklerin bireysel benlik duygusu yoktur. İlk başta bebeklerin benlik duyguları anneye birleşir ve daha sonra çocuklar anneden ayrılarak otonom bir benlik geliştirirler (Erdoğan, 2008: 74).

Kitapta Ömer'in Derya'yı etkileyebilmesi babasının özelliklerini kopyalayıp, taklit etmesi ile mümkün olmuştur. Derya Ömer'de bir boşluk olduğunu hissediyor ama babasını yansıtmamasının verdiği etki ile bunu görmezden geliyordu. Ömer Derya'nın babasının tıpkısı değildi. Ama Derya böyle görüp, babasına olan güvenin aynısını ikili ilişkisinde de oluşturmayı amaçlayıp hüsrana uğramıştır.

"Aşk acısı, bir kayıp değil... Sadece biraz eksilme. Ama yokluk değil... Bilemezsiniz bir babayı kaybetmek bir inancı kaybetmek demektir" (Tazeoğlu, 2016: 191).

Aldatılma olgusu bu kitabında da yer almaktadır. Öyle ki Derya bunu intihar ile sonuçlandırmaya niyetlenmektedir. Aldatılma sonunda "*ben bunu hak edecek ne yaptım?*" gibi sorular genellikle kişinin kendisine sorduğu ve hatayı kendinde aradığı zamanlardır.

Sorunlarla baş edemediği anda çoğu insan intiharı düşünebilir. Bu tıpkı içimizde bir suçlu potansiyeli barındırmamıza benzer. Derya da ruhsal çöküntüsünden kurtulabilmek ümidi ile intiharı düşünmüştür. Burak ile karşılaşması da bu şekilde gerçekleşmiştir.

Doğmak, yaşamak ve ölmek canlılar için doğal bir olaydır. Sağlıklı yaşamak için çaba göstermek varken ölümü seçmek, insan için anlaşılması ve kabulü zor bir davranıştır. Bayraktar'ın Ertemir'den aktardığı üzere; bir çalışmada: İntihar girişimlerinin nedenlerinin başında sorunlarla baş edemeyeceğini düşünerek ölümü kurtuluş olarak görme düşüncesi %74,19 olarak bulunmuştur. Genç intihar girişimlerinde, gençlerin sorunlara karşı tahammülsüz oluşunun, baş etme becerilerinin ve alternatif çözümler bulma becerilerinin gelişmemiş olmasının önemli bir rolü vardır (Bayraktar, 2015: 141, 148).

Bu açıdan çıkaracağımız sonuç ile ilgili olarak hayatta kaybedecek bir şeyi olmayanlar intiharı çıkış yolu olarak görmektedirler. Bu da insanların yeterince güçlü olmadığını belirtisidir. Kitapta pes ediş cümleleri şu şekilde verilmiştir:

“Bu oyundan sıkıldım ve yarısında çıkıyorum. Bütün iyiler diğer tarafa gitmiş. Bende gidiyorum. Yarını merak etmiyorum artık ne acı. Oysa ne kadar uğraşmışım bu vahşi hayatı sevebilmek için. Böylesi bir dünyada yaşamayı kendime yakıştıramadım. Varken yok sayıldım bakalım yokken varlığım fark edilecek mi?”(Tazeoğlu, 2016: 87, 88).

Burak ile arasında oluşan dostluk Derya’yı hayallerine tekrar döndüren bir araç olmuştur. Babasının kaybı, sevdiği adamın ihaneti, hayallerini gerçekleştirmemesi gibi olumsuzlar ile baş etmeyi Burak sayesinde sağlamıştır. Burak telefon kullanmaya karşıdır. Ama aslında arayacağı kimsenin olmamasındandır. Yoksul bir yaşantı sürdürse de kazancının neredeyse tamamını kitaplara harcamaktadır. Telefon kullanmama sebebi olarak da ;

“Bana özgürlük sağlıyor telefonsuzluk. İnsan hayatına vurulmuş prangalardan birinden kurtulmuş sayıyorum kendimi. Telefonumun markasına göre değer biçilmek istemiyorum. Radyasyondan korunuyorum falan demiyorum bu arada. Ben korunsam ne olur etrafımda binlerce insanın telefonunun radyasyona maruz kalmıyor muyuz zaten. Hoş üç ay önce ölümü düşünen biri için ne kadar önemlidir bu radyasyon meselesi onu da bilmiyorum ama...” (Tazeoğlu, 2016: 116, 117).

Yazar kitaplarında tüketimi eleştirel bir bakış ile yazmış, yoksulluğun farkında olmuştur. Farklı kesimlerden insanların davranışlarını kıyaslamamıza yardımcı olmuştur. Fakir olsa da sofrada adabını bilebileceğini, kitap okuyup bilinçli bir şekilde konuşabileceğini okuyucuya hissettirmeye çalışmıştır. Bu yüzden toplumsal meselelere duyarlı bir yazar olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Aktaş’ın Bauman’dan aktardığı üzere; tüketim toplumunda yoksul olmak “unutulmanın, yoksun bırakılmanın ya da aşağılanmanın, başkalarının girebildiği toplumsal şölenin dışarıya atılmanın üzüntüsüne dönüşen bir yetersizliğe” işaret ederken, bu süreci yoksul bir genç olarak deneyimlemenin daha şiddetli dışlanma süreçleri ürettiği öne sürülebilir. Yoksul gençler, gençlere yönelik tüketim pazarının ancak kısıynda yer alabilmelerine rağmen tüketim yönelimli baskılara diğer toplumsal katmanlardan gençler gibi maruz kalmakta; ancak sahip oldukları kısıtlılıklar nedeniyle tüketim alanına katılımında çeşitli güçlüklerle karşılaşmaktadırlar. Genç olmanın anlamının, tüketime “özgürce” katılabilmek olarak yeniden tanımlandığı tüketim toplumunda yoksulluk nedeniyle bu “özgürlüklerden” mahrum kalmak, yoksul gençlerin dışlanma süreçlerine yeni boyutlar eklemektedir. Türkiye’de kent yoksulu gençler eğitim, sağlık, barınma gibi temel hizmetlere ulaşamama; yaşanan çevre koşulları tarafından üretilen mekânsal dışlanma ve genel olarak sahip

oldukları düşük eğitimsel nitelikleri nedeniyle işgücüne katılamama riskleri altındadırlar. Tüm bu riskler, yoksulluğun bir parçası olarak gençlerin karşılaştıkları sosyal dışlanma biçimlerine örnek oluşturmaktadır (Aktaş Ymanoğlu, 2010: 43 – 44).

Burak Derya sayesinde topluma uyum sağlamış, kitaplara daha az para verip tek göz oda evinden apartman dairesine geçmiştir. Bir buzdolabına da sahip olan Burak kısıtlı imkanlarla da olsa hayatını Derya ve Mehmet Hoca sayesinde düzene oturtmuştur. Son model bir telefona da sahip olmuştur. Her ne kadar hala gereksiz olarak görse de... Çünkü yaşarken telefon hayatında var olacak ölümünden sonra arayanlar onu ulaşamayacak gereksiz ve olması empoze edilen bir araçtır. Bununla ilgili kitapta şu pasaj dikkat çeker:

“Cep telefonu kullanman sevenlerini neden üzsün? Onlar için daha güzel bir şey değil mi bu?” diye sordu Derya. “Yaşarken ulaşırlar evet. Ama ben öldükten sonra? Sevdiğin biri öldüğünde en acı şey onun telefon numarasını rehberinden silmektir. O kadar çok acır ki kalbin. Silmesen ummadığın zamanlarda, rehberini karıştırırken ansızın çıkar karşına ismi. Kalbine bir bıçak iner...” (Tazeoğlu, 2016: 117).

Bu eserde kitap okumanın önemine bir kez daha değinilmektedir. Kıt kaynaklara sahip olsa dahi Burak tüm parasını kitaplara vermektedir. Bunun dışında kitap okuma alışkanlığını Derya’ya da kazandırmış, kitap okuma saatleri yapıp farklı kitapları eş zamanlarda okuyarak birbirlerine anlatmayı adet edinmişlerdir.

“İnsanlar kitap okuduğu için toplumdaki soyutlanmaz; toplum kitap okumadığı için okuyanları tuhaf karşılar” (Tazeoğlu, 2016: 159).

Yazarın asıl amacı kitap okumayan kesime hitap edip onları kitap okumaya teşvik etmektir. Yazdığı kitaplarda da kitap okumanın önemine sürekli değinmiş, sosyo-ekonomik durumu ne olursa olsun kitaplara ulaşmak isteyen bireyin kişisel ihtiyaçlarından taviz verebileceğini göstermiştir. Bir dostun hayallere ulaşmada önemli bir araç görevi üstlendiğini Burak ve Derya ilişkisinde gözler önüne sermiştir. Ailelerinde onayladığı bir ilişki evlilik ile sonuçlanmıştır.

4.3 Yazar Açısından Eserlerinin Değerlendirilmesi (Röportaj)

1) Sosyal medyada çok fazla tanınıyorsunuz. Tanınmanızda küreselleşmenin katkısı çok fazla, ancak bu sizi rahatsız hissettirdiği zamanlar oluyor mu?

- *Bana ait sözlerden ziyade bana ait olmayan sözlerin de benimmiş gibi lanse edilmesi beni rahatsız ediyor. Bunun yanı sıra sözlerimi paylaşırlarken altına adımı yazmamaları rahatsız olduğum bir başka konu. Öte yandan sözlerimi değiştirip altına kendi ismini yazan arkadaşlar var. Bu hiç hoş değil. Ayrıca bunu yapana bir kazanç sağladığına inanmıyorum. Bana gönderilen yüzlerce maili okuma şansım yok. Zaten yüzde doksani*

birbirine benzer mailler. Daha ilk giriş cümlesinden ne istediği anlaşılıyor. Spesifik olarak bana iletilmesi gereken çok önemli mailleri yardımcı okuyarak bana yönlendiriyor.

2) Kahraman Tazeoğlu sizce kimdir? Gerçek hayatta da kaleminizden döküldüğü gibi misiniz?

- *Ben eski aşkları yazan biriyim. Yaş olarak da yeni sayılmam zaten. Kitaplarımda okurlarımın hayranlıkla takip ettiği, içselleştirdiği o aşklar bundan yirmi yıl öncesinin insanları için gayet normal karşılanabilecek ve olması gereken aşklardı. Ben o yıllarda yaşadığım aşkları yazıyorum. Fakat günümüz aşklarının içi boşaltıldığı için eskinin aşkları bir lütuf gibi algılanıyor. Ben hala eski aşkların adamıyım. Ve aşkı hala eskisi gibi tanımlıyor ve yaşıyorum.*

3) Yazdığınız eserlerdeki karakterler gerçek hayattan izler taşıyor mu? Aileniz sizin bu başarınızda ne kadar destekleyici oldu?

- *Romanlarımdaki karakterler hakkında yorum yapmıyorum. Hepsi gerçek karakterler olduğu için sadece kitabımda yer verdiğim kadarıyla yetiniyorum. Özel hayatımla ilgili konuşmayı da çok sevmiyorum. Zaten okurlarım özel hayatımdan çok roman karakterlerimin özel hayatlarını merak ediyor. Çünkü herkes onların gerçek kişiler olduğunu biliyor. Bu yolculukta ailemin bana olan desteğinden söz etmek maalesef mümkün değil. Her zaman "boş işlerle" uğraştığımı söylemişlerdir. Türkiye'nin en çok satan yazarı olmama rağmen kardeşlerim ve akrabalarım hiçbir kitabımı okumamıştır mesela.*

4) Eserlerinizde geçen isimlere bakacak olursak; Kayra "Allah'tan gelen muştı", Bukre "Sabaha Karşı", Lavin... İsimler bazen çok şeyi ifade eder. Siz eserleriniz de kullanacağınız isimleri nasıl belirliyorsunuz?

- *İsimler benim için çok önemlidir. İsimlerin anlamı kişilerin gerçekliğine denk düşer. İsimlerin anlamları hakkında derin araştırmalar yapmadan romanlarımda kullanmam.*

5) Son kitabınızda Derya ismi sizin için bir şey ifade edemiyor mu?

- *Ben Derya ismini denize gönül vermiş insanlara çok yakıştırıyorum. Bu yüzden Derya ismini özellikle kullandım.*

6) Kitaplarınızı yazarken çalıştığınız ortam nasıl? Dağınık mısınızdır?

- *Çok dağınık olduğumu söyleyemem. Hatta daha çok düzeni severim. Yazı masamda uzun süre çalışamıyorum maalesef. Bel fitiği sorunum olduğu için romanlarımda büyük bir kısmını kucagımda laptopumla uzanarak yazmak zorunda kalıyorum.*

7) Eserlerinizin Yüksek Lisans tezine konu olması size ne hissettirdi?

- *Gururumu okşadı. İlk defa tez konusu oluyorum. Bir sosyolog tarafından tez konusu edilmek aklımın ucundan geçmezdi. Bu vesileyle size teşekkür ediyorum.*

4.4 Okuyucu Açısından Eserlerin Değerlendirilmesi (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu)

18.10.2015 tarihinde 6. Konyaaltı Kitap Fuarında 4.5 saatlik süren bir çalışmanın bulgularını analiz etmeye çalıştık. Yazarın pek çok hayranının bulunduğu imza gününe gelen insanlardan anlayabiliriz. Kahraman Tazeoğlu'nun kitaplarını imzaladığı sırada 319kişi ile görüşme imkanı bulduk. İmza etkinliğine katılan yüzlerce insanlar arasında sadece fotoğraf çekinmek için gelenlerde mevcuttur. İmza etkinliği başlamadan önce yazar 30 dakikalık bir söyleşi yapmıştır. Burada kitaplarda adı geçen karakterler hakkında soruları yanıtlamış, ilk aşk acısını anlatmıştır. Okuyucular ile yaptığımız görüşmenin çıkarımları ise şu şekildedir:

- Totalde 319 kişi ile görüşme imkanı bulduk. Bunlardan 289'u kadın, 25'i erkek, 5 tanesi ise anne-kız ikilisinden oluşmaktadır.
- İmzalatılan eserlerinin sayısı ise şu şekildedir:
  - Vazgeçtim eseri 82 kişi tarafından imzalatılmıştır.
  - Bukre eseri 48 kişi tarafından imzalatılmıştır.
  - Yaralı eseri 35 kişi tarafından imzalatılmıştır.
  - Kıyısızlar eseri 29 kişi tarafından imzalatılmıştır.
  - Bambaşka eseri 25 kişi tarafından imzalatılmıştır.
  - Başka eseri 17 kişi tarafından imzalatılmıştır.
  - Eyvallah eseri 14 kişi tarafından imzalatılmıştır.
  - Kayıp Yüzyılın Prensesi 13 kişi tarafından imzalatılmıştır.
  - Söz, Ölü Bir Kentin Morg Alfabesi ve Araz eserleri 11'er kişi tarafından imzalatılmıştır.
  - Susacak Var ve Seni İçimden Terk Ediyorum eserleri 9'ar kişi tarafından imzalatılmıştır.
  - Mavi Ev eseri 8 kişi tarafından imzalatılmıştır.
  - Beni Susarken Bölme eseri ise 1 kişi tarafından imzalatılmıştır.
- Kitap imzalatmaya gelen hayranlar arasında 57 kişi korsan kitap ile gelmiştir. Bu sayı 319 kişinin içerisinde dahil değildir.
- Sadece fotoğraf çektirmeye gelen kişi sayısı 7'dir. Bu sayıda 319 kişinin haricinde tutulmuştur.
- En beğenilen kitap olarak sıralamasında 1.ci sırada Bukre vardır

- En çabuk okunulan ve ardından tekrar okuma isteği yaratan kitap olarak Vazgeçtim'i belirtmişlerdir.
- En sevilen karakterin Bukre olduğu belirtilmiştir.

Bu çalışma esnasında yapmış olduğumuz çıkarımlar şu şekildedir:

2-65 yaş aralığında imza gününe gelen kişilerin kadın erkek oranları saptanmıştır. En çarpıcı olan sayı ise 2 yaşında bir kız çocuğunun annesinin elinden tutup imza etkinliğine gelirken kitapları taşıması olmuştur. Biz buradan kitap okuma alışkanlığının ailede kazandırılıp, okuma sevgisinin küçük yaşlarda aşılabilirdiği sonucunu çıkarabiliriz. 319 kişinin 38'i erkek okuyucudur. Genelde 18-25 yaş aralığı okuyucular olduğu tespit edilmiştir. İmza etkinliğine gelen 11 erkek kız arkadaşları için kitap imzalatmaya gelenler arasındadır. Genelde 18-25 yaş aralığında yoğunluk olsa da 65 yaşında 2 kadın, 52 yaşında 5, 41 yaşında da 5 kadının olduğunu gözlemledik.

Yazar ;erkek okuyucuların sayısı doğuya gittikçe arttığını röportaj sırasında çalışmamıza ek bilgi olarak bize sunmuştur.

Genel olarak her yaştan ve cinsiyetten okuyucuya sahip olan Kahraman Tazeoğlu'nu okuyan kesim genç üniversiteli kadın okuyucular olduğu sonucunu çıkarabiliriz.

SONUÇ

Sosyolog kelimelere anlamlar yüklerken analitik düşünmek zorundadır. Bu kavramları oluştururken de bu düşüncenin sonunda analizler yapabilmelidir. Anlamlılık ve anlaşılır olması önem arz eder. Sadece edebiyat ifadesi değil sosyoloji terminolojisine uygun anlamlar yükleyebilmelidir. Sosyolog sosyal olguları gözlemleyerek kavramsal düzeye çıkararak kişidir. Edebiyat terminolojisinden sosyoloji terminolojisine geçiş zordur. Bir kolaylık vardır ki toplumun değer ve yaşam biçimleri bize kaynaklık eder. Dominant olan edebiyat terminolojisinin karşısında resesif olan sosyoloji terminolojisini eşit veya baskın duruma getirmektir. Bu çalışmada da bunlara dikkat edilmeye özen gösterilmiştir.

Edebiyat her zaman ve her toplumda yer alan kültürel bir süreçtir. Hayatımızda varlığını sürdüren ve bizi başka dünyalara taşıyan bir araçtır. Bir edebiyatçı gözü ile romana bakacak olursak roman bize olmasını istediğimiz yaşantıları sunabilecek ve hayal dünyamıza zenginlik katacaktır. Ama bizim bu çalışmada yapmaya çalıştığımız şey sosyolog gözü ile bakıp, edebiyatı bir araç olarak kullanmak oldu. Ayrıca yansıtma kuramını kullanarak romanları birer ayna olarak gördük ve toplumu yansıttığı sonucunu çıkardık.

Çalışmamızın ilk bölümü kavramsal çerçeveyi oluşturmaktadır. Bu bölümde edebiyat ve toplum ilişkisi bağlamında edebiyat sosyolojisi açıklanmaya çalışılmaktadır. Bu kavram çerçevesinde ele alınan yazarın eserlerine farklı bir bakış açısı ile bakma olanağı sağlandı. Edebiyat eserleri çerçevesinde incelenerek Türk Edebiyatından örnekler ile açıklanmaya çalışıldı. Aynı zamanda bu kısımda Türkiye’de roman başlığı altında Tanzimat’tan günümüze kadar olan dönemlerden bahsedilip, eserler çerçevesinde toplumun yapısı analiz edildi. Romanın ortaya çıkışı, ilk çeviriler, ilk köy romanı, batılılaşmayı anlatan ilk romanlar (...) gibi pek çok illere değinilerek ve bu doğrultuda romanın başkalaşımı ve barındırdığı konular arasında değişimler gözler önüne serilmeye çalışıldı. Aynı zamanda bu kısımda popüler romanın gelişimi ve onu oluşturan türlere değinildi. Aşk romanları denildiği zaman Kerime Nadir’lerden yeni dönem yazarları Canan Tan’dan başlayarak Kahraman Tazeoğlu’na kadar içinde pek çok ismi barındıran yazarlara ve eserlerinden örnekler verildi. Polisiye romanlarının öncüsü Sherlock’tan Türk yazarı Osman Aysu ve Ahmet Ümit’in Türk toplum yapısının suça bakışı ve polis serüvenlerinden farklı izlenimler çıkarıldı. Tarihi öğrenmek için illa tarih ders kitaplarına gerek yoktur. Aynı işleve tarihi romanlarda sahiptir. Günümüz romancılarından Demet Altınyeleklioğlu’nun eserleri başta olmak üzere pek çok tarihi romancı ve eserlerine yer verildi. Heyecan-Macera-Gerilim romanları gerilimi en fazla hissettiren

romanlar olarak karşımıza çıkar. Bu tarz romanlarda kadın ya da erkekten birisi muhakkak suça karışmıştır. Acıklı romanlar çerçevesinde öncelikle toplumsal acıklı romanlar ve beyaz perdeye yansıyanlara değinilmiş, günümüz yazarlardan örnekler verilmiştir. Çocuk edebiyatının büyük bir kısmı acıklı romanlar kategorisinde yer almaktadır. Hidayet romanları ise karşımıza genelde birer yeşil melodram olarak çıkar. Fantastik romanlar sihir, büyü gibi pek çok hayal ürünü barındıran, günün stresinden kaçmamıza vesile olan birer hayal dünyasının kapılarını aralayan roman türü olarak hayatımızda varlığını sürdürmektedir.

Popüler romanlarının işlevleri arasında en güçlü olanı popüler kültür sürecini hızlandırmaktır. Bu tür edebiyat sosyolojisi içerisinde farklı anlamlara sahiptir. Popüler romanlar birçok kişi tarafından sevilen ve tüketilen eserler olarak karşımıza çıkar. Bu roman türü karşısında olan tür ise estetik romanlardır. Bu tür romanlar daha az tercih edilen ama çok okunulan listesinden adı eksik olmayan birer fenomen haline gelmiş eserlerdir. Oğuz Atay'dan *Tutunamayanlar*, Sabahattin Ali'den *Kürk Mantolu Madonna*, George Orwell'dan *1984* gibi eserler estetik romanlar kategorisinde değerlendirilir.

Popüler roman ve sosyoloji kısmında bu romanların edebi varlığı sorgulanmamıştır. Asıl sorgulanan toplumdaki varlıklarıdır. Çalışmada ele aldığımız yansıtmacılık kuramı eserleri analiz edip, tematik olarak incelemede yardımcı oldu.

Çalışmanın ikinci kısmında daha çok Türkiye'de popüler romanların varlığına ve estetik roman ile olan kıyaslamasına yer verildi..

Üçüncü bölümde yöntem ve araştırma kısmına yer verilmiştir. Çalışmamız Kahraman Tazeoğlu'nun eserleri çerçevesinde analiz edilmiştir. Eserlerin incelemesinde betimsel analiz çalışmada tercih edilmiştir.

Dördüncü bölümde yazarın yaşamı ve eserleri ele alınmıştır. Aynı zamanda Susacak Var, Bukre, Vazgeçtim ve Aşkla Kal adlı eserlerinin edebi ve nesnel haritaları çıkartılmış, olay örgüsü, anlatıcı tipleri, zaman-mekan çerçevesinde eserler analiz edildi. Bu romanların içerikleri açısından tematik bir inceleme yapıldı. Toplumsal yapı çerçevesinde sosyo-ekonomik durumlar göz önünde bulundurularak aşkın şekillenmesi ve toplum ile olan bağlantıları kaleme alınmıştır.Kitaplardaki ortak tema olan aşk soyut bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Yazarın eserlerinde yer alan aşk teması acı ve aldatma eksininde anlatılmıştır. Buna rağmen yazar kitaplarını mutlu aşk ile noktalamıştır. Eşitlikçi bir bakış açısı ile yazan olan yazar, toplumsal meselelere duyarlıdır. Bunu kitaplarında toplumun her kesiminden gelen insanlara yer vererek göstermiştir. Romanlarında aşk hikayesini yoğun duygular ve betimlemeler ile anlatan yazar, evliliklerin sevgi temelli kurulduğunun altını çizmektedir. Romanlarında geleneksel aşklara atıfta bulunmuş, ailelerin komşu olması,

çocukluktan gelen arkadaşlık gibi olguların sevgiyi kuvvetlendirip aşka dönüşebileceğini yansıtmaktadır. Sadece komşuluk açısından değil, son kitabı Aşkla Kal adlı romanında da aile dostu olan kişilerin söz hakkı sahibi olup, hayatların şekillenmesinde belirleyici faktör olduğunu göstermiştir. Romanlarına bakıldığı zaman geleneksel aileyi el üstünde tutmakta ve bakış açısını da bu ekseninde belirlemektedir. Üniversite yıllarında ya da iş yaşantısında bulduğumuz kişiyi tam anlamıyla tanıyamayabiliriz. Roman kurguları içerisinde de bakacak olursak, Vazgeçtim adlı romanında üniversite yıllarında beraber olduğu kişi ile evlilik sonuçlanmamış; aileler aracılığı ile onanan kişi ile ilişkisi evlilik yolu ile mühürlenmiştir. Buradan çıkarabileceğimiz sonuç ailenin evlilik kuramında bağlayıcı etkisinin oluşu ve kendi kültürü ile daha iyi anlaşabildiğidir. Aşkın sonucu ve olması beklenen evlilikdir. Evlilik denildiği zamanda akla ilk gelen faktör ise ailedir. Aile bu romanlarda saygı duyulması gereken ve bilinçli olarak onun varlığı sürekli satır aralarında hissettirilen bir anlayış hakimdir. Aşkla Kal romanında babaya olan aşk ve özlem dile getirilmiş; Vazgeçtim adlı romanda ise babanın ölümü ile geride bıraktığı ataerkil yapı anlatılmaya çalışılmıştır. Ailenin ardından babalık konusuna ağırlık verilmiş ardından babaya duyulan özlemin maşukta aranması anlatılmıştır. Aşık olan kişi çoğu özellikleri açısından seçtiği erkekte babasının yansımasını bulmaya çalışır. Bu eksikliği de sevdiği adam ile doldurmaya çalışmaktadır.

Eğitim-öğretim yaşamına çok fazla değinmeyen yazar, romanda yer alan karakterleri toplum içinden seçmiştir. Gerçek yaşantıya uzak - aykırı tiplere eserlerinde rastlanmaz. Ekonomik yapıları ise değişkenlik göstermektedir.

Kaleme aldığı romanların hemen hemen hepsinde erkeklerin duygusal yönüne ağırlık vererek, gerçek aşkı yaşayabildiklerini ve hüsrarla sonuçlanan aşklarının matemini yaşayıp, fedakarlık gösterebildiklerine de değinmektedir. Vazgeçtim romanındaki Koray, Bukre'deki Cem bu durumun örnekleridir.

Araştırmamızın gayesi edebiyat vasıtası ile toplumsal yapıya ilişkin izler yakalamaktır. Edebiyat toplum ilişkisi bağlamında yazarın 4 eseri örneklem alınarak araştırma tamamlandı. Her romanda bulunan ortak tema olan aşk duygusu gerçek hayatta benzerlik göstermektedir. Popüler romanların ziyadesi ile çok tüketilmesi bir toplumsal gerçeklik olduğunun göstergesidir. Popüler romanlar denildiği zaman bunların uçucu olduğu aklımıza gelmemelidir. Sonuçta onlarda insanlarda belli bir etki bırakmakta ve yazarları da takdir edilmelidir. Eğer yazılan eserlerin tüketeni var ise bunun illa edebi olup olmadığı tartışılmaz. Bizim bu çalışmada ki amacımız bu olmamak ile birlikte aslında popüler kelimesinin ardında yatan tüketilen kelimesine odaklanmaktır. Tüketilen bu popüler romanların neden tüketildiği tartışıldı Kendilerinin yansımasını buldukları romanlar toplum ekseninde incelenmiştir.

Eserlerin tematik yapıları bize o dönemin ne yansıttığına dair belirgin ipucudur. Kitaplar bize bazı mesajlar verir. Edebiyat sosyologlarının da görevi bu mesajları toplum bağlamında analiz etmektir. Son dönemlerde bu mesajların en iletken sahibi ise popüler romanlar oldu.

KAYNAKÇA

- Akgün, M., Araz, O., Akkurt, I., Eroğlu, A., Alper, F., Sağlam, L., Mirici A., Gorguner, M., Nemery, M. (2009). Kot Kumlama İşçilerinde Silikoz Epidemisi, “*Türk Tabipler Birliği Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi*”, Nisan - Mayıs – Haziran.
- Akın, A., Uysal, R., Çitemel, N. (2013). “Çocukluk Dönemi Mutluluk/Huzur Anıları Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”, *Uludağ Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, s.s.: 71 – 78.
- Aktaş Yamanoglu, M. (2010).“Tüketim Toplumunda Genç ve Yoksul Olmak Dışlanma Süreçleri ve Karşı Stratejiler”, *Kültür ve İletişim Yayınları 13/2, Yaz*.
- Alver, K. (2015-2).“Türkiye’de Edebiyat Sosyolojisi Çalışmaları Üzerine Bir Değerlendirme”.*Sosyoloji Konferansları*, No:52.
- Andı, F. (2013).*Roman ve Hayat*. Hat Yayınevi, İstanbul.
- Argunşah, H. (2002). “Tarihi Romanda Post-modern Arayışlar”.*İlmi Araştırmalar-14*, İstanbul
- Argunşah, H. ve Demir, A. (2009). 1980 Sonrası Türk Romanı Sempozyumu 27-28 Mart 2008 Bildiriler No:170, *Erciyes Üniversitesi Yayınları*, Kayseri.
- Arslanoğlu, İ. (2012). *Genel Sosyoloji Ders Notları*, Gazi Kitabevi.
- Aslan Ayar, P. (2015).*Türkçe Edebiyatta Varla Yok Arası Bir Tür Fantastik Roman (1876-1960)*, İletişim Yayınları.
- Atabek, Ş. G. ve Atabek, Ü. (2007).*Medya Metinlerini Çözümlemek İçerik, Göstergebilim ve Söylem Çözümleme Yöntemleri*, Siyasal Kitabevi, Mayıs.
- Atalay, S. (2014): “Modern Toplumun Edebi Ürünü Polisiye Romanlar ve Polisiye Romanlarda Cinsiyetçilik”.*Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt:7, Sayı:35.
- Atar, M. ,Şener, G. ve Onay, A. (2016). “Aşkın Metafor Hali: Sevgililer Günü Kapsamında Kadın ve Erkek Dergilerindeki Reklamlarda Aşkın Sunumu”, *Global Media Journal TR Edition*, Bahar.
- Aydemir, M. (2012). “ Tarihsel Bir Polisiye Roman: İstanbul Hatırası”.*TurkishStudies-International PeriodicalForTheLanguages, LiteratureandHistory of TurkishorTurkic*, Sayı:7/3, Yaz.
- Aydın, A. (2000). “Batılılaşma Döneminde Şinasi ve Fransız Etkisi”.*Hacettepe Fakültesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 17 (2): 105-131.

- Aydın, E. (2009). ‘‘Edebiyat-Sosyoloji İlişkisinde Sosyolojik Kaynak ve Ölçütler’’.*Turkish Studies, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkishor Turkic*, Volume:4/1-1, Winter.
- Aytaç, G. (2005). *Edebiyat ve Kültür*. Hece Yayınları.
- Aytaç, G. (2003). *Genel Edebiyat Bilimi*. Say Yayınları.
- Aytekin, H. (2008). ‘‘Çocuk Edebiyatında Ölüm Teması’’.*Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20: 5.
- Balaban, A. (2013). ‘‘Romanın Maneviyatta Oynadığı Rol Açısından Kara Kitap ve Aşk’’, *Beder Journal of Humanities*.
- Bozdoğan, A. (2014). ‘‘Fecr-i Ati Topluluğu ve Musavver Muhit Mecmuası’’, *Tübar XXXV*, Bahar.
- Baş, S. (2010). ‘‘Batıya Hayran Bir Neslin Romanı: Server-i Fünun Romanı’’, *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkishor Turkic*. Volume 5/2 Spring.
- Batum Menteşe, O. (2008). ‘‘Edebiyat Nedir’’, *Littera Dergisi Konferansı Toplu Yayını*.
- Bay, Ö. (2012). ‘‘Kadın Erkek Söylemi: Cinayeti Yazan Kadın Pınar Kür ‘‘Bir Cinayet Romanı’’ve Cinayeti İtiraf Eden Erkek Ahmet Ümit; ‘‘Beyoğlu Rapsodisi’’, *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Sayı:7/1, Kış.
- Baydar, V.(2013). ‘‘Popüler Kültürde Mizonoji’’, *Turkish Studies - International PeriodicalFor The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* .Volume 8/151 Fall.
- Bayhan, V. (2011). ‘‘Tüketim Toplumunda Bireyin Ontolojik Mottosu: Tüketiyorum Öyleyse Varım’’, *Sosyoloji Konferansları*, Sayı:43.
- Bayraktar, S. (2015). ‘‘İntihar Kavramının Çocuklar ve Ergenler Açısından Ele Alınması’’, *Mediterranean Journal of HumanitiesV/1*, 139 – 159.
- Bayram, E. G. (2004).‘‘Türkiye’de Polisiye Roman: Osman Aysu Polisyeleri’’ ,Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Bilgin, N. (2006).*Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi Teknikler ve Örnek Çalışmalar*. Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Bourdieu, P. ve Wacquant, L. (2012).*Düşünsel Bir Antropoloji İçin Cevaplar*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Bozkurt, V. (2009).*Değişen Dünyada Sosyoloji*, Ekin Yayınları.

- Brown, I. (2006). "Mommy Memoirs:Feminism, Gender and Motherhood in Popular Literature", *Journal of the Association for Research on Mothering*, Volume:8, Numbers: 1, 2.
- Browne, K. (2005). *An Introduction to Sociology*. Polity Press 65 Bridge Street, Cambridge.
- Buran, A. (2002). "Metin-Bağlam İlgisi Bakımından Ak Gemi'de Babalık Kavramı ve Baba-Çocuk İlişkisi", *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, Sayı:27.
- Bülbül, M., Türkoğlu, S., ve Tüzeci, D. (2014). "Edebiyat ve Toplumsal İşlevi", *KKEFD*, Sayı:29.
- Canel, N. A. (2012). 'Evlilik Çatışmasına Sebep Olan Faktörler ve Çözüm Yolları', Aile ve Eğitim Programı, T.C Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Ankara.
- Cangızbay, K. (1996).*Sosyolojiler Değil Sosyoloji*, Öteki Yayınevi.
- Cuma, A. (2009). "Edebiyat Sosyolojisi ve Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi-Sanat ve Bilimin Sınır Ötesi Etkileşimi".*Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:22.
- Curun, F. ve Çapkın, M. (2014). "Romantik Kıskançlığın Bağlanma Stilleri, Benlik Saygısı, Kişilik Özellikleri ve Evlilik Doyumu Açısından Yordanması", *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*.
- Çabuk, S. ve Nakıboğlu, B. (2003). "Çevreci Pazarlama ve Tüketicilerin Çevreci Tutumlarının Satın Alma Davranışlarına Etkileri İle İlgili Bir Uygulama", *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (2).
- Çalışkan, A. (2010). "Edebiyat Teorisi Üzerine-1: İlk Belirlemeler" , *TheJournal of International Social Research*, Volume:3, issue: 12, Summer.
- Çelik, E. (2015). "Batı Edebiyatında Polisiye Romanın Gelişimi sürecinde Düşünsel ve Sosyal Etkiler", *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E-Dergisi*.
- Çıkla S. (2002). " Romanda Kurmaca ve Gerçeklik". *Hece Aylık Edebiyat Dergisi*, 6: (65 – 67), Mayıs-Haziran-Temmuz.
- Çıkla, S. (2009). "Tanzimattan Günümüze Gazete-Edebiyat İlişkisi".*Türkbilig-Türkoloji Araştırmaları*, Güz: 34-63.
- Çıkla, S. (2009). "Yeni Türk Edebiyatı Araştırmalarında Usul".*International Periodical Forthe Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 4 /1-I Winter.
- Dağlar, N. (2007). "1900-2000 Dönemi Edebiyat Dergilerinde Roman".*Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Eylül.
- Dayanç, M. (2012). "Milli Edebiyat Dönemi, Milliyetçi Edebiyat ve Milli Edebiyat Kavramı Üzerine Düşünceler".*Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Haziran.

- Dedeoğlu, Ö. A. Ve Savaşçı, İ. (2005). “Tüketim Kültüründe Beden Güzelliği ve Yemek Yeme Arzuları: Kadınların Tüketim Pratiklerine Yansıması”, *Ege Akademik Bakış*, 5 (1 – 2): 77-88.
- Demir, F. (2011). “Orhan Pamuk’un Romancılık Serüveninde Yeni Bir Durak: Tematik Romanlar”. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 6/1 Winter.
- Demir, T. (2011). “Büyüsü Bozulmuş Dünyayı Büyülemek”.*Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*.
- Demirci, S. Ve Köseli, M. (2009).“*İkincil Veri ve İçerik Analizi*”, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, K. Böke (Ed.), Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti. , Temmuz
- Demirtaş, H.A. ve Dönmez, A. (2006). “Yakın İlişkilerde Kıskançlık: Bireysel, İlişkisel ve Durumsal Değişkenler”.*Türk Psikiyatri Dergisi*.
- Doğan, M. S, Özyurt, S. ve Boztoprak, G. (2009).*Sosyoloji Çarşısı*, E-yazıyayıncılık, Dura, C. (2005):*Düşünme, Araştırma ve Yazma Yöntemleri*. Ekin Kitabevi.
- Durugönül, E. , Zeybekoğlu, Ö. ve Arıkan, A. (2011). “Anne ve Baba Sözcüklerine Yüklenilen Anlamların Bir incelemesi”, *Contemporary Online Language Education Journal*.
- Durkheim, E. (2002). *İntihar* (Çeviren: Özer Ozankaya) , Cem Yayınevi, İstanbul.
- Durkheim, E. (2004). *Sosyolojik Yöntemin Kuralları*, (Çeviren: C. Saraçoğlu),Bordo Siyah Klasik Yayınlar.
- Durna, T. (2008). “Kitap Eleştirileri: Popülist Akıl Üzerine, Ernesto Laclau”, *Kültür ve İletişim*, Kış.
- Düzce, M. (2008)., “Peyami Safa Romanlarında Sosyal Değişme ve Din”.*Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı*, Adana.
- Eagleton, T. (1984). *The Function Of Criticism*, Verso, New York.
- Eagleton, T. (2014).*Edebiyat Kuramı Giriş*, (Çeviren: T. Birkan), Ayrıntı Yayınları.
- Eagleton, T. (2015).*Edebiyat Nasıl Okunur*, İletişim Yayınları.
- Edebiyat Ansiklopedisi*. (1991). Milliyet.
- Efe, E. (2013). “*Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçme Eğilimleri*”, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Ekiz T. (2007). “Alımlama Estetiği mi Metinlerarasılık mı?”, *Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi*, 47 (2): 119-127.
- Elbir, B. (2006).*Edebiyat Bilgi ve Kuramları*, Pegem A Yayıncılık, Ankara.

- Erden, A. (2009). “*Yazınsal Yaratıcılıkta Temel İlke ve Kurallar*” , Hayal Yayınları, Mayıs.
- Erdoğan, T. (2008). “Nancy Chodorow’un Düşüncesinde Toplumsal Cinsiyet Organizasyonunun Merkezi unsuru Olarak Annelik”, *Aile ve Toplum, Yıl:10, 4(10) Nisan – Mayıs – Haziran*.
- Erdoğan, T. (2010). “Batı Edebiyatında Kahraman”.*Pamukkale Üniversitesi Yayınları*, No:17, Haziran.
- Erkman - Akerson, F. (2013).*Edebiyatımızda Bireyselleşme Serüveni*, Ayrıntı Yayınları.
- Erkul, A. (1997). “Ali Şeriatî’de Din, İnsan ve Tarih Felsefesi”, *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 19, Haziran.
- Erol, K. (2012). “Tarih- Edebiyat İlişkisi ve Tarihi Romanların Tarih Öğretimine Katkısı”, *Dil ve Edebiyat Eğitim Dergisi*, 1 (2).
- Escarpit, R. (1968).*Edebiyat Sosyolojisi* (Çeviren: A. Türkay), Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Felski, R. (2016).*Edebiyat Ne İşe Yarar*. Metis Eleştiri, Şubat.
- Forster, E.M (1982)*Roman Sanatı*, (Çeviren: Ünal Aytür), Adam Yayıncılık.
- Furtana, F. (2014). “Yapısalcılık Kuramı Bağlamında *Kiraz* Adlı Hikaye Üzerine Bir Değerlendirme”, *Mavi Atlas*, Sayfa: 39 - 52.
- Gadamer, H.G. Kuhn, H. ve Nietzsche, F. (2002). *Edebiyat Nedir?* , Babil Yayınları.
- Gezer, H. (2006). “ Türk Edebiyatında Polisiye Roman ve Ahmet Ümit’in Roman Kurguları”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı*, Yüksek Lisans Tezi Isparta.
- Gökalp, G.G. (1999). “Osmanlı Dönemi Türk Romanının Başlangıcında Beş Eser” , *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi Osmanlı’nın 700.yılı Özel Sayısı*, Ekim.
- Gökçe, O. (2011).*İçerik Çözümlemesi Teori-Metot-Uygulama*, Selçuk Üniversitesi Yaşama ve Geliştirme Vakfı Yayınları:36, Konya.
- Güçlü S. (2015). “Din Kurumu”, *Kurumlara Sosyolojik Bakış*(Editör: Sevinç Güçlü), Kitabevi.
- Gültekin, M. (2014): “Popüler Roman ve Türk Hikayeciliğinde Ortak Unsurlar”, *Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 9/6 Spring.
- Gündüz, O. (2009). “Geleneksel Anlatma Formalarından Çağdaş Romana” , *Turkish or Turkic* Volume 4 /1-I Winter.
- Güneş, Y., “Fantastik Ögeler İçeren Romanlar İçin Bir Tasnif Denemesi”, *Batman University International Participated Science and Culture Symposium*, 18-20 Nisan.

- Güneş, A. (2012). “Sosyolojik Olarak Din ve Toplum İlişkileri”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:24, Sayı:1, Elazığ 2014.
- Güngör, B. (2015). “Memduh Şevket Esenal’ın Yirmi Kuruş Adlı Hikayesinin Göstergibilimsel Bir Analizi”, *Dede Korkut Türk Dili ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*.
- Gürel, E. ve Mutur, C. (2007). Psikomitolojik Terimler: Psikoloji Literatüründe Mitolojinin Kullanılması, *Sosyal Bilimler Dergisi*.
- Halman, S.T. (2009). *A Millenium of Turkish Literature (A Concise History)* , Edited By: (J. L. Warner), Ministry of Culture and Tourism, Second Ed., Ankara.
- Hızlan, D.(2016).“*Kemal Tahir’i Yeniden Okumak, Yeniden Hatırlamak*”. Notos İki Aylık Edebiyat Dergisi, Nisan-Mayıs.
- Hosseini, K. (2004). *Uçurtma Avcısı*, Everest Yayıncılık, İstanbul.
- İlhan, N. (2013). “Murathan Mungan’ın Fantastik Bir Polisiye Romanı: Şairin Romanı”. *International Journal of Social Science*, Sayı:6, Temmuz.
- Kaplan, M. (1994). *Türk Edebiyat Üzerinde Araştırmalar-2*, Dergah Yayınları, 1994.
- Karaalioğlu, S. (1980). *Edebiyat Sanatı* ,İnkılap ve Arka Kitabevleri.
- Karabulut, M. (2013). “Tanzimat Dönemi Türk Romanında Kadın Üzerine Tematik Bir İnceleme”. *Erdem Dergisi*, Sayı:64, Haziran, s.s49-69.
- Karaburgu, O. (2009). “Roman Dili Üzerine Bazı Dikkatler”, *Mai*, Yıl:1, Sayı:2, Haziran-Temmuz.
- Karakaş, Ş. ve Kirişçiöğlü, F. (1999). *Cumhuriyet Döneminde Türk Edebiyatı*, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara.
- Karpat, K. (1962). *Çağdaş Türk Edebiyatında Sosyal Konular*, Varlık Yayınları.
- Karpat, H. K. (2011). *Osmanlı’dan Günümüze Edebiyat ve Toplum*, Timaş Yayınları.
- Kavcar, C. (1980). “ Batı Uygarlığı Karşısında Servet-i Fünun Romancıları”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 13 (1).
- Kavcar, C. (1985). *Batılılaşma Açısından Servet-i Fünun Romanı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Keskin, M. (2004). “Din ve Toplum İlişkileri Üzerine Bir Genelleme”, *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi IV*, Sayı:2.
- Kıbrıs, İ. (2004). *Cumhuriyet Döneminde Türk Edebiyatı*, Anı Yayıncılık.
- Kırtıl, G. (2012). “Edebi Metinlerin Sosyolojik İmkânı Üzerine Farklı Yaklaşımlar”, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:10.
- Kocacık, F. (1997). *Toplumbilim Ders Notları*, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, Sivas.

- Koç, E. (2015). “Felsefe ve Edebiyat” , *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:5, Sayı: 1, Ocak.
- Korkut-Naykı, N. (2012). “Edebiyat Çalışmaları ve Psikoloji” , *Pvolka*, Sayı:22, Yıl:7, Haziran.
- Koşar, U. (2013). Allah De Ötesini Bırak, Destek Yayınları.
- Kudret, C. (2004). *Türk Edebiyatında Hikaye ve Roman*, Dünya Kitapları,
- Kumlu, E. (2012). “Aşk Sanatı, Samanyolu ve Aşk Eserlerinde Ortak Temaların İncelenmesi”, *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl:3, Sayı:6, Mart .
- Kundera, M. (1989).*Roman Sanatı*, (Çev: İ. Yerguz), Afa Yayınları.
- Kurdakul, Ş. (1994).*Çağdaş Türk Edebiyatı-4 Cumhuriyet Dönemi-2*, Evrensel Basım Yayın.
- Kutlu, Ş. (1981). *Servet-i Fünun Döneminde Türk Antolojisi*, Remzi Kitabevi.
- Kümbetoğlu, B. (2005). *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*, Bağlam Yayıncılık
- Livaneli, Z. (2012). *Edebiyat Mutluluktur*, Doğan Egmont Yayıncılık.
- Macit, M. ve Soldan, U. (2015).*Edebiyat Bilgi ve Teorileri El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara
- Moretti, F. (2005). *Mucizevi Göstergeler*, Metis Yayınları, İstanbul.
- Morkoç Erdet, Y. (2010). “Nedim’in *Ey Gönül* Redifli Gazeline Yapısalcı Yöntemin Uygulanışı”, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Sayı:5/1 Kış.
- Okumuş, E. (2009). “Toplumsal Değişme ve Din”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Güz.
- Ozankaya, Ö. (1994).*Toplumbilim*, Cem Yayınevi, İstanbul.
- Özbek, Ö. (2014). İnci Aral ve Elif Şafak Romanlarında Baba Figürü, *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı*, Aydın.
- Özcan,H. (2000-2001). “Kitabiyat Dini-Tasavvufi Türk Edebiyatı”, *Akademik Araştırmalar Dergisi*, Yıl:2, Sayı:7-8, Kasım-Nisan.
- Özçelebi, H. (2003).*Cumhuriyet Döneminde Edebi Eleştiri, 1939-1950*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Özdemir, E. (2002).*Yazınsal Türler*, Bilgi Yayınevi, Eylül.
- Özer, A. ve Güngör-Cihan, H. “Yükleme Tarzları, Bağlanma Stilleri ve Kişilik Özelliklerine Göre Evlilik Uyumu”, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (2), Ağustos.
- Özgü, H. (1994). Psikanalizin 3 Büyükleri Freud-Adler-Jung, Mart Yayıncılık.
- Özlu, D. (2012). “Roman... Roman!..” , *Kitap-lık Aylık Edebiyat Dergisi*, Sayı: 162, Temmuz-Ağustos.

- Özuygun, A.R. ve Baysan, H. (2014).“Şeyh Galib’in*Düştü*Redifli Gazelinin Şerhi ve Yapısalcılık Açısından İncelenmesi”, *Ekev Akademi Dergisi*, Yıl:18, Sayı:60.
- Palabıyık, A. (2009). “Edebiyat, Hegemonya ve Siyasal İşlevsellik” , *Akademik İncelemeler*,Cilt:4, Sayı:1.
- Ramiç, A. (2002). “Abdülhak Şinasi Hisar’ın Söyleminde Gelenek”, *Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Mayıs.
- Roberts, E. ve Jacobs, H. (2007). *Literature An Introduction to Reading and Writing*, LehmanCollege, The City University of New York, PearsonPrenticeHall.
- Roe, N. (2005).*Romanticism An Oxford Guide*, Oxford University Press.
- Sağlık, Ş. (2010).*Popüler Roman Estetik Roman*, Akçağ Yayınları.
- Sağlık, Ş. (2004). “Popüler Romanlar ve Edebiyat Sosyolojisi”, (Editör: K. Alver). *Edebiyat Sosyolojisi İncelemeleri*, Hece Yayınları, Ankara.
- Seale, C. (1998).*Researching Society and Culture*, Sage Publications, London.
- Sevgi, H. (2012). “Neo-Liberalizme Karşı Sendikal Mücadele: Toplumsal Hareket Sendikacılığı”, *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 4 (2).
- Sivas, A. (2005/1). “Popüler Roman Popüler Sinema İlişkisi Çerçevesinde Bir Uyarılma Örneği: BridgetJones’un Günlüğü”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl:4, Sayı:7, Bahar.
- Soğukkömüroğulları, M. (2011). “Servet-i Fünun Romanı Gayri Milli Midir?”, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 6/1 Winter.
- Şahin, C. (2005). “Türkiye’de Gençliğin Toplumsal Kimliği ve Popüler Tüketim Kültürü”, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt:25, Sayı:2
- Tanpınar, A.H. (1995).*Edebiyat Üzerine Makaleler*,(Hazırlayan: Z.Kerman),Dergah Yayınları, 1995.
- Taşdelen, V. (2006). “Edebiyat Eğitimi Hermeneutik Bir Yaklaşım” , *Milli Eğitim Dergisi*.
- Tazeoğlu, K. (2013).*Bukre*, Destek Yayınları, 56.Baskı, İstanbul.
- Tazeoğlu, K. (2014). *Susacak Var*, Destek Yayınları, 23.Baskı , İstanbul.
- Tazeoğlu, K. (2015). *Vazgeçtim*, Destek Yayınları, 1.Baskı, İstanbul.
- Tazeoğlu, K. (2016). *Aşkla Kal*, Destek Yayınları, 1.Baskı, İstanbul.
- Tekin, M. (2002).*Roman Sanatı Roman Unsurları-1*, Ötüken Yayınları.
- Tepebaşı, F. (2012).*Roman İncelemesine Giriş*, Çizgi Kitabevi.
- Tercüman, Ç. (2007). “Efrâsiyâb’ın Hikâyeleri’nde Fantastik Ögeler”, *ICANAS: Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları*, Ankara.

- Timur, K. (2009). “Tanzimat Dönemi Türk Romanında Din Duygusu ve İnançlar”, *Turkish Studies International Periodical Forthe Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Sayı:4, Kış.
- Tosun, N. (2016). “Kemal Tahir’in Öykü ve Romanlarında Tarih Algısı”, *Notos Öykü İki Aylık Edebiyat Dergisi*, Nisan-Mayıs.
- Toyman, Y.Ö (2006). “Nazlı Eray’ın Roman Dünyasında Düşü ve Büyülü Gerçekliğin Kurgusu İle Fantastik Unsurlar”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı*, Isparta.
- Tüfekçi Can, D. (2014). “Dilin Gelişimi: Genel Bir Bakış”, *International Journal of Languages’ Education and Teaching*, December.
- Türk, H. (2014). “Salkım Söğütlerin Gölgesinde Romanın Sosyolojik Açından Değerlendirilmesi”, *A.Ü Türkiyat Araştırmaları Enstitü Dergisi*, 52.Sayı, Erzurum.
- Türkmenoğlu, S. (2015). “Türk Romanının Din Algısında Popülist Bir Roman: Hidayet Romanları”, *International Journal of Languages’ Education and Teaching. Germany*, 261- 274.
- Türkyılmaz, M., Can, R. ve Karadeniz, A. (2010). “Alımlama Estetiği ve Okur Merkezli Yaklaşımın Eski Edebiyat Eğitime Uygulanması”, *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:29, Sayfa:153-172.
- Uğur, V. (2010). “Türk Edebiyatında Fantastik Roman”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, Sayı:42, Sayfa: 133-155.
- Uğur, V. (2012). “1980 Sonrası Türkiye’de Popüler Roman”, *Prof. Dr. Mine Mengi Adına Türkoloji Sempozyumu Bildirileri (20-22 Ekim 2011)*, Adana.
- Uğur, V. (2013). *1980 Sonrası Türkiye’de Popüler Roman*, Koç Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Ünlü, M. ve Özcan Ö. (1998). *20.yüzyıl Türk Edebiyatı-2*, İnkılap Kitabevi, İstanbul.
- Veysel, Ç. (2010). “Cinsellik, sevgi ve aşkın diyalektiği”, *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:9.
- Yalçın, H. (2014). “Evlilik Uyumu ve Sosyo-Demografik Özellikler Arasındaki İlişki”, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, Cilt:3, Sayı:1, Makale No: 24, Şubat.
- Yalçın, F. (2015). “Romantikten Postmoderne Bir İnsan Olarak Roman Kahramanının Ölümü”, *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 10/4 Winter.
- Yazıcı, H. (2008). “Edebiyat Sosyolojisine Toplu Bir Bakış Sosyolojinin Tanımı ve Diğer İlimlerle İlişkisi”, *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, Sayı:39.

- Yener, A.G. (2006).*Eleştirinin Eşiğinde Edebiyat*, Hece Yayınları, Ankara.
- Yetiş, K. (1999). “*Milli Edebiyat Anlayışı*”, İlmî Araştırmalar-8, İstanbul.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008).*Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayınları, Ankara.
- Yıldız, A. D. (2010). *Popüler Türk Romanları “Kerime Nadir – Esat Mahmut Karakurt – Muazzez Tahsin Berkand” 1930 – 1950*, Dergah Yayınları.
- Yılmaz, A. (2014/1). “Popüler Roman ve Melodram Kavramları Çerçevesinde Muazzez Tahsin Berkand ve Sarmaşık Gülleri”, *CIU Cyprus International University Follor /Edebiyat* 20 (77).
- Yılmaz, D. (2002).*Roman Kavramı ve Türk Romanının Doğuşu*, Ozan Yayıncılık, Ağustos.
- Zeybekoğlu, Ö. (2012). “Değişen ve Değiş(e)meyen Yönleriyle Aile: Yapısı, Türleri, İşlevleri”, *Değişen Toplumda Değişen Aile*, (Editör: N. Adak), Siyasal Kitabevi, Ankara, Eylül.
- Zeybekoğlu, Ö. (2013). “Günümüzde Erkeklerin Gözünden Babalık ve Aile”, *Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi*, Antalya.
- Zeybekoğlu, Ö. (2013). “Günümüzde Erkeklerin Gözünden Babalık ve Aile”, *Mediterranean Journal of Humanities*, 3: 297-328.
- <http://www.radikal.com.tr/kultur/unutulmaz-10-tarihi-roman-1067197/> (erişim tarihi: 21.04.2016)
- https://tr.wikipedia.org/wiki/Kemalettin_Tu%C4%9Fcu (erişim tarihi: 19.04.2016).
- <http://www.dogankitap.com.tr/kitap/Mefisto+Kul%C3%BCb%C3%BC-967>(erişim tarihi: 11.04.2016).
- http://www.kitapyurdu.com/index.php?route=product/manufacture_products&manufacturer_id=20366&sort=rating&order=DESC&page=2 (erişim tarihi: 09.04.2016).
- <http://www.corumhakimiyet.net/Detay/37572/RADYO-7-DE-MAVIADA-ISIMLI-PROGRAMIN-YAPIMCILIGINI-VE-SUNUCULUGUNU-YAPAN-KAHRAMAN.aspx#.VzOPw9KLTIU>. (erişim tarihi: 27.04.2016).
- <https://tr.wikipedia.org/wiki/A%C5%9Fk>. (erişim tarihi: 10.05.2016)
- <http://www.ismininanlami.com.tr/feza/>. (erişim tarihi: 15.05.2016).
- <http://ismininanlamine.com/koray-isminin-anlami-ne-1126/>. (erişim tarihi: 15.05.2016).
- <http://www.edebiyatogretmeni.org/servet-i-funun-edebiyatinin-olusumu/>. (erişim tarihi: 16.05.2016).
- http://www.kitapyurdu.com/index.php?route=product/manufacture_products&manufacturer_id=20366&sort=rating&order=DESC&page=2 (erişim tarihi: 03.06.2016).

<http://www.ismininlanlamedirx.com/burak-isminin-anlami-nedir-3756/> (erişim tarihi: 06. 06. 2016).

EK 1- YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

1. Cinsiyete göre okur kitlesinedir?
2. 15 kitaptan kaç tanesi imzalatılmıştır?
3. İmzalatılması istenen kitaplardan kaç tanesi korsandır?
4. Sadece fotoğraf çekirmeye gelen kişi sayısı kaçtır?
5. En çok imzalatırılan kitap hangisidir?
6. En çok okunan kitap hangisidir?
7. En sevilen kadın ve erkek karakter hangisidir?

EK 2- RÖPORTAJ FORMU ÖRNEĞİ

1. Sosyal medyada çok fazla tanınıyorsunuz. Tanınmanızda küreselleşmenin katkısı çok fazla, ancak bu sizi rahatsız hissettirdiği zamanlar oluyor mu?
2. Kahraman Tazeoğlu sizce kimdir? Gerçek hayatta da kaleminizden döküldüğü gibi misiniz?
3. Yazdığınız eserlerdeki karakterler gerçek hayattan izler taşıyor mu? Aileniz sizin bu başarınızda ne kadar destekleyici oldu?
4. Eserlerinizde geçen isimlere bakacak olursak; Kayra “Allah’tan gelen muştı”, Bukre “Sabaha Karşı”, Lavin... İsimler bazen çok şeyi ifade eder. Siz eserleriniz de kullanacağınız isimleri nasıl belirliyorsunuz?
5. Son kitabınızda Derya ismi sizin için bir şey ifade edemiyor mu?
6. Kitaplarınızı yazarken çalıştığınız ortam nasıl? Dağınık mısınız? Eserlerinizin Yüksek Lisans tezine konu olması size ne hissettirdi?

EK-3- 18.10.2015 TARİHLİ İMZA GÜNÜNDEN BİR GÖRÜNTÜ

EK 4- YAZAR İLE ÇEKİLEN GÖRÜNTÜLER**Fotoğrafın Çekildiği Tarih: 23.01.2015**

Fotoğrafın Çekildiği Tarih: 18.10.2015

Fotoğrafın Çekildiği Tarih: 24.04.2015

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI: Cansu DURSUN

Doğum Tarihi: 11.11.1992

Medeni Durumu: Bekar

Eğitim Durumu

Mezun Olduğu Lise : Sivas Halis Gülle Anadolu Lisesi, 2010

Lisans Diploması : Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Antalya, 2014

Yüksek

Lisans Diploması : Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Antalya 2016.

Yabancı Dil : İngilizce

İş Denevimi

Çalıştığı Kurumlar : Akdeniz Üniversitesi Kütüphane - Kısmi Zamanlı

E-Posta: cansu1@gmail.com